

BINNENSTAD GOUDA

KWALITEITSPLAN OPENBARE RUIMTE

MAART 2023



**Gemeente
Gouda**



*Gouda streeft naar een
“complete” binnenstad.
Een hart van de stad die
haar identiteit laat zien als
cultuurhistorische waterstad.
Een binnenstad als regionaal
centrumgebied met het Groene
Hart als achterland en de
Randstad als omgeving.
Een gastvrije stad, vitaal en
beleefbaar, veelzijdig en divers.
Een binnenstad voor iedereen
en klaar voor de toekomst.
Duurzaam, klimaatrobuust en
voor mens en natuur.
De openbare ruimte van de
Goudse binnenstad is (mede)
bepalend voor dat succes.*

 **Gemeente
Gouda**

Stijlgroep
landscape and urban design

Stijlgroep landscape
and urban design
Piekstraat 33
3071 EL Rotterdam
mail@stijlgroep.nl
010-4138020

HET KWALITEITSPLAN OPENBARE RUIMTE

GOUDA

is wereldberoemd. De stad is niet alleen bekend vanwege de kaas en stroopwafels. De authentieke historische binnenstad met veel cultuur en bezienswaardigheden is een reden om van ver naar Gouda te komen. De centrale ligging ten opzichte van het Groene Hart en de Randstad, maakt Gouda tot een unieke Hollandse stad.

In de loop der eeuwen zijn grote delen van de historische binnenstad verrassend hetzelfde gebleven. Terwijl in andere gebieden behoorlijke veranderingen zichtbaar zijn. Vaak ging zo'n verandering gepaard met een belangrijke gebeurtenis voor de stad (stadsrechten of handel) of in de wereld (religie, oorlog, uitvindingen). Met de komst van de riolering verdwenen bijvoorbeeld vele karakteristieke zijlen. Ook de introductie van de auto en (meer en grotere) winkels heeft effect gehad op zowel het openbaar gebied als de schaal van de bebouwing.

Gouda is een dynamische stad, die mee verandert met de wereld. Dat geldt ook voor de binnenstad. Veel van de groei, historie en gelaagde transitie in tijd is zichtbaar en bewaard gebleven in het huidige weefsel van de binnenstad. Dat is belangrijk voor een stad die haar rijke verleden koestert en wil doorgeven aan volgende generaties.

Het historische centrum van Gouda is het bruisend hart van de stad. Niet alleen voor de toeristen, maar vooral voor de Gouwenaars zelf. Het centrum van Gouda is v n en vóór de mensen van Gouda. Om die reden zijn de bewoners van Gouda zo betrokken bij hun binnenstad. Veel organisaties zijn betrokken bij de totstandkoming van dit plan.

De openbare ruimte in het centrum versterkt de identiteit en beleving van de cultuurhistorie. Tegelijkertijd dient de binnenstad ook toekomstbestendig te zijn. Dit betekent dat het historisch centrum voor volgende generaties bewaard blijft met een gezond en goed woon-, leef- en verblijfsklimaat.

DOEL

De komende jaren staat de binnenstad van Gouda voor grote opgaven door onder andere klimaatverandering en bodemdaling. Ook de veranderde inzichten over de aanwezigheid van de auto, de kwaliteit van het groen en de verblijfsruimte voor mens en natuur, betekent dat de openbare ruimte in de binnenstad verandert.

Het voorliggend document is de leidraad voor de toekomstige herinrichting van de openbare ruimte in de bin als doel het integraal versterken van de omgevingskwaliteit in de binnenstad.

Het **kwaliteitsplan** geeft kaders aan herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte van de binnenstad. Het document geeft handvatten om te komen tot de juiste definitie van de opgave met de bijbehorende basale uitgangspunten voor de herinrichting. Het plan neemt waar nodig ook stelling en draagt bij aan een helder ontwerpproces voor alle betrokken partijen.

LEESWIJZER

Het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte 2023 bestaat uit vier onderdelen: Beleid, Werkwijze, Aan de slag en de Bijlagen.

Beleid

Het document begint met een samenvatting van **stedenbouwkundige visie** uit 2005 met de tijdloze ambities voor de binnenstad, aangevuld met het **beschermd stadsgezicht** van Gouda. De nieuwste waarden, keuzen en opgaven voor de toekomst vanuit de huidige samenleving komen uit de **Omgevingsvisie Gouda** van 2022.

Voor de thema's **economie, verkeer, groen** en **klimaat** zijn de bijbehorende laatste beleidsstukken samengevat: de winkelvisie, het verkeerscirculatieplan en het groenbeleid. Deze beleidsstukken bepalen samen de nieuwe koers voor wat betreft de openbare ruimte in de Goudse binnenstad.

Werkwijze

De werkwijze start met kennisoverdracht over de **ontstaansgeschiedenis** van de Goudse binnenstad en de belangrijkste periodes in die geschiedenis, die als cultuurhistorie het beeld van de binnenstad bepalen.

Vanuit de inzicht in de stadsplattegrond worden een aantal lagen benoemd die de enerzijds de **ruimtelijke structuur** en anderzijds de **gelaagdheid** van het Goudse weefsel definiëren. Die combinatie van integraal beleid, kennis van de cultuurhistorie en de gelaagdheid van de binnenstad helpen de opdrachtgever bij de juiste definitie van de opgave en het proces en de ontwerper bij het onderzoek en het maken van heldere keuzes hoe de rijke geschiedenis van de binnenstad duurzaam kan worden bewaard.

De werkwijze van het Kwaliteitsplan eindigt met een advies over een **klimaatrobuuste** binnenstad en de binnenstad als **complete, aantrekkelijke, gastvrije, leefbare** en **beleefbare** stad.

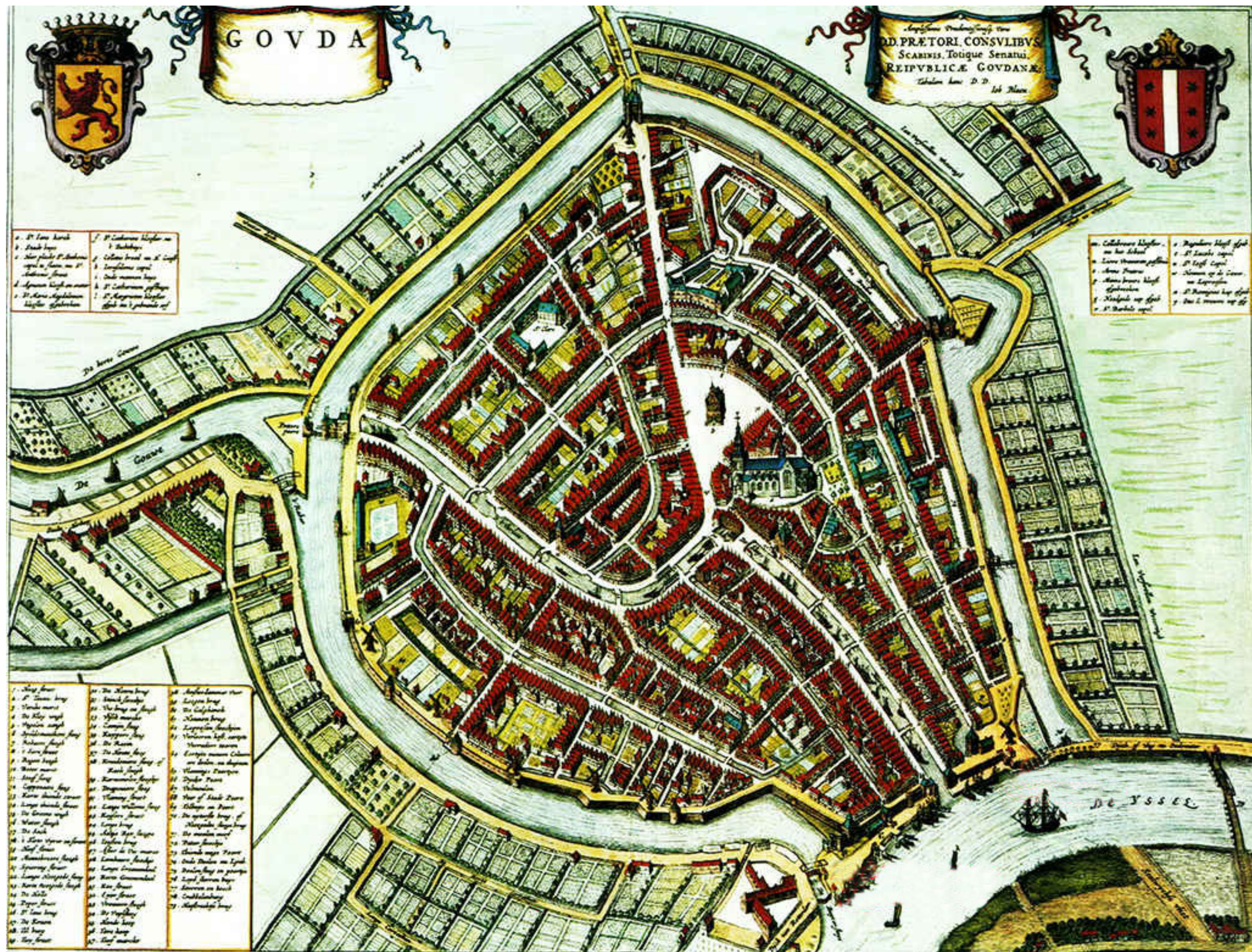
Aan de slag

Aan de hand van een aantal praktijk voorbeeldprojecten wordt de werkwijze van het KOR uitgelegd. Daarnaast worden alvast een aantal vervolgacties benoemd die zijn opgehaald gedurende het visietraject, die na de vaststelling van het Kwaliteitsplan kunnen worden uitgewerkt.

Bijlagen

In de bijlagen zijn voor de belangrijkste ruimtelijke structuurdragers van de binnenstad de **principeprofielen** opgenomen, met de keuze qua gebruik, indeling en materialisatie. Daarnaast bevat de bijlagen aanvullende informatie vanuit de verschillende beleidstukken als extra **achtergrondinformatie**.

Parallel aan het Kwaliteitsplan is een aanvulling opgesteld voor de **Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)** specifiek voor de binnenstad. Hierin staan specifiek concrete randvoorwaarden, uitgangspunten en materiaalkeuze voor de binnenstad.



INHOUDSOPGAVE

BELEID	6	De stedenbouwkundige visie voor de binnenstad	7
		Beschermd stadsgezicht	8
		De Omgevingsvisie Gouda	9
		Van beleid naar ruimtelijke kaders	10
		de Goudse keuzes	10
		de winkelvisie	10
		het verkeerscirculatieplan	11
		groenbeleid Gouda	11
WERKWIJZE	12	De werkwijze van het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte	13
		Gouda cultuurhistorische waterstad	15
		De historie zichtbaar als tijdlijn door de binnenstad	16
		Gouda gelaagde stad	18
		de poorten van de binnenstad	20
		de ruimtelijke structuurdragers	22
		het labirynth	27
		de gebiedsprofielen	28
		De klimaatrobuuste binnenstad	35
Gouda beleefbare stad	36		
AAN DE SLAG	38	Voorbeelduitwerkingen	40
		Het Kwaliteitsplan, en nu verder	43
BIJLAGEN	46	De basisprofielen van de ruimtelijke structuurdragers	47
		De historische ontwikkeling van Gouda	71
		Het Verkeerscirculatieplan (samenvatting).....	79
		Klimaat en vergroening (samenvatting)	87
		Winkelvisie (samenvatting)	94

A scenic view of a Dutch canal. In the foreground, a black bicycle is parked on a cobblestone path. A large red semi-transparent rectangle is overlaid across the middle of the image, containing the word 'BELEID' in white capital letters. In the background, there is a building with a grey roof and a sign that reads 'V.O.F. DE VIS'. A large tree with green leaves is on the right side of the image.

BELEID

DE STEDENBOUWKUNDIGE VISIE VOOR DE BINNENSTAD

DE STEDENBOUWKUNDIGE VISIE 2005

Het nieuwe **Kwaliteitsplan Openbare Ruimte voor de binnenstad** staat niet op zich. Er bestaat al een (stedenbouwkundige) visie voor de binnenstad en haar randen uit 2005. Deze visie richt zich met name op het sturen van gebouwde ruimtelijke ontwikkelingen, het stimuleren van gewenste bouwinitiatieven en de daarbij bijbehorende beeldkwaliteit. De nadruk ligt vooral op stedenbouw en architectuur.

De bestaande stedenbouwkundige visie uit 2005 kent de volgende opbouw:

VISIE OP HOOFDLIJNEN

- inventarisatie ruimtelijke plannen en beleid
- cultuurhistorische analyse
- ruimtelijke analyse
- analyse gebruik en betekenis
- ruimtelijk raamwerk / uitgangssituatie
- ruimtelijke randvoorwaarden / dilemma's
- ruimtelijke ambities

BEELDKWALITEITSPLAN

- handboek openbare ruimte
- handboek architectonische en stedenbouwkundige randvoorwaarden
- handboek ontwikkelingslocaties
- beheerplan beeldkwaliteit

RUIMTELIJKE AMBITIES

De bestaande stedenbouwkundige visie voor de Binnenstad en haar randen omschrijft een aantal ruimtelijke ambities die, na bijna 20 jaar, nog steeds gelden:

- 1 Profileren van Gouda in de Deltametropool: niet alleen als 'historische waterstad', maar ook als 'stedelijk knooppunt';
- 2 Behoud van de unieke ligging van de binnenstad aan het open landschap van de Krimpenerwaard;
- 3 De karakteristiek van het rivierenlandschap is bepalend voor de ontwikkelingsrichting van de rivier, met haar zellingen, oevers en dijken;
- 4 Terugbrengen van de stad naar de rivier: het IJsselfront/Veerstalgebied moet weer een 'venster aan de rivier' worden in plaats van de 'achterdeur van de stad';
- 5 Het doorvaarbaar maken van de Goudse binnenstad: 'het water moet weer gaan leven';
- 6 Versterken van de identiteit van Gouda als 'waterstad' door het creëren van meer open water; zowel ruimtelijk, als functioneel, als in de beleving;
- 7 Versterken van de karakteristiek van de singels: gesloten bebouwing aan de buitenzijde en variatie aan de binnenzijde;

- 8 Versterken van de eigen identiteit van de schillen rond de binnenstad: zij vormen de overgang van de binnenstad naar de rest van de stad;
- 9 Versterken van de ruimtelijke en programmatische relaties tussen de schillen en de binnenstad: met name in de entreegebieden en de ontwikkelingsgebieden;
- 10 Bij nieuwe ruimtelijke ingrepen dient zowel stedenbouwkundig als architectonisch de historische kavelmaat gerespecteerd te worden;
- 11 Nieuwbouwprojecten moeten relaties leggen en zichtbaar maken tussen de individuele kavel, het gebouw en de openbare ruimte;
- 12 Stimuleren van bouwen naar bouwinzichten van de huidige tijd, met in achtneming van ruimtelijke spelregels die zijn afgeleid uit de historische structuur, maat en schaal;
- 13 In het kernwinkelgebied zijn altijd niet-woonfuncties mogelijk op de begane grond, daarbuiten is het maatwerk. Bij voorkeur altijd woonfuncties op de verdiepingen;
- 14 Meer ruimte bieden voor het cultuurtoeristisch aanbod in de binnenstad;
- 15 Stimuleren van een hoogwaardig binnenstedelijk (woon) milieu, waarin het autoverkeer wordt teruggedrongen ten gunste van voetgangers, fietsers, deelvervoer en (kleinschalig) openbaar vervoer.

BESCHERMD STADSGEZICHT

In 1978 is de binnenstad van Gouda aangewezen als beschermd stadsgezicht. De bescherming is bedoeld om de cultuurhistorische identiteit van de historische binnenstad te behouden en in te zetten bij ontwikkelingen. Het gaat hierbij om de historische structuur en de samenhang van een gebied. Voor de binnenstad van Gouda gaat het hier om het middeleeuwse patroon van straten en wateren in samenhang met de profilering en inrichting van de openbare ruimte en de afmetingen en vormgeving van de bebouwing.

Het beschermd stadsgezicht van de Goudse binnenstad is onderverdeeld in een drietal zones waarbinnen de te beschermen waarden als volgt omschreven zijn:

- Zone A. Van belang vanwege het patroon van straten en wateren in samenhang met de profilering en inrichting van de openbare ruimte en de afmetingen en vormgeving van de bebouwing. Zone A bestaat globaal uit De Haven, de Markt, de Gouwe, de Peperstraat, de Turfmarkt en het gebied rond de St Janskerk.
- Zone B. Van belang vanwege het patroon van straten en openbare ruimte en de afmetingen van de bebouwing. Zone B bestaat globaal uit de Spieringstraat, de Zeugstraat, de St Anthoniestraat, de Naaierstraat, de Lange Groenendaal, Achter de Vismarkt, de Kuiperstraat en de Keizerstraat.
- Zone C. Van belang vanwege het patroon van straten en wateren in samenhang met de schaal van bebouwing. Zone C omvat onder meer de singels, Raam, Vest, Nieuwe Haven, Agnietenstraat, Wilhelminastraat, Rozendaal, Groeneweg en Tuinstraat.

“GOU DSE
KEUZES”

DE OMGEVINGSVISIE GOUDA - EEN VERANDERENDE SAMENLEVING

In 2005 waren thema's als klimaatverandering, hittestress, vergroening, biodiversiteit en duurzaamheid nog niet actueel. Juist deze onderwerpen bepalen meer en meer de gewenste toekomstige ruimtelijke kwaliteit en het gebruik van de leefomgeving.

DE OMGEVINGSVISIE GOUDA – 2022

Vanwege de komst van de Omgevingswet heeft de gemeente Gouda in 2022 een Omgevingsvisie opgesteld. De Omgevingsvisie Gouda bevat het gemeentelijk beleid over de leefomgeving: de ruimte waarin wordt gewoond, gewerkt, ontmoet en gerecreëerd. In de Omgevingsvisie beschrijft de gemeente hoe ze kijkt naar de ontwikkeling van de stad en welke kansen én uitdagingen er zijn. Ook wordt aangegeven hoe ze daarmee om wil gaan.

Alle thema's die met de fysieke omgeving te maken hebben komen voorbij: wonen, werken, verkeer, openbare ruimte, natuur en milieu en gezondheid.

De Omgevingsvisie Gouda benoemt specifiek het belang van het verleden en een aantal typische Goudse waarden.

DE VIJF GOUDSE WAARDEN

1. Compact Gouda met bruisend historisch centrum en rustige randen
2. Compleet en evenwichtig Gouda, waar mensen graag in goede gezondheid wonen, werken, recreëren, van cultuur genieten en winkelen.
3. Strategische regionale ligging in de Randstad. Onderdeel van de Randstad, met een eigen regionale functie voor de omliggende kernen
4. Gouda te midden van het Groene Hart, met waardevol landschap, natuur en veel water
5. Initiatiefrijk Gouda met een actieve en betrokken bevolking

Deze belangrijke Goudse Waarden verdienen aandacht en waar mogelijk ook verdere ontwikkeling. Aan de andere kant staat de stad voor grote opgaven door veranderingen om ons heen. Die veranderingen betekenen, net als in het verleden, dat ook de stad zal veranderen. Denk bijvoorbeeld aan het klimaat. Of de toenemende vraag naar woningen, de transitie in de bedrijvigheid en de veranderende bevolkingssamenstelling.

In de Omgevingsvisie Gouda 2022 staan de belangrijkste Goudse Opgaven. Om die op te lossen moeten er Goudse Keuzes worden gemaakt. De Omgevingsvisie omschrijft de belangrijkste opgaven van Gouda voor de toekomst en maakt waar nodig keuzes.

DE GOUDSE OPGAVEN

1. Behoud van de historische stad
2. Duurzame doorontwikkeling
3. Prettig woon- en leefklimaat voor iedereen
4. Gezonde mensen door een gezonde leefomgeving
5. Een blijvend sterke economie en regionale positie

Per opgave worden de specifieke deelopgaven geformuleerd. Hierin staat de historische binnenstad op één, maar hebben de andere opgaven ook betrekking op de binnenstad.

DE KEUZES VOOR DE LEEFOMGEVING

Voor de toekomst richt Gouda zich met haar opgaven op de volgende thema's:

1. Duurzame mobiliteit
2. Florerende stad
3. Gezonde groene stad
4. Energietransitie
5. Sterke wijken

DE HISTORIE VAN DE BINNENSTAD

Het Gouda van nu heeft haar oorsprong in het verleden.

- De watergangen (Gouwe, grachten en singels, het Stroomkanaal en de Hollandsche IJssel)
- De spoorlijn (1855)
- De historische linten en het polderlandschap (natuur en recreatie)
- De handel: vanuit de omliggende polders werden goederen naar de Goudse Waag vervoerd en op de Markt verhandeld
- De industrie (bereikbaarheid over water)
- De stadsuitbreidingen, waarmee Gouda is uitgegroeid tot een complete stad met een regiofunctie

Kwaliteitsplan OPENBARE RUIMTE

Voor het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte in de binnenstad ligt de focus allereerst op het behoud van de historische binnenstad. Deze kwaliteit dient te worden bewaard, leesbaar worden gemaakt en doorgegeven aan de volgende generaties. Voor wat betreft de leefomgeving concentreert de KOR zich op de drie thema's "duurzame mobiliteit", "florerende stad" en "gezonde groene stad". Deze ambities geven richting aan de opzet en inhoud van het nieuwe Kwaliteitsplan Openbare Ruimte voor de Goudse binnenstad.

VAN BELEID NAAR RUIMTELIJKE KADERS

De **Omgevingsvisie Gouda** benadrukt de volgende **keuzes** voor de nabije toekomst:

Florerende stad:

Focus op de economisch gezonde stad met voldoende werk en voldoende en prettige en gevarieerde woonruimte, en sterke en uiteenlopende voorzieningen voor Gouda en omgeving, in de context van onze grote historische kwaliteiten. Een hoge kwaliteit van bebouwing en de openbare ruimte draagt bij aan een prettige leefomgeving.

Duurzame mobiliteit:

Focus op de verduurzaming van de wijze waarop we ons binnen en buiten de stad bewegen, met een verschuiving naar nog meer fietsen, wandelen en openbaar vervoer, en met ruimte voor nieuwe mobiliteitsdiensten. Door afname van autoverkeer is het mogelijk verhardingsoppervlak en parkeerruimte te reduceren.

Gezonde groene stad:

Focus op het stimuleren van onze gezondheid, door hier bij de inrichting van de stad rekening mee te houden: een aantrekkelijker en groenere openbare ruimte, met gevarieerd groen, veel biodiversiteit, aandacht voor duurzaamheid, bescherming van de cultuurhistorische linten en groenstructuren, en zorgvuldig gekozen transitie- of ontwikkellocaties.

Energietransitie:

Focus op duurzame transitie van onze energie, niet alleen in keuze van de bron (duurzame opwekking) maar ook hoe we dit onderling afstemmen, zodat we elkaar niet (onder- of bovengronds) in de weg zitten met de systemen

Sterke wijken:

Focus op onze woonwijken, waar het gewoon fijn leven is en/of nog fijner gaat worden! Voldoende woningen en de juiste, kwalitatief goede woningen, met een goed ingerichte openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten en gezond gedrag, waarbij iedereen mee kan doen.

SAMENVATTING VAN HET RICHTINGGEVEND BELEID

De ambities uit de Stedenbouwkundige Visie voor de binnenstad van Gouda 2005 gelden nog steeds. De waarden, opgaven en keuzes voor de leefomgeving, zoals omschreven in de Omgevingsvisie Gouda 2022 zijn of worden doorvertaald naar de verschillende beleidsvelden. Hieronder volgt een samenvatting van de verschillende beleidsdocumenten op het gebied van economie, verkeer, duurzaamheid & klimaat en groen / openbare ruimte. Daarbij is de nadruk gelegd op die thema's, die specifiek van toepassing zijn op de binnenstad van Gouda.

DE WINKELVISIE GOUDA 2017 – 2025

Gouda staat in 2025 bekend als stad die zich onderscheidt van andere steden omdat er voor winkelbezoekers veel te ontdekken en te beleven is. Daarin onderscheidt de stad zich ten opzichte van de andere 'Holland Classics' met Gouda's unique selling points: kaas, stroopwafels en cultuurhistorie.

De identiteit van winkelgebieden sluit in 2025 aan op de behoeften van de inwoners van het verzorgingsgebied en de (inter)nationale bezoeker. Dit betekent dat Gouda streeft naar aantrekkelijke, bereikbare en vitale winkelgebieden die aansluiten bij de bezoekmotieven van de consument: Gouda als binnenstad vindt daarin haar kracht in diversiteit, authenticiteit, de menselijke maat, gezelligheid, verbeelding en cultuur.

De kracht van Gouda ligt in de historische binnenstad, de fysieke hotspots die zijn gecreëerd, het kleinschalige karakter met een verrassend aanbod, de evenementen die worden georganiseerd en bovenal de samenwerking om dit in samenhang te laten functioneren en bezoekers te overtuigen. In een unieke historische omgeving worden bezoekers steeds verrast door de combinatie van een gebied met kleinere, eigentijdse en authentieke winkels met aansluitend een gebied met de grote bekende winkels en door een divers en

aantrekkelijk winkelaanbod van hoge kwaliteit, waar nieuwe concepten de ruimte krijgen.

De stad biedt daadwerkelijk beleving. In die lijn wil Gouda zich door ontwikkelen waarbij met name toeristisch en cultureel aanbod kunnen zorgen voor aanwas van nieuwe bezoekers aan de stad die dit bezoek combineren met een dagje uit in de binnenstad. Daarnaast zal Gouda met name ook de eigen inwoners en inwoners uit de regio aan zich moeten binden. Dit kan door het bieden van bezoekersgemak, een persoonlijke benadering en passend (winkel) aanbod. In lijn met de horecavisie wordt ook uitbreidingsruimte voor de horeca(terrassen) geboden.

Gouda wil in de binnenstad een compleet en aantrekkelijk winkelaanbod met een mix van kleinschalige zelfstandige ondernemers en grotere winkelketens.

Ruimtelijk ziet de gemeente in de binnenstad drie typen winkelgebieden:

het Kernwinkelgebied

I: Kleiweg, Hoogstraat, Markt, Zeugstraat
II: Nieuwe Markt Passage / Agnietenstraat

de Functionele mixzone

Korte en Lange Gornendaal, Korte en Lange Tiendeweg, Sint Anthonistraat, Nieuwstraat, Blauwstraat, Kleiwegstraat, Wijdstraat

het Dwaalmilieu

Nieuwehaven, Hoge Gouwe, Wilhelminastraat, Turfmarkt, Dubbele Buurt, Oost- en Westhaven, Peperstraat, Raam en Veerstal

(Een overzichtskaart met het toekomstig winkelgebied in de binnenstad is opgenomen in de bijlagen)

Met het oog op het veranderende karakter van de binnenstad wil de gemeente meewerken aan de versterking van het toeristische en culturele aanbod en het versterken van de woonfunctie in de binnenstad.

VERKEERSCIRCULATIEPLAN 2021

In het dynamische evenwicht tussen verkeer, leefbaarheid, verkeersveiligheid en duurzaamheid heeft het VCP uit 2021 de belangrijkste punten voor de komende jaren geformuleerd:

Het verbeteren van de leefbaarheid en gezondheid

Onder andere door het verminderen van doorgaand verkeer via de singels en door woonstraten, het verbeteren van de luchtkwaliteit en de verkeersveiligheid en het verminderen van geluidshinder.

De binnenstad van Gouda aantrekkelijker maken

Onder andere door minder verkeer via de binnenstad en de woonstraten en het toevoegen van meer groen en ruimte om elkaar te ontmoeten.

Het stimuleren van duurzaam vervoer

Door maatregelen die leiden tot meer gebruik van de fiets, door inzetten op een duurzaam wagenpark (bijvoorbeeld door het vermeerderen van het aantal laadpalen voor elektrische auto's) en door het aantrekkelijker maken van het openbaar vervoer.

Het verbeteren van de bereikbaarheid

Onder meer door het verbeteren van de doorstroming op de hoofdroutes, betere bereikbaarheid van parkeergarages.

Het versterken van fietsstructuren naar de binnenstad

De historische structuren (radialen) vanuit de omliggende wijken naar de binnenstad zijn geschikt als hoofdfietsroutes vanuit de randen naar de binnenstad. De fiets wordt vanuit de omliggende wijken richting de binnenstad een volwaardig alternatief voor de auto.

In de binnenstad de voetganger centraal

De nu nog overal aanwezige (geparkeerde) auto zal worden getemperd op plekken in de binnenstad met een hoge cultuurhistorische of toeristisch-recreatieve waarde. Dit geldt ook voor delen in de binnenstad waar belangrijke wandelrelaties liggen.

In de binnenstad staat de voetganger centraal. Andere vervoerwijzen gedragen zich hier als gast.

Nieuwe voetgangersroutes en verbindingen worden toegevoegd tot een toegankelijk netwerk in de binnenstad. De relatie van de binnenstad met de Hollandsche IJssel wordt versterkt, zodat Gouda weer aan het water komt te liggen. Autoverkeer wordt zoveel mogelijk langs de randen van de binnenstad richting de parkeervoorzieningen geleid.

De maatregelen vanuit het VCP zijn uitgewerkt in het Wijkmobiliteitsplan voor de binnenstad.

GROENBELEID GOUDA

Gouda wil tegelijkertijd de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad vergroten. Dat kan onder meer door het creëren van nieuw groen en water. We zorgen daarbij voor een samenhangende aanpak met klimaatmaatregelen, aangezien groen ook een functie kan hebben als het gaat om afwatering en hoe stedelijke hitte-effecten op te vangen.

Met de Omgevingsvisie bevestigt Gouda het belang van groen in de stad. Maar liefst drie van de vijf Goudse opgaven en één van de vijf Goudse keuzes gaan direct over een gezonde groene stad.

Een gezonde en aantrekkelijke openbare ruimte

De structuurvisie groen uit 2019 wil de leefbaarheid te vergroten door een toename van openbaar groen.

Duurzaam en klimaatrobuust groen

Vanuit klimaatadaptatie richt de visie zich op het bevorderen van maatregelen om de capaciteit van waterberging te vergroten, en wateroverlast, droogtestress en hittestress te verminderen.

Hittestress en waterstress zijn een probleem in de binnenstad. Vanwege de bodemdaling wordt het grondwaterpeil in een deel van de binnenstad verlaagd.

Groen is een natuurlijk middel tegen veel van de hedendaagse problemen op het gebied van klimaatadaptatie. Daarnaast biedt het een aantrekkelijke omgeving voor mens en dier. Hoe gaan we de komende jaren om met die opgave in de binnenstad. En hoe verhoudt zich dit tot de identiteit en cultuurhistorie van het hart van Gouda?

Vergroening is een opgave, ook in de binnenstad

Gouda vindt het belangrijk dat er voldoende groen in de stad beschikbaar is. Uitgangspunt is dat bouwende partijen in de stad het aanwezige groen behouden en ook nieuw groen aanleggen.

Particuliere tuinen vormen gezamenlijk een groot deel van de (binnen-)stad. De gemeente wil het faciliteren van meer groen op particulier terrein stimuleren, met name de tuinen bij woonhuizen.

Vergroening is een opgave, zeker in de binnenstad met de beperkte ruimte bovengronds en ondergronds. Een uitdaging, die toch wordt aangegaan om de kwaliteit en leefbaarheid van de Goudse binnenstad te verbeteren.

Voor die duurzame toekomst is het groenbeleid gericht op het realiseren van een groene leef- en woonomgeving voor de bewoners en gebruikers van de binnenstad van Gouda door:

- het behouden, versterken en uitbreiden van bestaande groenstructuren
- het verbinden van groenstructuren en losse, groene plekken tot een duurzaam en robuust groen weefsel
- met groen een bijdrage te leveren aan de klimaatadaptatie (hitte-, water- en droogtestress)
- met groen een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit (natuur in de stad)
- met groen en water een bijdrage leveren aan de leesbaarheid van de (historische) stad



WERKWIJZE

HET KWALITEITSPLAN ALS WERKWIJZE

De herinrichting van de Goudse binnenstad is een grootschalige opgave, die meerdere jaren in beslag gaat nemen. De gefaseerde aanpak van de openbare ruimte zal door verschillende projectleiders, ontwerp bureaus en aannemers worden opgepakt.

Het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte en de LIOR voor de binnenstad bieden de handvatten naar een samenhangende en zorgvuldige regie op die opgave. Het delen van de juiste, eenduidige informatie en het maken van zorgvuldige ontwerpkeuzes in het proces waarin verschillende belangen zijn vertegenwoordigd, vraagt om een eenduidige werkwijze in elke ontwerp-opgave.

Het KOR biedt die handleiding om te zorgen dat alle deelopgaven uiteindelijk weer samenkomen in een integrale afweging op het niveau van de hele binnenstad.

Het Kwaliteitsplan is een overkoepelend en kaderstellend document, dat richting geeft aan het formuleren van de juiste complete opgavedefinitie, het integrale ontwerpproces en de daarin te maken keuzes.

Het tweede deel van het Kwaliteitsplan gaat in op die werkwijze aan de hand van een aantal typisch Goudse karakteristieken en doelen, die samen de complexe gelaagdheid van Gouda en de ontwerp-opgave tastbaar en bespreekbaar maken:

- **de cultuurhistorie zichtbaar in de binnenstad**
- **de gelaagde stad**
 - de poorten,
 - de ruimtelijke structuurdragers,
 - het labirynth
 - de gebiedsprofielen
- **de klimaatrobuuste stad**
- **de beleefbare stad**

De werkwijze begint bij het verduidelijken van de vier meest bepalende **tijdlijnen** in de historische binnenstad, die zichtbaar moeten worden vertaald in de openbare ruimte en daarmee duurzaam bewaard in de stadsplattegrond.

Vervolgens wordt ingegaan op de rijke **gelaagdheid van de stadsplattegrond**. Bij elke herinrichtingsopgave, vertelt iedere laag iets over de ruimtelijke context en de juiste onderzoeken en dialoog die gevoerd moet worden: intern tussen gemeentelijke afdelingen, met de AOK en natuurlijk ook met de burgers. Uiteindelijk is het ontwerpproces een zorgvuldige afweging van ontwerpkeuzes in relatie tot de verschillende lagen in de binnenstad.

Al deze kennis wordt gebruikt om een werkwijze samen te stellen, waarin de openbare ruimte in de binnenstad cultuurhistorisch, identiteitvol en beleefbaar, gastvrij en aantrekkelijk en klimaatrobuust wordt meegegeven aan volgende generaties

De **poorten** zijn een aparte opgave in het functioneren en beleven van de binnenstad. Het zijn de entrees vanuit de omliggende wijken (en voor de bezoekers van verder weg) naar het centrum van Gouda en bepalen de toegankelijkheid en gastvrijheid van de binnenstad.

De **ruimtelijke structuurdragers** in de Goudse binnenstad zijn geïnventariseerd en met thema's als identiteit, gebruik en vergroening integraal afgewogen en vastgelegd in beeld. Zij bepalen de beleefbaarheid, leesbaarheid en doorwaadbaarheid van de binnenstad. Voor alle ruimtelijke structuurdragers zijn principeprofielen opgesteld voor een heldere, leesbare ruimtelijke structuur in de binnenstad.

Naast de grote ruimtelijke structuren, is het kleinste weefsel van hofjes, zijlen en stegen benoemd. Het **labirynth** van de binnenstad hoort bij de binnenstad en bepaalt mede het DNA van Gouda..

De historische en ruimtelijke tijdlijn van de binnenstad wordt benoemd met een viertal **gebiedsprofielen**. Deze gebiedsprofielen volgen de cultuurhistorische opbouw van Gouda en maken heldere keuzes zichtbaar in een strategie om alle kenmerken van die geschiedenis in de openbare ruimte te versterken.

Het palet aan ontwerp-kennis wordt gecompleteerd met de opgave voor de **klimaatrobuuste** binnenstad en de **beleefbare** stad.



De geschiedenis van 750 jaar Gouda laat een binnenstad zien die zich ontwikkelt. Een dynamisch stedelijk weefsel dat zich door groei, oorlogen, welvaart en uitvindingen steeds weer opnieuw aanpast. **Gouda is een stad met een verleden en een toekomst.** De vraag is hoe Gouda haar identiteit behoudt, maar ook het verleden. Hoe kan de stad zich richten op de toekomst?

De Goudse binnenstad kenmerkt zich door zowel gewenste als ongewenste grote ingrepen uit het verleden. Nu staat de stad opnieuw voor grote opgaven: bodemdaling, de woningvraag, een veranderende economie, de energietransitie, rioolvervanging, klimaatadaptatie, verkeer etc.

Dit alles heeft een effect op de fysieke leefomgeving en vraagt om een integrale visie. **Een visie die enerzijds de historie en waarden van Gouda borgt en versterkt en anderzijds ruimte biedt aan een duurzame en gezonde leefomgeving.**

De gelaagdheid in de cultuurhistorie is terug te zien in de opbouw van de binnenstad. De singels lijken een logische fysieke grens tussen binnenstad en haar randen. Verschillende delen in de binnenstad laten de kenmerken uit verschillende perioden in de geschiedenis zien. Soms letterlijk naast elkaar.

Alle “schillen” in de tijd van de binnenstad vertellen het verhaal van Gouda. Al die zichtbare en onzichtbare verhaallijnen vertegenwoordigen een waarde in de identiteit en daarmee toekomst van de binnenstad.

Het is niet de intentie om de tijd terug te draaien en de historische binnenstad naar één bepaalde tijdsperiode terug te brengen. Aan de hand van de karakteristieke structuren in de stad wordt de tijdlijn van de ontwikkeling van de binnenstad zichtbaar gemaakt. Daarmee komt de dynamische geschiedenis van de stad krachtig naar voren in de gelaagde stadsplattegrond van de binnenstad.

DE CULTUURHISTORIE ZICHTBAAR EN LEESBAAR

De dynamische ontwikkeling van de binnenstad van Gouda kent enerzijds continuïteit en anderzijds dynamiek. Dat geldt zowel voor de gebouwde omgeving als voor de openbare ruimte. Elke laag die in de loop der tijd is toegevoegd aan de stadsplattegrond, draagt bij aan het beeld en de geschiedenis van de binnenstad.

Een belangrijke stap voor het behoud van de identiteit en cultuurhistorie van de binnenstad is het benoemen van de markante periodes in de ontstaansgeschiedenis van Gouda. Dit zijn leesbare “jaarringen” binnen de singels. Ze vertegenwoordigen een evenredige waarde in de ontwikkeling van de binnenstad.

In dit Kwaliteitsplan Openbare Ruimte 2022 worden de volgende vier tijdvakken onderscheiden:

- de oorsprong (13e eeuw)

(omgeving Sint Janskerk en Vroesentuin)

- de handel- en waterstad (13e – 16e eeuw)

(groei tot aan de singels)

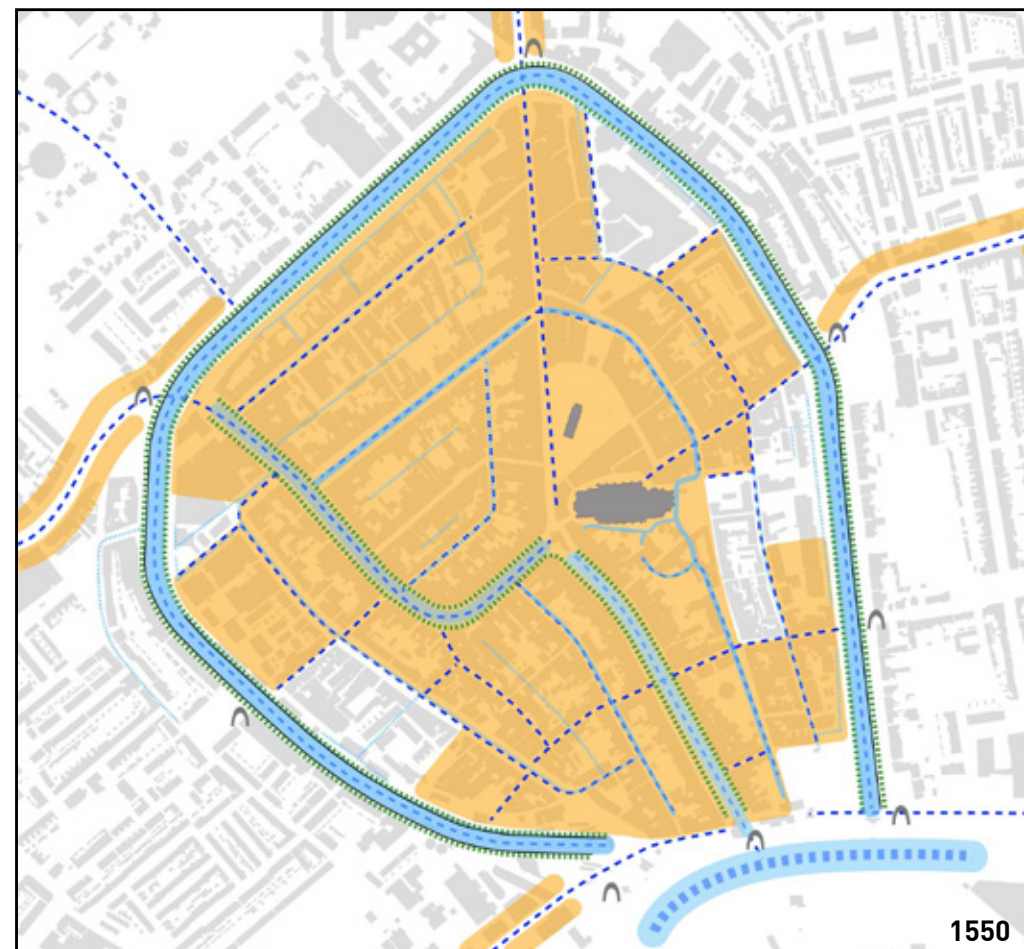
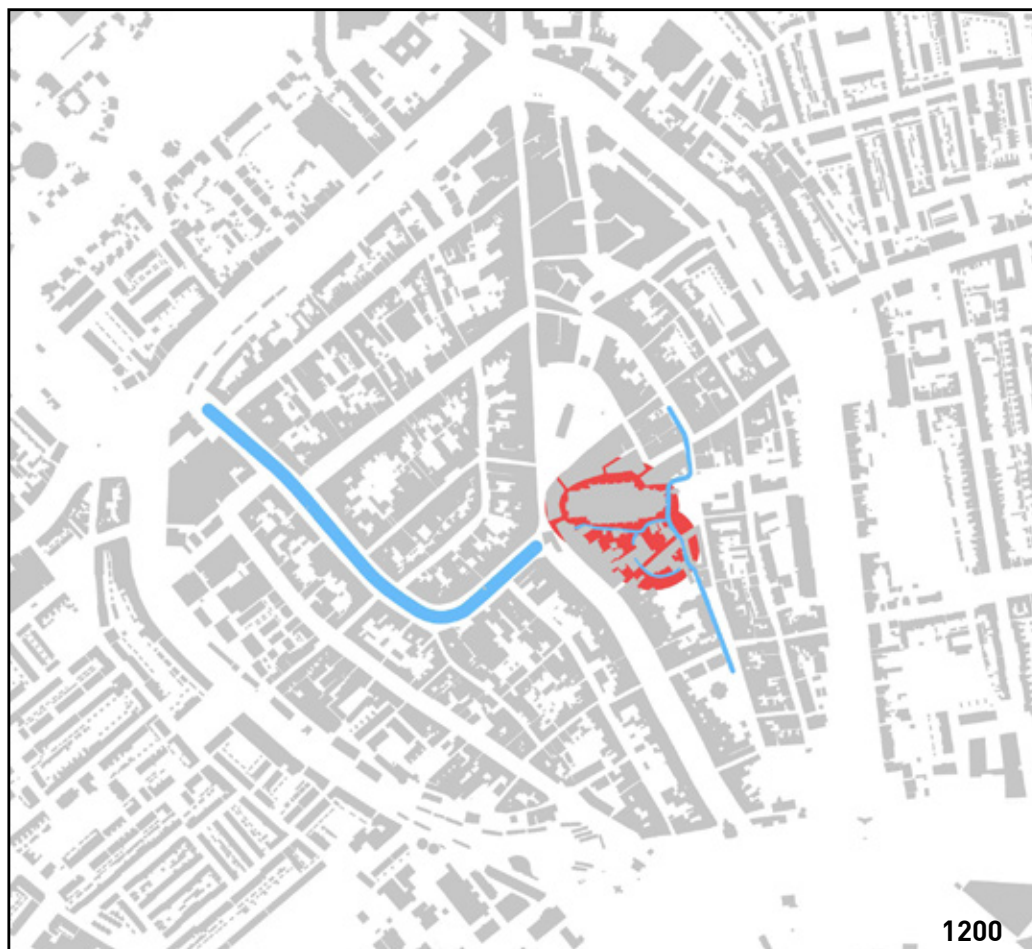
- de klooster- en nijverheidsstad (17e- 19e eeuw)

(grootschalige inbreidingen in de randen van het oorspronkelijke kleinschalige weefsel)

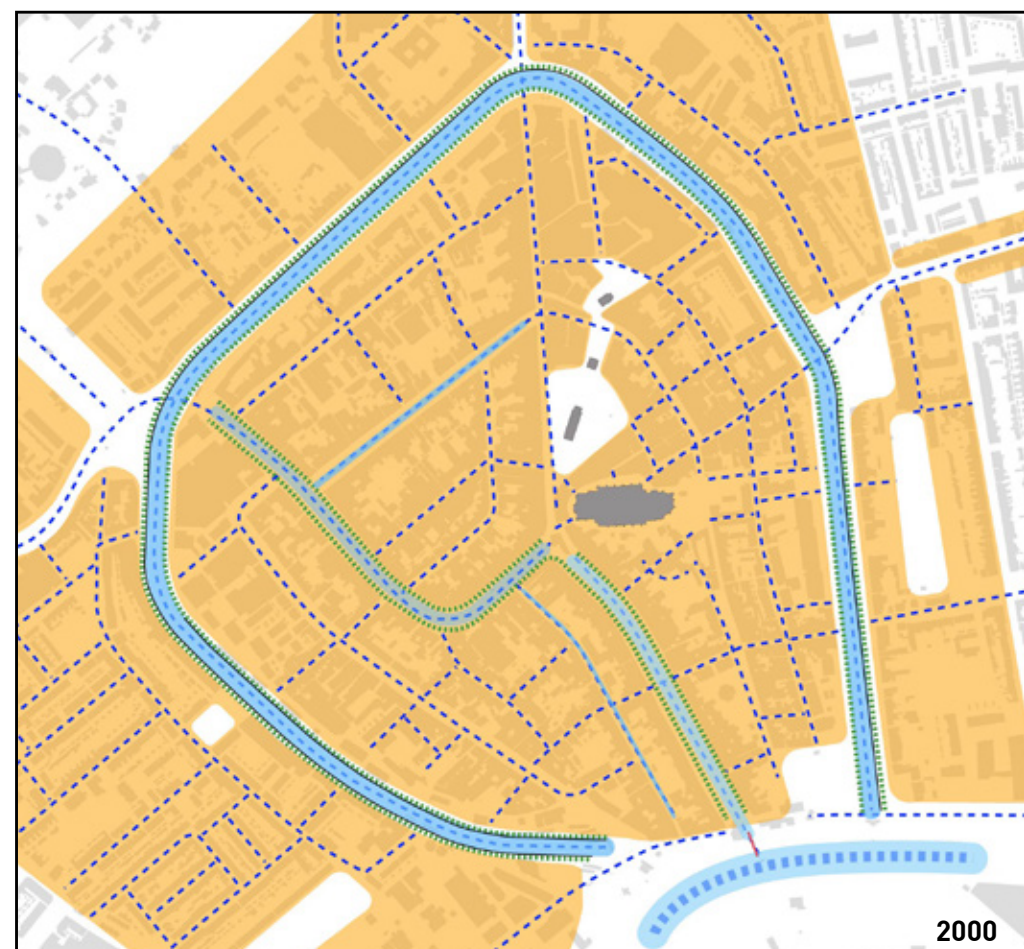
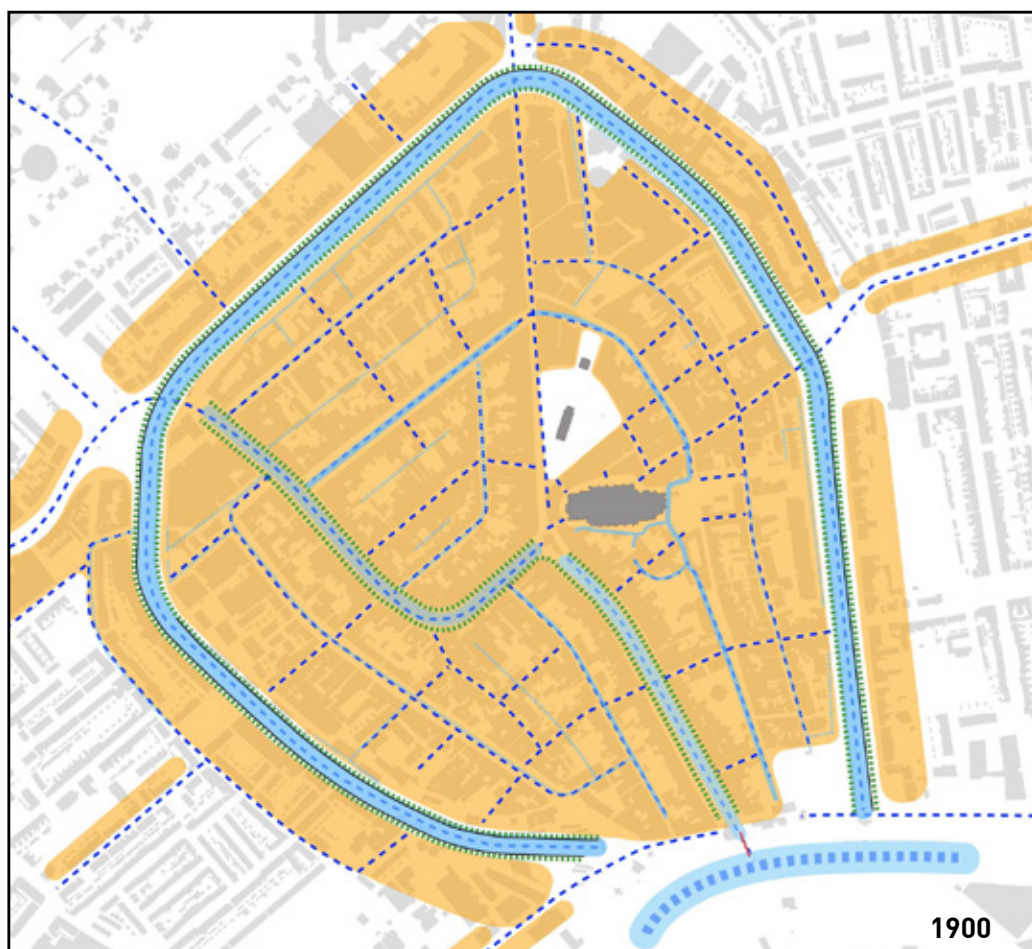
- de moderne stad (20ste eeuw – nu)

(verdere inbreiding en transformaties met complexen voor wonen en winkels en de komst van de auto)

De gemeente wil de rijke historie van de binnenstad van 1200 tot en met nu, doorgeven aan volgende generaties. Daarin is de openbare ruimte als identiteit en drager van verhaallijnen even belangrijk als de bebouwing. Ze dienen altijd samen te worden bekeken en gewogen.



de groei van de binnenstad door de eeuwen heen



DE HISTORIE - ZICHTBAAR ALS TIJDLIJN DOOR DE BINNENSTAD

DE DYNAMIEK VAN DE GOUDSE BINNENSTAD

Sinds het ontstaan (ongeveer 11e eeuw) is Gouda ontwikkeld en gegroeid tot de stad die het nu is. Een stad met een duidelijke cultuurhistorische en waterrijke identiteit. De Goudse binnenstad is dé Nederlandse binnenstad waar water en cultuurhistorie sterk met elkaar zijn verweven in het ruimtelijk weefsel van de stad.

Wat is daarvan nu nog zichtbaar en welke gelaagdheid is daarin aan te brengen? Om die vraag op de juiste manier te kunnen beantwoorden, is een goed inzicht in de historische ontwikkeling van de binnenstad van belang. Hier volgt een korte samenvatting van de relevante stappen in die ontwikkeling die Gouda sinds haar ontstaan heeft gemaakt. Inclusief de veranderingen die de stad in de loop van haar geschiedenis heeft doorgemaakt.

GOUDA TOT 1272: DE OORSPRONG

Gouda is ontstaan op de plek waar de IJssel en Gouwe destijds samenkwamen. De ondergrond speelde een belangrijke rol in de keuze en vestigingsvoorwaarde van het prille Gouda. Hier lag langs de rivier een oeverwal met een kleidek dat een stevigere ondergrond bood dan de omliggende veengronden.

Het begin van Gouda is in de stadplattegrond terug te herleiden naar de motte (omgrachte ringwal met een burcht) ter plaatse van de huidige Molenwerf. Ten oosten van de ringgracht bevond zich de hofstede. De ringgracht is nog goed herkenbaar in de huidige stadsplattegrond. Zij sloot aan op een mogelijk oude loop van de Gouwe, ongeveer ter hoogte van de huidige Spieringstraat. In de 13e eeuw wordt het water gecontroleerd. De Hollandsche IJssel wordt bedijkt en de haven wordt gegraven als kunstmatige Gouwemond naar de Hollandsche IJssel.

1272 – 1550: STADSRECHTEN EN DE CONTOUR VAN DE BINNENSTAD

In 1272 krijgt Gouda stadsrechten. De tweede groei van de jonge stad concentreert zich vooral door een uitbreiding met bebouwing aan weerszijden van de haven (grens grachten Peperstraat en Spieringstraat).

Met de verplichte vaarroute via de Gouwe en het tolprivilege voor Gouda en benut de stad haar strategische positie en begint de tijd van welvaart en groei. Tot 1350 groeit de stad organisch door richting de nieuw aangelegde singels.

Na 1350 richt de groei zich niet meer naar buiten maar betreft het vooral verdichting van de vele open plekken. De groei en verdichting van de stad is gekoppeld aan de groeiende welvaart door toename van handel en bierbrouwerij. De rol van het geloof in de maatschappij is direct terug te zien in de toename van het aantal kloosters in de stad.

De periode 1350-1550 is – mede door de verdichting – ook een periode van grote stadsbranden. Na de stadsbrand in 1438 wordt het stadhuis op de markt opnieuw opgebouwd. Ook de Sint Jan ontkomt niet aan de stadsbranden. Bij het herstel wordt de kerk steeds opnieuw vergroot tot uiteindelijk een van de grootste kerken van Europa in de 16e eeuw. De contour van de huidige binnenstad tekent zich duidelijk af, met de singels als heldere grens.

1550 – 1900: ROERIGE TIJDEN VAN OORLOG EN VERANDERING

De tachtigjarige oorlog leidde een lange periode van onrust en conflicten in. Voor Gouda betekende dit een lange periode van economische groei en neergang, gecombineerd met ingrijpende wijzigingen in de stadsplattegrond. De stadsmuren en kloosters werden afgebroken. Gouda werd een nijverheidsstad en ook de kaashandel groeide. Deze handel was zo belangrijk dat de nieuwe Waag in 1668 pal tegenover het stadhuis werd gebouwd.

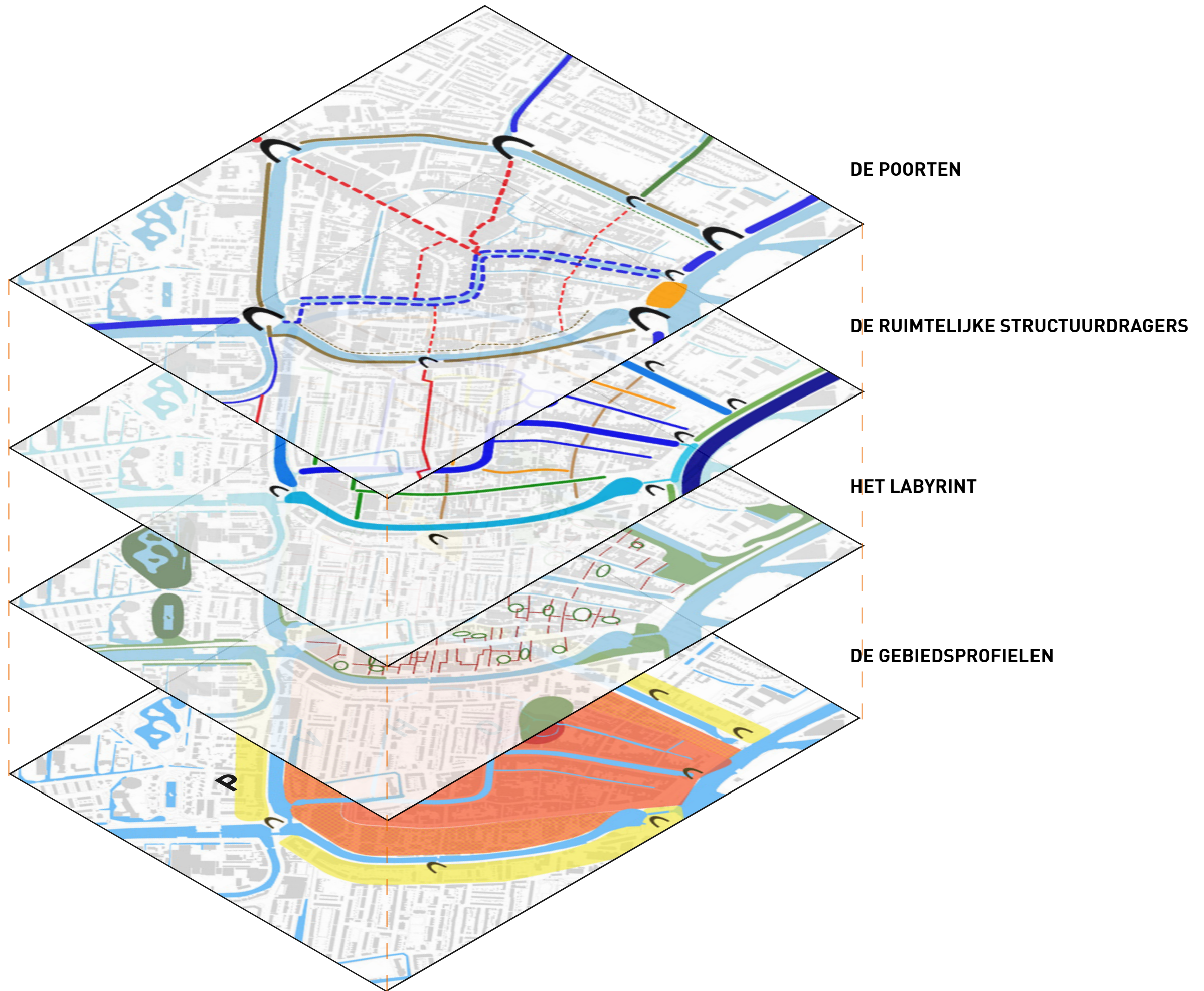
In de 19e eeuw werd Gouda bereikbaar per spoor en de industrialisatie leidde tot nieuwe impulsen. De aanleg van een stedelijk riool verbeterde de volksgezondheid in de sterk verdichte stad. Daardoor verdwenen veel van de oorspronkelijke zijlen, grachten en andere watergangen.

PERIODE 1900 – HEDEN: DE MODERNE TIJD

Net als de kloosters enkele eeuwen eerder, verdwijnen vanaf het midden van de twintigste eeuw ook de fabrieken weer uit de binnenstad. Die plekken worden in de twintigste eeuw opgevuld met woningbouw en winkels.

De na-oorlogse schaa sprong in woningbouw en winkels betekent een volgende invulling met grote complexen binnen het oorspronkelijk kleinschalig weefsel van de binnenstad. Voorbeelden van de vergroting in maat en schaal zijn de Hema, de nieuwe Marktpassage en de woningbouw complexen uit de jaren zestig, zeventig en tachtig.

Met de groeiende welvaart en mobiliteit wordt ook de auto meer en meer onderdeel van de historische binnenstad. Met name in de buitenste schil van de binnenstad – en dan vooral tussen de Kleiweg en de Lange Tiendeweg – verandert het weefsel van de historische stad structureel. In die hoek van de binnenstad leidt de gewijzigde stedenbouw tot een nieuwe aaneenschakeling van pleinruimten parallel aan de Kleiweg. Een ruimtelijke structuur die tot dan nog niet bestond.



In het vorige hoofdstuk is kennisgemaakt met de ontstaansgeschiedenis / ontwikkeling van de Goudse binnenstad en haar kenmerkende tijdlijn.

Die kennis wordt nu aangevuld met de complexe gelaagdheid in de binnenstad, aan de hand van een viertal thema's: de poorten, de ruimtelijke structuurdragers, het labirynth en de gebiedsprofielen.

Afhankelijk van de ontwerpopgave, vertelt iedere laag iets over de ruimtelijke context en de juiste onderzoeken en afweging van ontwerpkeuzes in relatie tot de verschillende lagen in de binnenstad.

DE STADSPLATTEGROND ALS BASIS

Het is bij elke herinrichtingsopgave van groot belang om kennis te hebben van de ontwikkelingsgeschiedenis van de stadsmorfologie. Dat is het weefsel van de bebouwing enerzijds en de openbare ruimte anderzijds. Gezamenlijk bepalen zij de opbouw van de stadsplattegrond en tonen de eerder omschreven identiteit van de verschillende tijdperken in de ontwikkeling van de Goudse binnenstad.

Om de waarden, keuzen en opgaven voor de Goudse binnenstad zo goed mogelijk te borgen in de visie op de openbare ruimte, volgt het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte voor de binnenstad de volgende "lagenopbouw":

DE POORTEN

De poorten zijn de toegangen naar de binnenstad. Sommige poorten zijn er al sinds het ontstaan van de stad, weer andere zijn pas in de laatste honderd jaar toegevoegd. Sommige poorten verbinden de aangrenzende woonwijken, weer andere verbinden de stad met de Hollandsche IJssel of geven toegang voor mensen vanuit de regio of de Randstad.

DE RUIMTELIJKE STRUCTUURDRAGERS

De binnenstad van Gouda kent een aantal ruimtelijke structuurdragers. Deze bepalen als een skelet de vorm van de stadsplattegrond. Sommige zijn leidend geweest in de ontwikkeling van de binnenstad (bijvoorbeeld de waterlopen). Sommige zijn getransformeerd in tijd (de Nieuwe Haven) of zijn nieuw ontstaan als gevolg van een stedelijke ontwikkeling (bijvoorbeeld Agnietenstraat)

Op basis van hun eigen identiteit of rol in de stadsplattegrond, eventueel aangevuld met de opgave vanuit de gebiedsprofielen, worden de ruimtelijke structuurdragers helder benoemd en onderscheiden. Daar waar eenheid en continuïteit kan worden nagestreefd, wordt dat als opgave vastgelegd.

HET LABYRINT

De stadsplattegrond van Gouda kent naast de herkenbare ruimtelijke structuren ook een kleinschaliger, dieper verborgen weefsel aan hoven, stegen, zijlen en andere plekken. Dit "labirynth" is karakteristiek en zeer waardevol om te benoemen als laag van de binnenstad. Met name de combinatie van de heldere lange lijnen met het kleinschalig weefsel van verrassingen en verborgen plekken maken het dna van de Goudse binnenstad uniek.

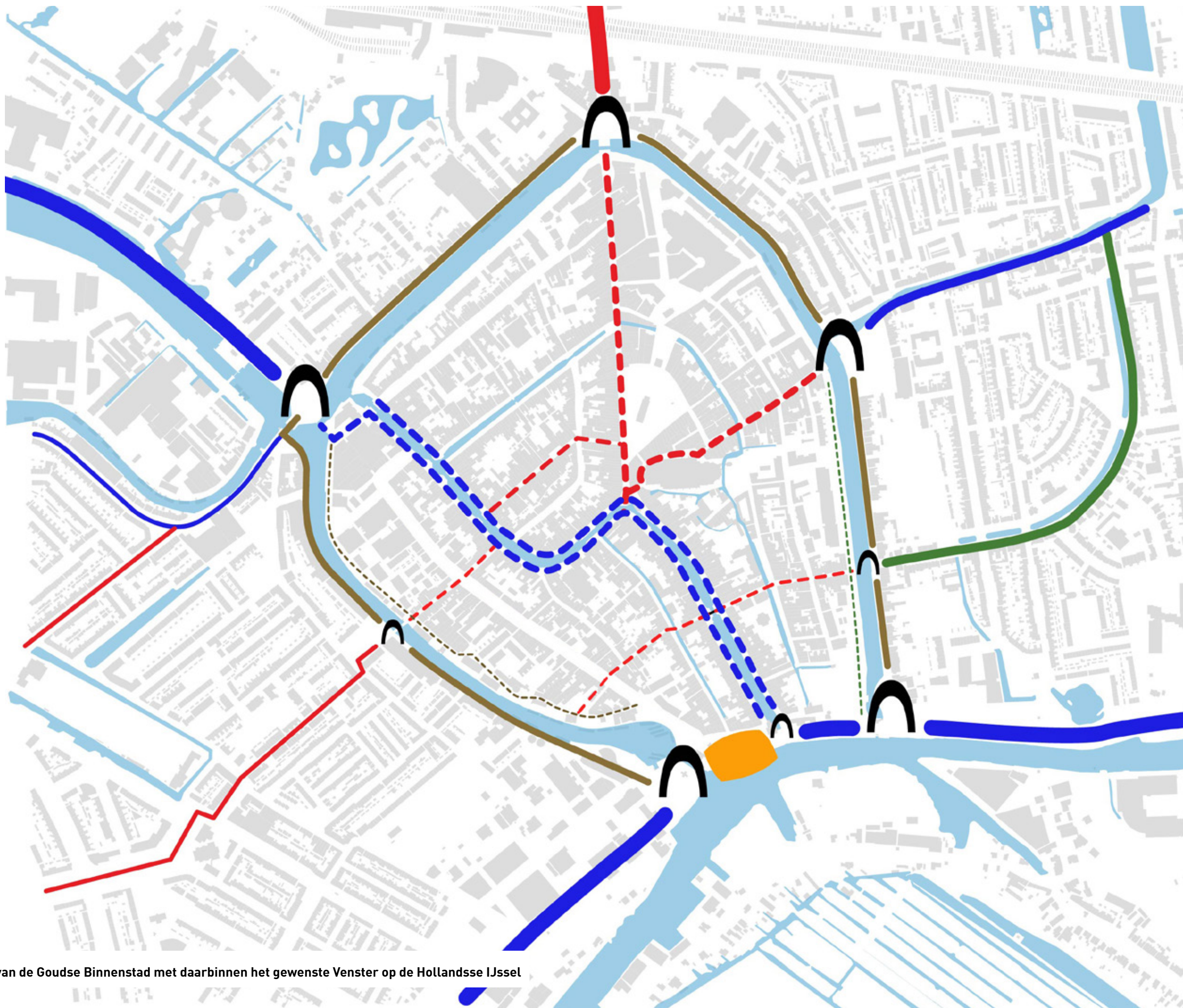
DE GEBIEDSPROFIELEN

Anders dan in het vorige KOR wordt de kwaliteit van de bestaande identiteiten niet ten opzichte van elkaar gewogen. De betekenis van elke tijdlijn in de stadsplattegrond en daarmee de betekenis van die tijdlijn voor de identiteit van de Goudse binnenstad is namelijk gelijkwaardig. Samen maken zij de cultuurhistorie van Gouda zichtbaar. Wel wordt gekeken welke kenmerken en waarden deel uit maken van dat specifieke tijdperk in de stadsplattegrond. En waar zij bijdragen aan de leesbaarheid van de binnenstad of niet.

Er worden voor de binnenstad vier gebiedsprofielen onderscheiden, die de historie van Gouda vertellen:

- **De Oorsprong (O)**
- **Handel en Water (H)**
- **Verandering en Schaalsprong (V)**
- **De Poorten en Randen (P)**

Per gebiedsprofiel wordt verwoord welke periode in de geschiedenis leidend is in de leesbaarheid van de stadsplattegrond, welke kenmerken de nadruk krijgen en welke strategie nodig is.



de Poorten en routes van de Goudse Binnenstad met daarbinnen het gewenste Venster op de Hollandsse IJssel

DE POORTEN VAN DE BINNENSTAD

De Goudse binnenstad is **hét bruisende hart** van en voor alle Gouwenars. De Goudse binnenstad is midden in de Randstad ook **hét regionale centrum** voor het omliggende kernen en de Krimpenerwaard. Nationaal en internationaal is de historische binnenstad **een toeristisch recreatieve parel**, die mensen vanuit de hele wereld naar Gouda brengt.

De stadspoorten van de Goudse binnenstad

Rond de binnenstad liggen gelijkmatig verdeeld over de singels een achttal grote en kleine toegangen naar de binnenstad. Sommige poorten verbinden de aangrenzende woonwijken over de singel met de binnenstad, weer andere zijn de toegang voor mensen vanuit de regio of de Randstad.

Een aantal van de poorten naar de binnenstad ligt op dezelfde plek als de oorspronkelijke **stadspoorten** of **ravelijnen**. Ze zijn te herkennen aan de doorgaande verbindingen vanaf het achterland tot diep in het hart van de binnenstad. Andere poorten zijn juist tussenliggende verbindingen, die over de singel aanhaken op het secundaire weefsel in de binnenstad.

De zogenaamde “**waterpoorten**” verbinden het achterland via de Gouwe en de Haven met de Hollandsche IJssel en vice versa. Andere poorten bieden via de winkellinten van de Kleiweg en de Lange Tiendeweg juist weer rechtstreeks toegang tot het **kernwinkelgebied**.

Elke poort heeft zo zijn specifieke karakteristiek en betekenis in het scala aan toegangen en verbindingen naar en door de historische Goudse binnenstad.

Een betere leesbaarheid, gebruik en ruimtelijke programmering van de diversiteit aan poorten en verbindingen kan enorm helpen bij het functioneren en beleven van de historische binnenstad. Voor de bewoners van Gouda en haar bezoekers. Lokaal, regionaal en (inter-)nationaal.

“Ook de aantrekkelijkheid en leesbaarheid van de routes en toegangen naar de binnenstad dragen bij aan de aantrekkelijkheid en gastvrijheid van de Goudse binnenstad. Elke poort is tenslotte de eerste kennismaking met de historische kern.”



de relatie met de Hollandsche IJssel is een belangrijke opgave in de Goudse binnenstad met drie poorten vanuit de rivier naar de historische stad

Een herverdeling van stromen door de stad

De verdeling van verkeer en mensen over de verschillende poorten en routes is anders en (mogelijk) niet optimaal. Door o.a. de ligging van de parkeergarages hebben met name de twee poorten naar het kernwinkelgebied te maken met veel auto- en fietsverkeer.

Ook de poorten vanaf de Hollandsche IJssel kampen met een overmaat aan doorgaand verkeer. Dit beïnvloedt de bereikbaarheid en kwaliteit van de poorten aan de rivier.

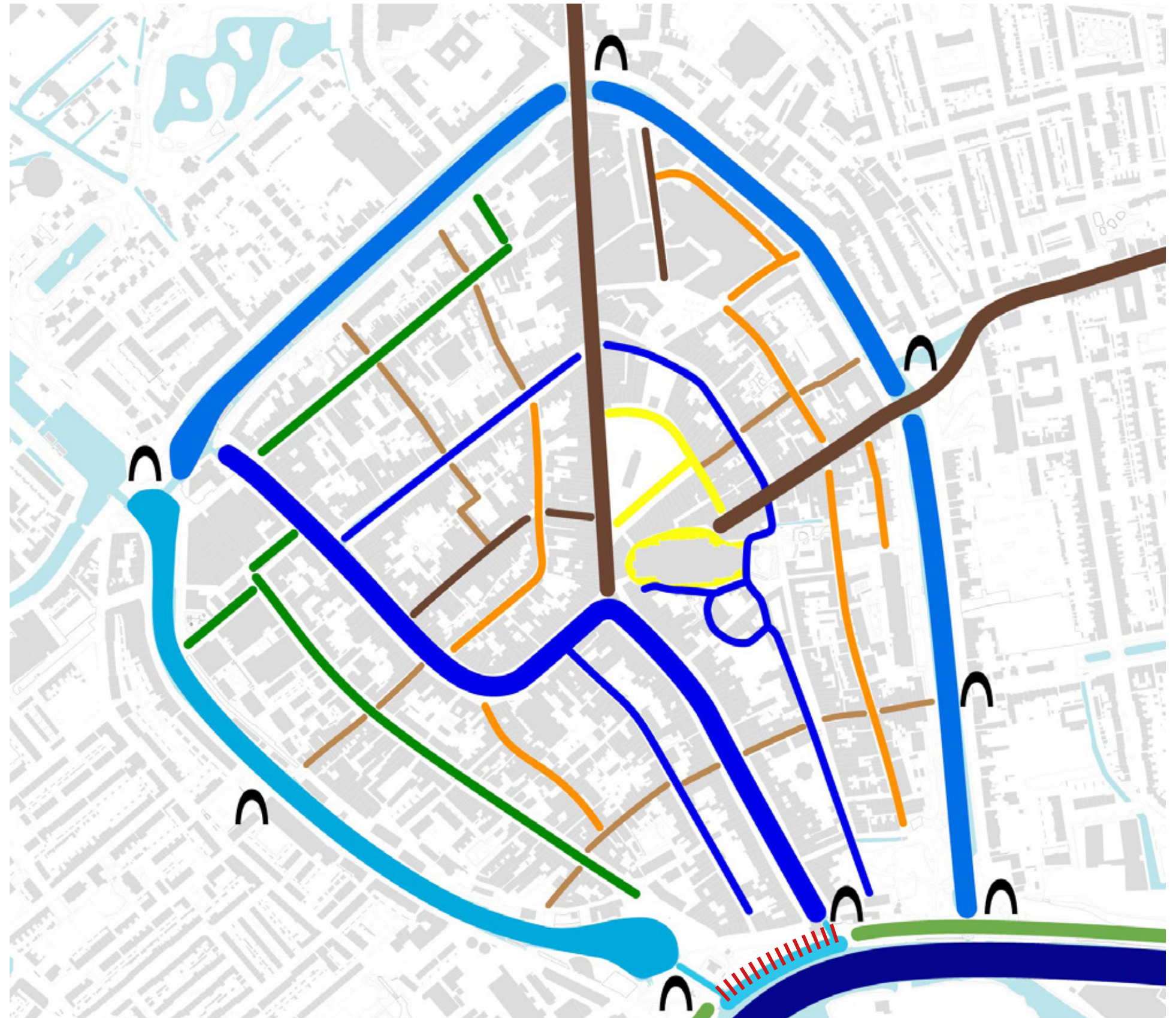
Een betere verdeling van bezoekers per auto en fiets over de verschillende poorten kan de bereikbaarheid en (be-) leefbaarheid van de binnenstad enorm verbeteren. Nog beter is om te onderzoeken op welke wijze de auto al aan de rand van de binnenstad kan worden opgevangen zodat er vooral voetgangers zijn in het historische centrum.

Gouda aan de Hollandsche IJssel

De prioriteit van Gouda gaat op dit moment uit naar de verbetering van vaarroutes en de relatie van de binnenstad met de Hollandsche IJssel. Terechte ambities die op dit moment in onderzoek zijn. Een aanvullende studie naar de kwaliteitsslag voor alle poorten en routes naar de binnenstad geeft inzicht in de kansen op andere routes naar de binnenstad.

ruimtelijke structuurdragers

- de kern
- (winkel-) linten
- havens en grachten
- gedempte havens
- singels
- turfsingel / museumhaven
- straten
- stegen
- poorten
- de Hollandsche IJssel
- stad aan de rivier



DE RUIMTELIJKE STRUCTUURDRAGERS

DE IDENTITEITSDRAGERS VAN DE OPENBARE RUIMTE IN DE BINNENSTAD

Rond de binnenstad liggen gelijkmatig verdeeld over de singels grote en kleine poorten als toegangen naar de binnenstad. Eenmaal in die binnenstad openbaart zich een aantal hele sterke ruimtelijke dragers in de openbare ruimte.

De binnenstad is ooit ontstaan bij de “**kern**” met de omgeving van de Sint Janskerk en de Markt.

De oude **linten** naar die oorsprong zijn duidelijk herkenbaar zoals de Kleiweg en de Lange Tiendeweg. Naast deze oude linten, die beiden nu inmiddels winkelstraten zijn, is ook de Lange Groenendaal vergelijkbaar als iets nieuwer (winkel)lint. De Agnietenstraat als nieuwe winkelstraat in de stadsplattegrond kan zich bij deze identiteit als winkellint voegen.

De **Haven** en de **Gouwe** met haar kades en bomen, die het water begeleiden, zijn sterke identiteiten. De **grachten** - soms enkelzijdig (Zeugwater) en soms tweezijdig (Turfmarkt) begeleid - zijn belangrijk in de cultuurhistorische plattegrond maar kunnen winnen aan samenhang. Een aantal voormalige watergangen zoals de Raam en Nieuwe Haven zijn **gedempte grachten en havens** en dienen nu als groenstructuren.

De **singels** benoemen de grens tussen de binnenstad en de omliggende wijken en hebben hun eigen duidelijke karakter. Het overgrote deel van de singels verzorgt het verkeer en de groene begeleiding van de binnenstad. De Vest en de Turfsingel hebben binnen de singels hun eigen, kleinschaliger en verkeersluwer karakter.

Alle relevante ruimtelijke structuren van de binnenstad zijn geïnventariseerd en bekeken op hun gewenste identiteit.

”Samen geven zij kleur en identiteit aan het weefsel van samenhangende en doorgaande structuren in de buitenruimte.”

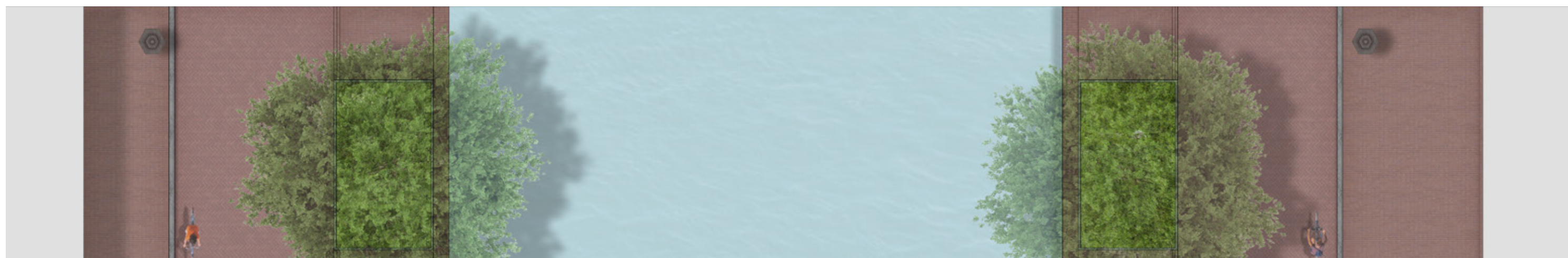
Tijdens de totstandkoming van het Kwaliteitsplan zijn de verschillende ruimtelijke structuurdragers benoemd. Voor alle dragende structuren in de buitenruimte van de binnenstad zijn het beeld en de identiteit in een aantal principeprofielen uitgewerkt (zie bijlage).

De openbare ruimte wordt zo een leesbare en duurzame structuur binnen de verschillende tijdslagen van de historische binnenstad.

Waar mogelijk zijn de thema's klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit meegenomen in de uitwerking. Voor alle benoemde structuren is in de bijlage een totaaloverzicht toegevoegd.



de Gouwe als een van de oudste en sterkste structuurdragers binnen het weefsel van de binnenstad



voorbeeldprofiel Havens

Als voorbeeld voor de uitwerking van de ruimtelijke structuurdragers in de bijlage, zijn hier twee profielen opgenomen.

Het linker profiel is het principeprofiel voor de Havens, in dit geval de Westhaven / Oosthaven of de Hoge en Lage Gouwe. Langs de Havens wordt in het Verkeerscirculatieplan ingezet op steeds minder auto's op straat. Het parkeren wordt uitgefaseerd, waarmee er meer ruimte ontstaat voor de voetganger en verblijfskwaliteit. Ook voor de bomen wordt extra boomvakgrootte (ondergronds en bovengronds) gerealiseerd met een onderbeplanting, die bijdraagt aan de biodiversiteit. Omdat de komende jaren deze route voor logistiek verkeer in de binnenstad van groot belang blijft, ligt het trottoir wel hoger dan de straat. Het hele profiel watert vanaf de gevel af richting de kade en uiteindelijk de watergang. Voor de verharding is gekozen voor duurzaam hergebruik van de oorspronkelijke gebakken verharding in de binnenstad.

Het rechterprofiel is een voorbeeld van één van de Linten. De linten zijn volledig verblijfsgebied, autoluw en daarmee kan het hele profiel in principe à niveau (ongedeeld) worden uitgevoerd. Kenmerkend voor de linten zijn molgoten die de "wandelloper" onderscheiden van de "margezones" aan weerszijden. Die margezones kunnen worden ingezet voor reclame, uitstalling, terrasruimte of stallingsgelegenheid voor de fiets. Vergroening is een opgave in deze drukbezochte gebieden, waarbij bomen de beste oplossing zijn als klimaatmaatregel. Een opgave maar wel nodig. Qua materiaal is gekozen voor gebakken materiaal in een mix van vier kleuren, waarbij naast rood, bruin en donkerbruin (deels herbruik) ook een klein percentage geel past. Deze mix maakt het kernwinkelapparaat onderscheidend, waarbij het geel bewust verwijst naar de kleur, die ook is toegevoegd op de Markt en rond de Sint Janskerk.



voorbeeldprofiel Linten



HET LABYRINTH

Daar waar de singels, grachten etc. de dragers van het stedelijk weefsel in de binnenstad zijn, vormen de steegjes, pleinen, hofjes en zijlen de haarvaten van het stelsel aan openbare ruimte. **Juist de combinatie van beide lagen aan openbare ruimten in de binnenstad, maakt de stadsplattegrond van Gouda uniek.**

Het labirynth aan pleinen en plantsoenen, stegen, hofjes en zijlen is als het DNA van Gouda

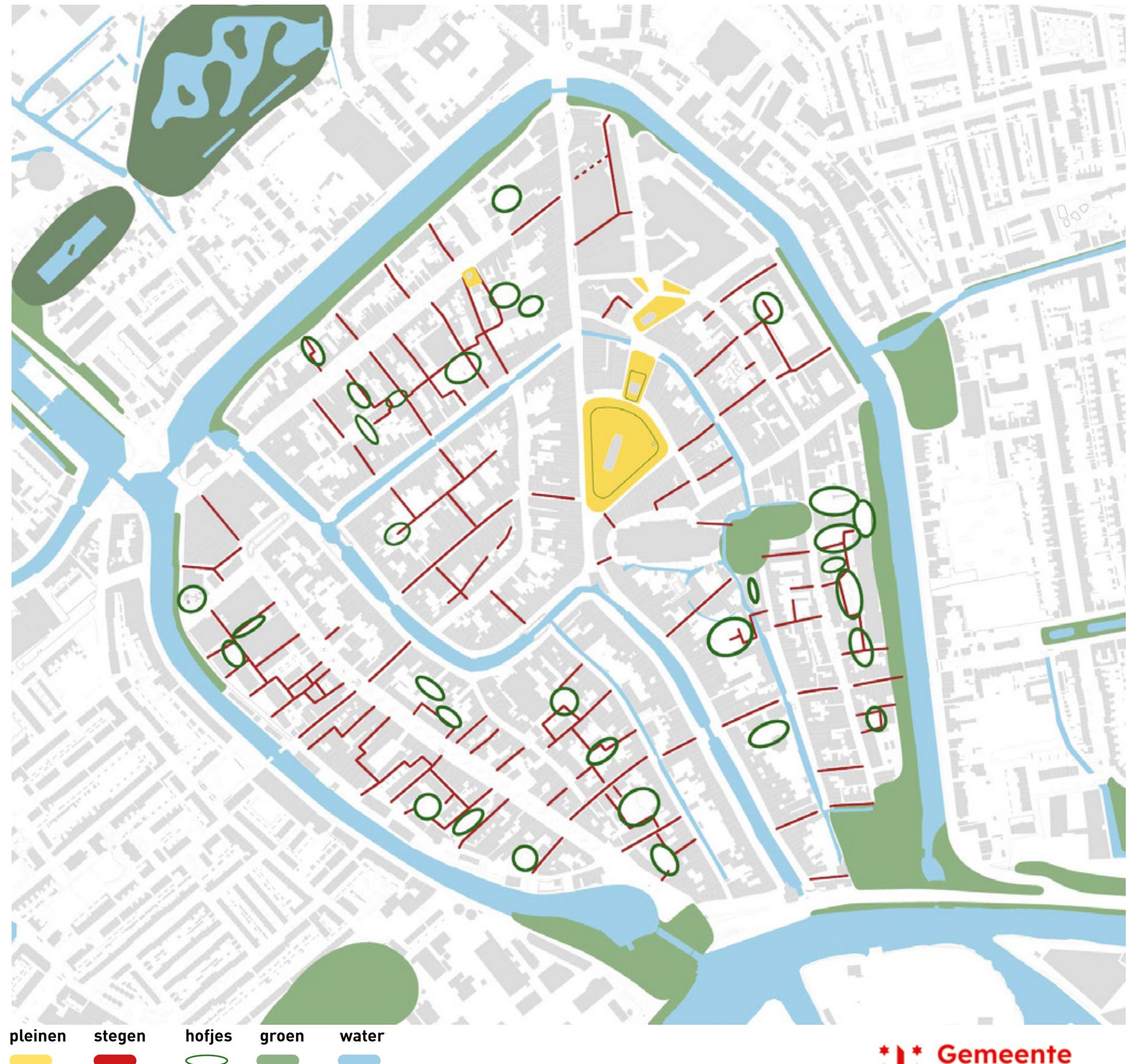
De **parken** en **plantsoenen** verbinden de kleine schaal van het groen in de **hoven** aan de doorgaande groenstructuren, daar waar de groene hoven **de groene stepping-stones tussen de verschillende groengebieden** kunnen vormen. Het zijn kleine maar belangrijke verbindingen voor natuurontwikkeling en biodiversiteit: een waardevolle kansenkaart op kleine schaal als aanvulling op de dragende (groen-)structuren.

Het labirynth kent naast de steegjes en hofjes ook een aantal karakteristieke pleinen en parken: het Houtmanplantsoen, de Vroesentuin, Achter de Waag en natuurlijk de Markt.

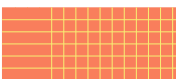
De Markt

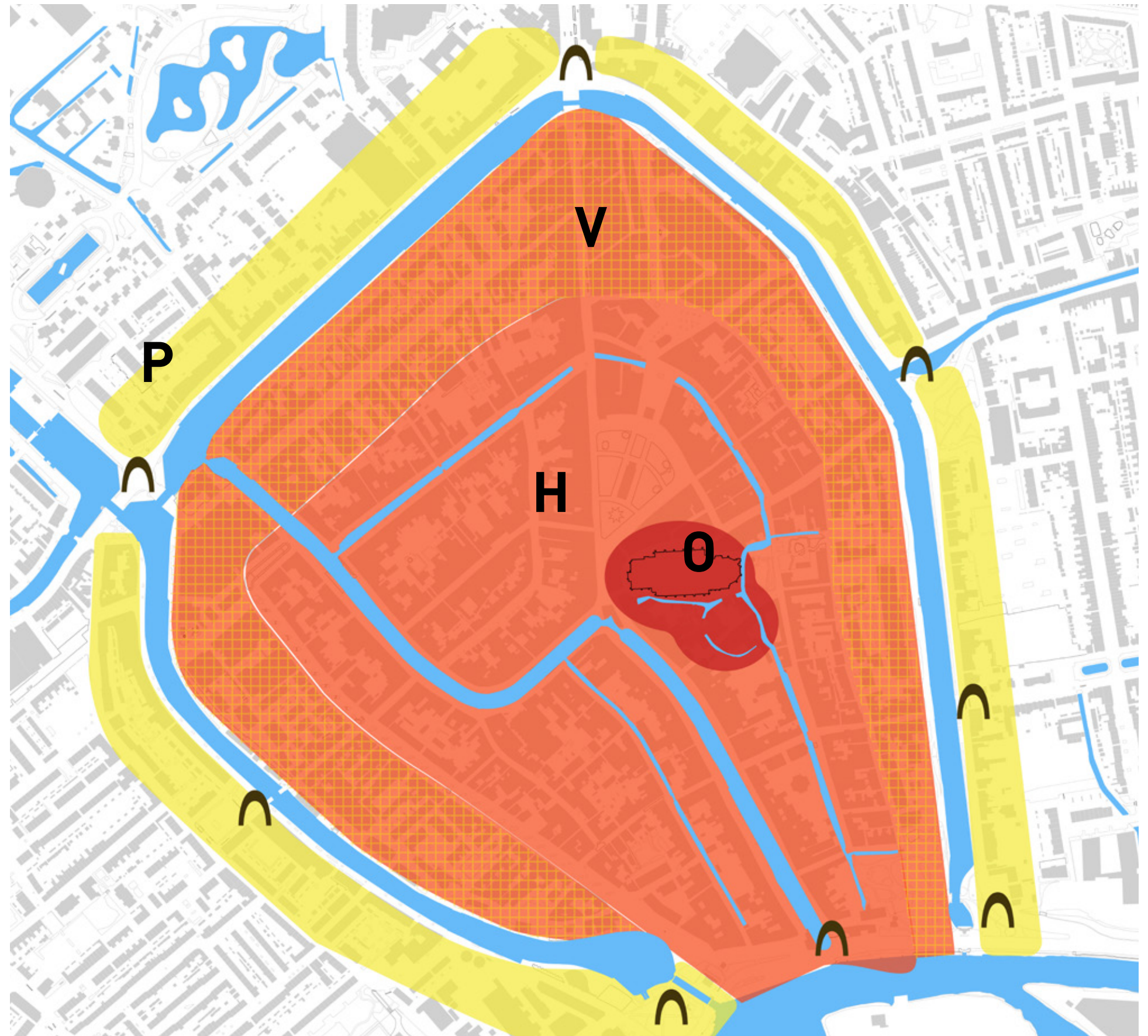
De Markt is hét centrale plein in de binnenstad van Gouda. Het Stadhuis uit de 15e eeuw, de Waag (ook wel kaaswaag genoemd) uit de 17e eeuw en het kantongerecht (Arti Legi) uit de 19e eeuw, laten zien hoe dit plein door de eeuwen heen altijd de belangrijkste openbare ruimte voor de mensen in Gouda is geweest. Ook nu geldt nog steeds, met de markt, de evenementen en de goede horeca aan het plein.

De Markt heeft haar eigen markante vorm en materialisatie in de binnenstad. Met name op dit plein is de opgave om te vergroenen en deze drukbezochte, veelgebruikte centrale plek in de binnenstad klimaatrobuust te maken, een grote maar belangrijke uitdaging.



de gebiedsprofielen

-  **O** de Oorsprong
(- 13e eeuw)
-  **H** de Handel- en Waterstad
(13e - 16e eeuw)
-  **V** de Verandering
(17e - 19e eeuw)
-  **P** de Poorten en Randen
(20e eeuw - nu)
-  de poorten naar de binnenstad



DE GEBIEDSPROFIELEN

De gehele binnenstad verdient als geheel een hoge kwaliteit. In de binnenstad wordt daarom géén onderscheid meer gemaakt in kwaliteitsgebieden. Dit betekent natuurlijk niet dat de binnenstad er overal hetzelfde uitziet of overal dezelfde opgaven en oplossingen van toepassing zijn.

De studie naar de historische gelaagdheid van de binnenstad geeft inzicht in de verschillende groei- en ontwikkelingsstadia in de binnenstad, zogenoemde “jaarringen”. Deze jaarringen zijn nog steeds duidelijk herkenbaar in de binnenstad.

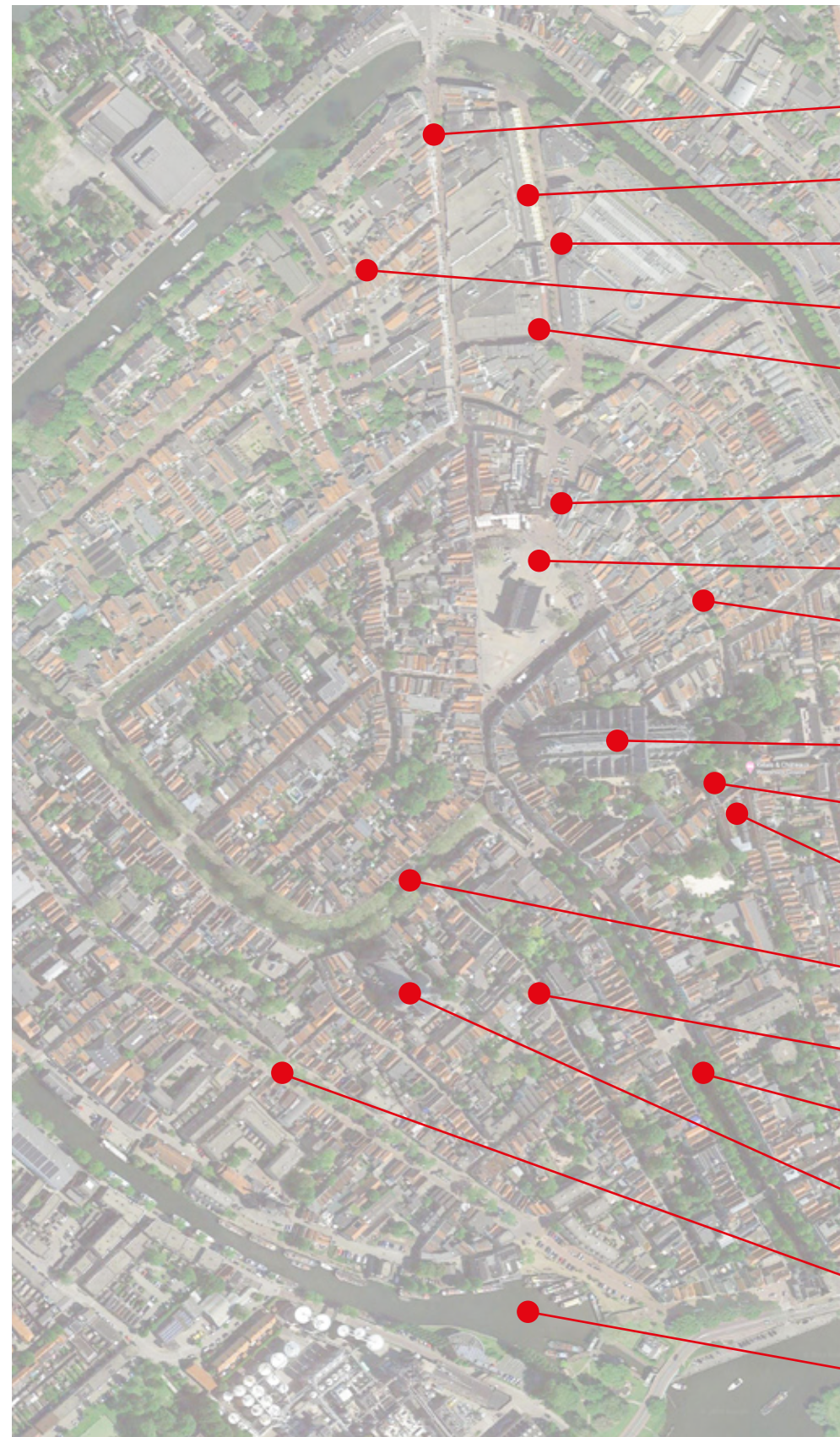
Per jaarring is gekeken naar de huidige karakteristiek en de potentie om deze te herstellen. Daarbij hoort ook de strategie om de identiteit van dit deel van de binnenstad leesbaar te houden en tegelijkertijd te hechten aan het totale weefsel van openbare ruimte in de binnenstad.

In het kwaliteitsplan benoemen we op basis van de vier “jaarringen” in de binnenstad en haar randen vier gebiedsprofielen:

- O** de Oorsprong 13e eeuw
- H** de Handel- en waterstad 13e-16e eeuw
- V** de Verandering 17e-19e eeuw
- P** de Poorten en Randen 20ste eeuw - nu

Voor elk gebiedsprofiel behandelen we achtereenvolgens:

1. de betekenis voor cultuurhistorie in de stadsplattegrond
2. de identiteit en karakteristieken
3. de waarde en kwaliteit van de openbare ruimte
4. de strategie om tot de gewenste kwaliteit te komen



Voorbeelden binnen de tijdlijn

- de Kleiweg (voor 1300)
- de Kazerne (19e eeuw)
- de Nieuwe Passage / Agnietenstraat (20e eeuw)
- de Nieuwe Haven (14e eeuw, gedempt 20e eeuw)
- de Hema (20e eeuw)
- de Waag (17e eeuw)
- het Stadhuis en de Markt (14e - 15e eeuw)
- de Zeugstraat (14e eeuw)
- de St. Janskerk (13e - 16e eeuw)
- de Ringgracht (voor 1300)
- het Weeshuis (16e eeuw)
- de Visbank en Korenbeurs (16e eeuw)
- de Peperstraat (13e eeuw)
- de Haven (13e eeuw)
- de Gouwekerk (20e eeuw)
- de Raam (14e eeuw, gedempt 20e eeuw)
- de Turfsingel / Museumhaven (16e eeuw)



GEBIEDSPROFIEL



DE OORSPRONG

CULTUURHISTORIE

De oorsprong ligt in het hart van de binnenstad en is de plek waar Gouda in de 13e eeuw is ontstaan.

IDENTITEIT

Het gebied ligt verstopt achter de bebouwingswand van de Markt en de Haven. Daardoor voelt de oorsprong als een goed bewaarde eigen wereld met een eigen tijdlijn binnen de binnenstad. Het grote contrast in schaal van de dominant aanwezige Sint-Janskerk met de aangrenzende kleinschalige openbare ruimte en bebouwing is kenmerkend voor dit deel van de binnenstad.

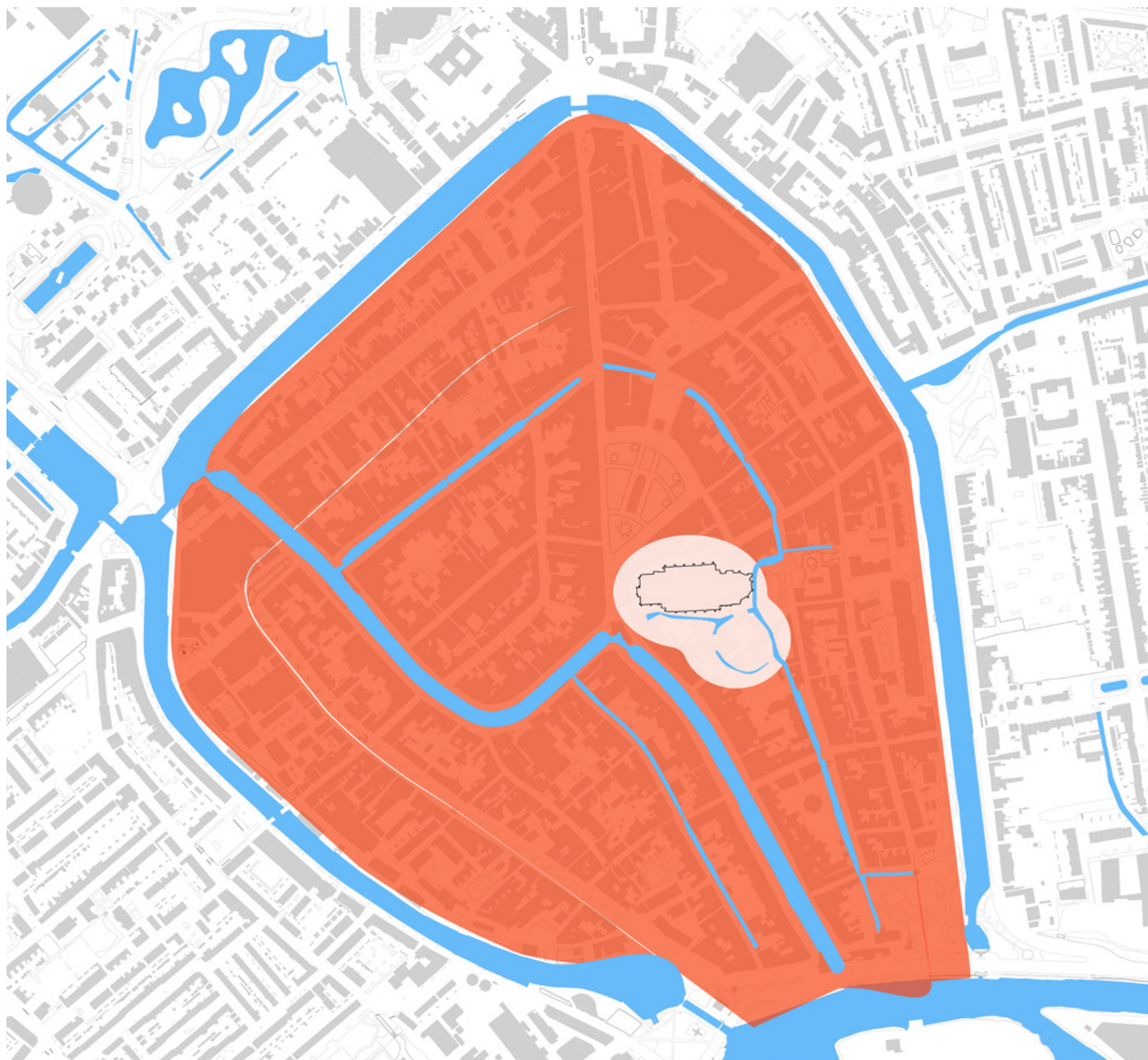
OPENBARE RUIMTE

Rond de kerk ligt een kleine omloop, via steegjes verbonden met de Markt, Haven en de Vroesentuin. De aangrenzende ringgracht is een tweede ronde vorm. Samen met de Vroesentuin en -plein kent het gebied een eigen intiem karakter. Bijzonder is hoe twee oorspronkelijke linten (de Kleiweg en de Lange Tiendeweg) van buiten de binnenstad doorlopen tot aan de oorsprong.

Het openbaar gebied is voetgangersgebied en kent een duidelijke eigen schaal en identiteit en onderscheidt zich in materiaalkeuze door de gele gebakken verharding, afgewisseld met natuursteen rond de kerk.

STRATEGIE - behoud en leesbaarheid

De strategie is gericht op conservatie en waar nodig reconstructie van deze zorgvuldige bewaarde identiteit. De onderscheidende eigen verborgen identiteit is een te behouden kwaliteit. Daarmee ook de afwijkende eigen materialisatie. De routes vanuit de omgeving richting de oorsprong verdienen meer leesbaarheid en kwaliteit. Dat geldt ook voor het water en groen in de oorsprong en aangrenzend in de omgeving: de ringgracht en het Vroesenplein.



GEBIEDSPROFIEL

HANDEL- EN WATERSTAD

CULTUURHISTORIE

Dit deel van de binnenstad laat de welvarende groei van Gouda als handel- en waterstad zien. De Haven en Gouwe met de Donkere Sluis en de Vismarkt. De Markt met het gotische Stadhuis. Achter de Waag waar de kaas werd gewogen en verhandeld in de Waag.

IDENTITEIT

Die kleine homogene schaal en korrelgrootte van de bebouwing volgt veelal de structuur van het waterplan: perceelsgewijze individuele gevels begeleiden de enkele (Zeugwater) en dubbele (Turfmarkt) grachten, waarbij het water en de wegen elkaar naar buiten toe steeds afwisselen als jaarringen in de opbouw van de openbare ruimte.

OPENBARE RUIMTE

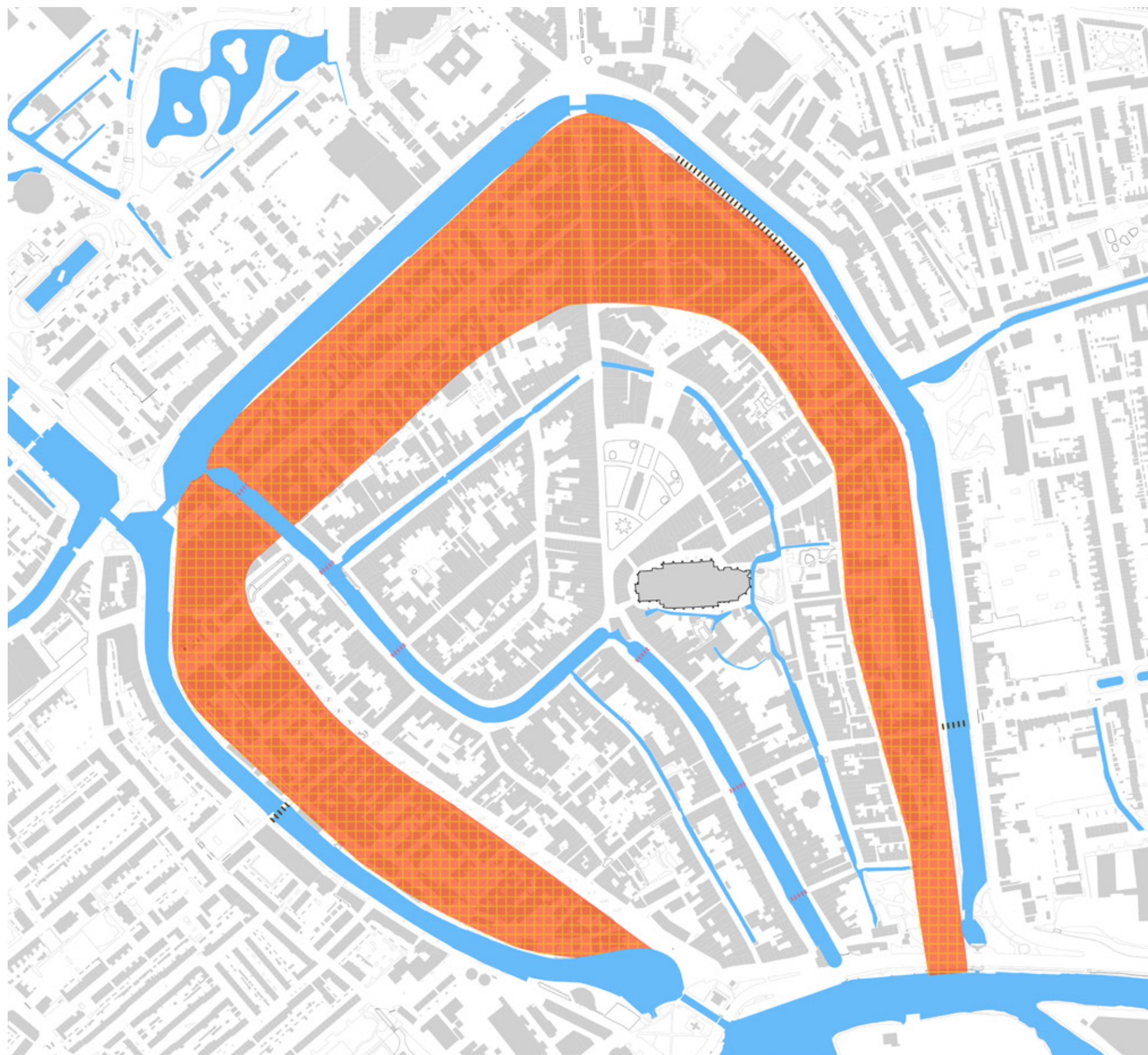
Het water – veelal begeleid met bomen – is in dit deel van de binnenstad de drager van de identiteit van dit gebiedsprofiel. Het zijn de vroegere aanvoerroutes van binnen naar buiten: de Haven / Gouwe, de grachten en als duidelijke rand de oude singels.

In de handel- en waterstad ligt een aantal pleinen van betekenis, waarvan de Markt het belangrijkste plein is. De middeleeuwse stadsplattegrond is nog grotendeels intact. Stegen en zijlen verbinden de verschillende “schillen” met elkaar. De zijlen zijn uiteindelijk vervangen door straten.

STRATEGIE - samenhang en structuurherstel

De strategie voor dit gebiedsprofiel richt zich primair op het herstel van de continuïteit van de groen- en waterstructuur. Deze structuur is de basis voor de goed intact gebleven perceelsgewijze bebouwingsopzet. Verbetering is mogelijk door het aanbrengen van een goede samenhang en kwaliteit van de buitenruimte met goede groenstructuren langs de grachten én een autoluw verblijfsgebied voor de voetganger. Langs de singels wordt de samenhang bijvoorbeeld versterkt door verdere vergroening en continuïteit in routing.

Het autoparkeren verdwijnt uit delen van dit gebied waardoor er ruimte ontstaat voor meer groen en verblijfskwaliteit, met name langs de watergangen. De pleinen zijn hoogwaardige, klimaatrobuuste verblijfsplekken voor ontmoeting en activiteiten.



GEBIEDSPROFIEL V

DE VERANDERING

CULTUURHISTORIE

De derde 'ring' loopt ongeveer vanaf de lijn Raam / Nieuwe Haven / Groeneweg tot aan de singels. Het maakt onderdeel uit van de wereld van de Handel- en Waterstad maar met een heel andere geschiedenis. In een paar eeuwen zijn de lege plekken in dit deel van de binnenstad steeds opnieuw ingevuld met grote complexen. Aan de westkant met fabrieken en aan de oostkant met kloosters. In de laatste eeuw zijn deze plekken gevuld met grootschalige winkels en wooncomplexen.

IDENTITEIT

Het gebied V vertoont veel van de (latente) kenmerken van het gebiedsprofiel H maar mist de cohesie en samenhang door de vele kleine en grootschalige ingrepen in het stedelijk weefsel over de afgelopen eeuwen. Binnen gebiedsprofiel V is een groot contrast in maat, schaal en kwaliteit.

OPENBARE RUIMTE

Een aantal dragende ruimtelijke structuren in de openbare ruimte zijn constant gebleven, zoals bijvoorbeeld de singels en de Kleiweg. Andere delen in de oorspronkelijke buitenruimte zijn bebouwd of blijvend veranderd in beeld zoals de voormalige watergangen Raam en Nieuwe Haven. Delen in het openbare ruimte weefsel in dit gebiedsprofiel missen een duidelijke identiteit en gebruikskwaliteit.

STRATEGIE - samenhang en identiteit

De strategie volgt in eerste instantie die van gebiedsprofiel H: samenhang en structuurherstel. De omgeving van de Vest en de Museumhaven kent een eigen identiteit met een kademilieu, waar hernieuwde samenhang nodig is. Op sommige plekken conflicteren de oorspronkelijke delen uit de binnenstad met de nieuwe vorm en maat van de latere verdichtingen. Wanneer herstel van de oorspronkelijke structuur in de openbare ruimte niet zondermeer past in het huidige beeld, is een aanvullend ontwerpleitmotief in de buitenruimte nodig om de discontinuïteit of conflicterende vormtaal weer samenhang en identiteit te geven.



GEBIEDSPROFIEL

POORTEN EN RANDEN

CULTUURHISTORIE

Aan de buitenrand van de singels tonen zich de verschillende wijken als poortwachters rond de binnenstad. Met de klok mee liggen de industrie en woonbuurten van Korte Akkeren, Nieuwe Park, Kort Haarlem en de Kadenbuurt rond de historische binnenstad. Elke wijk heeft haar eigen karakter.

IDENTITEIT

De oorspronkelijke poorten naar de binnenstad uit de tijd van de stadsmuur manifesteren zich nog door de toevoerwegen vanuit de omliggende wijken en de bruggen over de singels. De poorten zijn onderdeel van de singelstructuur, die de binnenstad omringt en als historische grens herkenbaar is. Elke poort heeft zo haar eigen achterland: het Bolwerk (Potterspoort), het station (Kleiwegpoort), Klein Amerika en de Karnemelksloot (Lange Tiendepoort) of de Nieuwe Veerstal (drie poorten: Rotterdamse Poort, de Haven en de Fluwelensingel). Daarnaast zijn er nog drie fietsersverbindingen vanuit de wijken via de Guldenbrug, de Kazernebrug en de Doelenbrug.

OPENBARE RUIMTE

Het profiel van openbare ruimte langs de randen is tussen het Bolwerk en de IJssel is eenduidig. Het profiel bij de Korte Akkeren (Turfsingel) grillig. Elke brug (poort) naar de binnenstad kent een eigen identiteit. Sommige poorten zijn uitnodigend, andere wat verborgen. Door de verkeersdruk is de toegankelijkheid voor langzaam verkeer lastig.

STRATEGIE - leesbaarheid, routing en balans

De strategie in dit gebiedsprofiel richt zich op een rustiger 30-km profiel, met meer groen- en verblijfskwaliteit. Meer eenheid in de singel als totale, eenduidige en verbindende structuur met daarlangs de verschillende wijken is wenselijk. Aandacht gaat uit naar een betere eigen herkenbaarheid van de verschillende poorten langs de route. Dat geldt bijvoorbeeld voor de route tussen de binnenstad en het station. De Veerstal verbindt de binnenstad weer met de Hollandsche IJssel.



DE KLIMAATROBUUSTE BINNENSTAD

Naast het behoud en versterken van de bestaande groenstructuur in de Goudse binnenstad, zijn er nog meer stappen mogelijk op weg naar een groene en klimaatadaptieve binnenstad voor natuur en mens:

Meer bomen in de binnenstad

Groen – en met name bomen – levert een grote bijdrage aan het **voorkomen van klimaatproblemen** in de stad. Ze zorgen voor **schaduw**, houden **water** vast en staan dat weer geleidelijk af aan de omgeving. Daarnaast zuiveren bomen en groen de **lucht** en bieden een gezonde habitat voor **mens én natuur**. Daarom is het belangrijk om in de binnenstad meer boomstructuren te realiseren. De vol liggende ondergrond, hoge grondwaterstand en smalle straten maakt het planten van bomen niet gemakkelijk. Maar meer bomen is noodzakelijk om de hittestress te verminderen. Bij de keuze van de soort bomen zal gekeken worden naar de **bomen die passen bij de historische ontwikkeling** van Gouda, soorten die passen en overleven in de **Goudse ondergrond** maar ook bomen die bijdragen aan het **verhogen van de biodiversiteit**.

De historische linten Kleiweg en Lange Tiendeweg en de Markt zijn de drukst bezochte plekken in de historische binnenstad. **Het ontbreken van significant groen met bomen, maken van deze publieke hotspots plekken met hittestress.** Een ongewenste combinatie. Langs de winkellinten en op de Markt zijn daarom (extra) bomen nodig. Dit betekent wat voor beheer doordat er wellicht alleen bomen in een bak of leibomen mogelijk zijn. Bomen in een bak betekent watergeven in droge periodes. Leibomen betekent jaarlijks snoeionderhoud. Het beheer moet hier op toegerust zijn.

De Markt is een zeer versteend plein met weinig groen. In de steeds hetere zomers stijgt de temperatuur op de markt tot soms wel 52 graden, Extra vergroening is hier belangrijk om de beleving te verhogen en hittestress en wateroverlast tegen te gaan. **Op de Markt stonden in het verleden bomen. Deze begeleidden de wanden van het plein en zorgden voor schaduw.** Nu is het voornamelijk een open pleinruimte met het stadhuis.

Er is ruimte voor de weekmarkt en voor grote evenementen. Vanuit klimaat en een gezonde leefomgeving ligt **op de Markt een duidelijke vergroeningsopgave**. De precieze vorm en hoeveelheid groen langs de linten en op de Markt dient met zorg te worden bepaald. De uitwerking moet gebeuren **in balans met de aanwezige cultuurhistorische waarden** en andere ruimtevragen waaronder de warenmarkt en **evenementen**.

Meer groen en minder verharding

Om deze structuren te versterken krijgen de bomen een ruimere groeiplaats met robuuste onderbeplanting. De ruimte hiervoor ontstaat als er minder geparkeerd wordt langs de grachten (Verkeerscirculatieplan). **Bij herinrichting worden groeiplaatsen van bomen verbreed en de onderbeplanting aangevuld.** Afwateren op de groen- en boomvakken biedt een kans tegen de droogtestress in de zomermaanden en de wateroverlast in de wintermaanden. Naast een invulling met groen ontstaat er door de vermindering van het parkeren langs de grachten, ook ruimte voor andere functies zoals fietsenstallingen en terrasjes.

Het verbinden van groengebieden

De impact van groen in de leefomgeving neemt exponentieel toe wanneer groen verbonden is met andere gebieden. Binnen de singels kunnen bestaande structuren worden aan geheeld en uitgebreid met nieuwe nevenlijnen in gebieden, waar nog geen of onvoldoende groene structuur is.

“Doel is om vergelijkbaar met de Singels door de hele binnenstad een aaneengesloten groene structuur te creëren voor mens en natuur. Het koppelen van dergelijke groene structuren aan de randen en poorten buiten de binnenstad leidt tot een robuust en divers groen netwerk, verweven in de stadsplattegrond van de binnenstad en verbonden via de poorten met het groen in de omliggende wijken.”

Combineren van kansen en mogelijkheden

In de openbare ruimte staat het groen nooit op zich. Het maakt onderdeel uit van de verblijfs- en/of verkeersfunctie. Wateropvang kan ondergronds worden geregeld met een HWA riool, maar groen kan bovengronds ook een bijdrage daaraan bieden. Enkele voorbeelden:

- **Groen en water:** Achter de Waag is een mooi voorbeeld waar in de binnenstad de vergroeningsopgave, cultuurhistorie en tegelijkertijd waterberging is gerealiseerd in de openbare ruimte. Vooruitlopend op het voortzetten van het Zeugwater is een wadi aangelegd op de postie van de waterloop, waarmee naast de vergroeningsopgave ook de cultuurhistorie (zichtbaarheid watergangen) en het klimaatdoelstellingen een stap verder zijn gebracht. Dergelijke win-win situaties zijn natuurlijk ook mogelijk op andere plekken in de binnenstad.
- **Spelen, groen en water:** buitenruimte van scholen, hofjes en speelplekken in de binnenstad kunnen met een groene inrichting veranderen van hete verharde speelpleinen naar schaduwrijke en koele onverharde verblijfsplekken in de binnenstad.
- **Verkeersregulerig en groen:** er staan veel paaltjes in de binnenstad om verkeer of parkeren te reguleren. Regelmatig komen bij de gemeente vragen binnen voor meer paaltjes. Waarom geen bloembak in plaats van een paaltje waarbij bewoners de bakken adopteren en het onderhoud hiervan doen?

GOUDA BELEEFBARE STAD

“De binnenstad van Gouda verdient een aangesloten structuur van plekken, pleinen, wandelgebieden en straten te worden, die de verschillende functies en identiteiten met elkaar verbindt tot een aantrekkelijk, hoogwaardig en gastvrije openbare ruimte van de binnenstad.”

Met de juiste balans in gebruik van het openbaar gebied ontstaat de mogelijkheid om samenhang en identiteit aan de openbare ruimte te geven.

Om die diverse kwaliteiten in de binnenstad te kunnen beleven, kan naast het functionele ook de beleving voorop staan. **In de binnenstadseconomie staat steeds vaker de beleving voorop: de customer journey.** Hoe wordt de bezoeker verleid om juist naar Gouda te komen en daar zijn bezoek te verlengen.

De Goudse binnenstad kan een **totaal beleving** bieden. Een aangenaam en afwisseld verblijf niet alleen voor de bezoeker, maar voor alle gebruikers van de Goudse binnenstad. De Gouwenaren voorop. Welke ingrediënten zijn nodig en mogelijk om van de Goudse binnenstad een complete stad te maken?

Het Kwaliteitsplan (2023) definieert de volgende waarden voor het openbaar gebied: cultuurhistorie, identiteit, gastvrij en bruikbaar, groen, gezond en duurzaam. Deze waarden zijn allemaal van toepassing bij de verbetering van de openbare ruimte van de binnenstad.

Een binnenstad met een rijk palet aan kwaliteiten, even rijk als de historie van de binnenstad zelf.

De binnenstad is een aantrekkelijk en veelzijdig doel op zich. Het kloppend levendig hart van een stad voor alle bevolkingsgroepen. Een place to buy, place to be, place to go to and stay, a place to love en a place to live. Vertaald naar het Nederlands in iets beter hanteerbare begrippen: **compleet, gastvrij, vitaal, groen en beleefbaar.**

COMPLETE BINNENSTAD

Een complete en veelzijdige binnenstad biedt ruimte aan alle gewenste functies voor haar publiek en bevolking. Wonen, werken, verblijven, winkelen en recreëren.

Die veelzijdigheid dient geëtaleerd worden door de juiste mix van functies in en door de binnenstad. De gebruiker (bewoner, ondernemer, consument, recreant) verwacht voor de binnenstad een totale belevenis.

GASTVRIJ

De keuze om de voetganger in de binnenstad leidend te verklaren in de inrichting is een juiste keuze voor het cultuurhistorisch centrum van de stad.

Dit opent de mogelijkheid voor de verbetering van de openbare ruimte en routes, de verblijfskwaliteit en gastvrijheid waarmee de gebruiker wordt ontvangen.

Ontwerpen vanuit het perspectief van de voetganger leidt tot een verbeterde routing en leesbaarheid van de diverse binnenstad.

VITAAL

Een succesvolle binnenstad is een gezonde binnenstad. Gezond voor haar gebruikers door een goede, gezonde leefomgeving, waar men wil verblijven en ontmoeten. Een omgeving ook uitnodigt tot gebruik. En waar je langer gebruik van wil maken.

Een succesvolle binnenstad is ook een vitale stad: een stad met een compact winkelgebied, voldoende voorzieningen, evenementen en andere functies, die horen bij een complete en diverse binnenstad.

GROEN EN WATERRIJK

Bestaande groenstructuren dienen weer met de binnenstad te worden verbonden of daar doorheen te lopen. Groen en water zijn per definitie waardevolle ingrediënten in een openbaar gebied en dragen bij tot het juiste beeld, gebruik en de beleving. Met name in druk gebruikte, dichte en verharde binnensteden biedt voldoende groen en water diversiteit, rust, schaduw, verkoeling aan de leefomgeving en haar gebruikers: bewoners en bezoekers.

VERRASSEND

De historische binnenstad van Gouda heeft een groot aantal bijzondere openbare plekken in haar binnenstad waaronder bijvoorbeeld de Markt, de Museumhaven, het Houtmansplantsoen en natuurlijk de omgeving rondom de Sint Janskerk.

Een deel van die bijzondere kwaliteit ligt (deels) verborgen achter de muren in de stadsplattegrond, bijvoorbeeld de Willem Vroesentuin, de binnenplaats van het Weeshuis, de binnentuin van het Willem Vroesenhuis of de museumtuin. Daarnaast heeft Gouda de unieke gelegenheid om een eigen ringvormig stadspark rond haar binnenstad te maken.

De grote kwaliteit van een compacte binnenstad, is de mogelijkheid om naaste de heldere routes ook op 'ontdekkingsreis' te gaan. De mogelijkheid te hebben om een andere richting op te gaan om verderop weer de hoofdstructuur te herkennen. Juist die beide werelden (structuren en labyrint) is wat een historische binnenstad uniek maakt. En de bezoeker verleidt te gaan dolen.

BELEEFBARE STAD

Met initiatieven zoals het Singelpark wordt gezocht naar de combinatie van een identiteit in de binnenstad, om er vervolgens kwaliteit, waarde en beleving aan mee te geven. Kijkend naar de gelaagdheid en diversiteit van de stadsplattegrond, kunnen dergelijke initiatieven door de gemeente verder worden uitgebouwd tot herkenbare kwaliteitsdragers van de binnenstad en thematische routes door de stad. Om te maken, te versterken, te promoten en te beleven. Enkele mogelijke routes om vanuit te werken:

- de singelparkroute
- de historische route
- de winkelroute
- de waterroute
- de doolroute (stegen en hofjes)
- de tuinenroute

De routes verbinden de punten met hetzelfde thema met elkaar, maar kunnen elkaar ook kruisen, zodat je langs de route onderweg de keuze hebt om thema te veranderen. Er zijn nu al verschillende wandelroutes in de binnenstad. De hierboven genoemde thema's gebruikt worden als bron van inspiratie en aanvulling.

The background image shows a row of white, two-story houses with dark window frames. A large, semi-transparent red banner is overlaid across the middle of the image, containing the text 'AAN DE SLAG' in white. Below the banner, a garden scene is visible with green bushes, a small tree, and a person standing near a table.

AAN DE SLAG



VOORBEELDUITWERKINGEN OBV DE WERKWIJZE IN HET KWALITEITSPLAN

DE WERKWIJZE:

de cultuurhistorische stad

de gelaagde stad

de poorten

de ruimtelijke
struukturdragers

het labyrinth

de gebiedsprofielen

Om de werkwijze van het Kwaliteitsplan te verduidelijken nemen we uit de binnenstad van Gouda een paar typerende opgaven in de openbare ruimte. Het betreft een project dat de komende jaren aan bod komt en een lopend project.

Aan de hand van die voorbeelden verduidelijken we op een vereenvoudigde manier de werkwijze en de voor de hand liggende keuzes.

De cultuurhistorie:

De Hoge Gouwe maakt onderdeel uit van de Gouwe, de gekanaliseerde rivier waar Gouda haar ontstaan en naam aan heeft te danken. Naast de Hoge Gouwe is er ook een Lage Gouwe aan de andere zijde van het water. De Gouwe is de belangrijkste verbinding door de binnenstad naar enerzijds de Hollandsche IJssel en anderzijds het achterland. Door de gunstige ligging van Gouda in de omgeving en de verkregen tolrechten kent Gouda een grote welvaart als handel- en waterstad.

Stadsplattegrond:

De Gouwe is de belangrijkste waterverbinding in de historische binnenstad, via de Haven verbonden met de Hollandsche IJssel. Aan weerszijden wordt het water begeleid met voorname bomenrijen en statige gevels van weleer. Een aantal gebouwen onttrekt zich aan deze aaneenschakeling van statige panden, waaronder de visbanken en in een later stadium de grote Gouwekerk. Ook de Donkere Sluis en het Amsterdams Verlaat zijn onderbrekingen in de continuïteit van de watergang.

De gelaagde stad:

De laag "Poorten" is van toepassing op de opgave, vanwege de directe relatie met meerdere poorten en de kruising van verbindingen via de bruggen met doorgaande routes van en naar andere poorten.

De laag "Ruimtelijke structuurdragers" is van toepassing op de opgave. Daarin is de Gouwe een van de belangrijkste waterrijke structuurdragers met een hoge cultuurhistorische waarde. Er is een sterke opgave voor duurzaam behoud van de historische identiteit en vermindering van de impact van de auto ten gunste van verblijfskwaliteit en groenkwaliteit.

De laag "Labyrint" is van toepassing vanwege de vele routes, en de mogelijkheid om aanwezige en verloren stegen weer zichtbaar en beleefbaar te maken.

Het gebiedsprofiel H is van toepassing. De samenhang in het weefsel is goed bewaard. Wel zijn er drie gebouwde locaties (Gouwekerk, visbanken) en twee "buitenruimten" (Amsterdams Verlaat en de Donkere Sluis) die nader verkend moeten worden of hier een verbijzondering / afwijking op het continue karakter van het profiel van de Gouwe op haar plek is.

Verkeerscirculatieplan

De Gouwe dient autoluw en parkeerluw heringericht te worden als aantrekkelijk verblijfsgebied voor de voetganger en fietser. Voorlopig blijft de Gouwe een belangrijke route voor expeditieverkeer voor de binnenstad.

De Klimaatrobuuste stad

Behoud en verbetering van de bestaande boomstructuren langs de Gouwe (en de Haven) is nodig met meer ruimte voor de bomen en onderbeplanting en op termijn een duurzame keuze voor een biodiverse boomsoort van de 1e grootte, die zich goed verhoudt met het kadeprofiel. Bij voorkeur een homogene structuur.

De Beleefbare stad

Op alle mogelijke fronten maakt de Hoge en Lage Gouwe onderdeel uit van de beleefbare stad. Dat dient te worden behouden en versterkt.

Voorbeeld 1: Herinrichting Hoge Gouwe



Voorbeeld 2: Herinrichting Agnietenstraat



De cultuurhistorie:

De Agnietenstraat is een “nieuwe” openbare ruimte, ontstaan in de 20e eeuw. Parallel aan de Kleiweg wordt steeds de buitenrand van de binnenstad verder verdicht met oa. de Nieuwe Passage en grootschalige woonblokken met winkels in de plint. In het gebied liggen markante gebouwen, waaronder brugwachtershuisje, de kazerne (nu Cheese Experience), de bijzondere architectuur van de Hema en de Agnietenkapel.

Stadsplattegrond:

De Agnietenstraat is een lange straat, parallel aan lint van de Kleiweg en opgespannen tussen de Blekersingel en de Nieuwe Markt, met om de hoek de Waag. Door de vele gebouwde ingrepen van verschillende periode, ontbreekt de eenheid in beeld van de openbare ruimte en gevels. Wel biedt de Agnietenstraat een fascinerende route langs die gebouwde dynamiek in dit deel van de binnenstad.

De gelaagde stad:

De laag “Poorten” grenst aan de opgave omdat de Kleiwegbrug als poort via de Korte Vest ook toegang biedt aan de Agnietenstraat. Een van de belangrijkste fietsroutes naar het centrum verloopt via de Agnietenstraat.

De laag “Ruimtelijke structuurdragers” is wel van toepassing op de opgave. Daarin is de Agnietenstraat gedefinieerd als “(winkel-)lint”. Dat betekent dat de huidige inrichting als verkeersruimte dient te worden aangepast naar een aantrekkelijke karakteristieke wandelroute met verblijfskwaliteit.

De laag “Labyrint” is van toepassing vanwege de aangrenzende Kazernestraat en Nieuwstraat en de kleine verbindingen richting de singel. De aandacht gaat ook uit naar de continuïteit van de route vanaf de Nieuwe Markt.

De gebiedsprofielen H en V zijn van toepassing. Dat betekent dat waar mogelijk de samenhang in het weefsel wordt hersteld. Alleen is door de veelvuldige en grootschalige aanpassingen in het binnenstedelijk weefsel weinig context of continuïteit om op terug te vallen. Een aanvullend leitmotief in de openbare ruimte als eigen identiteit is nodig om de openbare ruimte weer samenhang en kwaliteit mee te geven.

Winkelvisie:

De Agnietenstraat maakt onderdeel uit van het kernwinkelgebied. Het kernwinkelgebied is autovrij, verblijfsgebied en goed verbonden met de verschillende routes en de functionele mixzone / dwaalgebied.

De Klimaatrobuuste stad:

Als onderdeel van het kernwinkelgebied heeft de verharde Agnietenstraat een vergroeningsopgave en klimaatopgave (hittestress, waterstress, droogtestress). Dat betekent een zorgvuldige inpassing van bomen en plantvakken als onderdeel van het verblijfsgebied / winkelgebied.

De Beleefbare stad:

De aantrekkelijkheid en gastvrijheid van de buitenruimte van de Agnietenstraat verdient verbetering. Dat geldt ook voor de logische verbindingen naar de overige delen van de binnenstad. De Agnietenstraat moet onderdeel worden van de verschillende beleefroutes door het centrum. Bijzonder is dat een wandeling door de straat zelf een fascinerende wandeling langs een van de meest dynamische gebieden in de binnenstad kan vertellen.



Park Western Plus
City Hall

St. Peter & Children
Wesleyan Church

HET KWALITEITSPLAN - EN NU VERDER

Het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (KOR) voor de binnenstad van Gouda heeft als doel om een bijdrage te leveren aan de opgaven die Gouda zich heeft gesteld in de binnenstad. Een opgave, waar de kwaliteit van de openbare ruimte van die binnenstad een grote bijdrage aan heeft. Zeker de komende jaren waar, genoodzaakt door het veranderend klimaat en een wijziging in het grondwaterpeil, grote delen van de binnenstad opnieuw ingericht gaan worden.

Het Kwaliteitsplan is een overkoepelend en kaderstellend document, dat richting geeft aan de vervolgopgaven. Enerzijds is het een document, waarin kennis wordt gedeeld en een werkwijze wordt voorgesteld om te komen tot de juiste definitie van de opgave en het juiste ontwerpproces. Anderzijds neemt het stelling in het behoud van de cultuurhistorie, het versterken van de kwaliteit van de verblijfsruimte en het groen en de noodzaak voor een klimaatrobuuste en biodiverse binnenstad voor mens en natuur.

Voor de ruimtelijke structuurdragers zijn de meegegeven principeprofielen in de bijlage leidend. Voor de uitwerking van andere, minder prominente gebieden en specifieke locatiegebonden oplossingen is juist ruimte in de werkwijze gezocht in plaats van een blauwdruk. op die manier wordt de ideale balans gezocht in regie op de cruciale hoofdlijnen en meer vrijheid op andere niveaus.

Het Kwaliteitsplan openbare ruimte voor de binnenstad 2022 is niet alleen een kaderstellend document voor de herinrichting maar ook voor vervolgstudies. Het is bedoeld als inspirerend en generatief middel om actief te gebruiken, aan te vullen of uit te werken voor de vragen die bekend zijn of nog gaan komen.

Er zijn tijdens de totstandkoming van het Kwaliteitsplan opgaven of thema's benoemd, waarvoor in dit proces (nog) onvoldoende kennis, tijd of inhoud bekend was. Een aantal van die opgaven verdienen het wel om op korte termijn richting te krijgen maar dienen eerst verder bestudeerd te worden.

Zonder uitpuittend te willen zijn, zijn de volgende studies wenselijk op korte termijn om specifiek antwoord te geven op aanvullende vragen vanuit het proces:

- 1 het actualiseren van het groenbeleid, met daarin een vernieuwd groenstructuurplan voor de binnenstad. Hierin wordende ambities van de Omgevingsvisie op het gebied van klimaat, natuur en een goede leefomgeving meegenomen.. In dit groenstructuurplan moet ook het beheer van het groen in de binnenstad een plek krijgen. Om het groen een kans te geven is extra beheerbudget noodzakelijk.
- 2 een lange termijnstrategie voor het bestaande en toekomstige bomenbestand in de binnenstad naar aanleiding van het aangepaste grondwaterpeil, de vergroeningsopgave en de klimaatveranderingen
- 3 een gerichte meerjarenstrategie voor de transformatie van groenstructuren naar waardevolle biotopen met biodiversiteit
- 4 een sturingsmechanisme en handboek voor de toenemende particuliere vergroeningsbijdrage in het openbaar gebied met heldere kaders
- 5 een verdere studie naar de gewenste kwaliteit van de poorten rond de binnenstad met als prioriteit de verdere uitwerking van het Venster van Gouda aan de Hollandsche IJssel
- 6 voor de historische binnenstad is toegankelijkheid voor alle gebruikers een belangrijk onderwerp en aandachtspunt bij de uitwerking van de inrichting van de openbare ruimte.

Waar mogelijk zijn onderdelen uit het Kwaliteitsplan één op één vertaald naar een aanvulling van de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) Gouda, specifiek voor de binnenstad. Ook dit is een eerste stap in een proces, waar periodiek de LIOR wordt herijkt en aangevuld. Meer nog dan de KOR, is het LIOR een levend en dynamisch document, dat zich op de nieuwste ontwikkelingen en kennis zal bijstellen.





HET VERLEDEN VERBINDEN MET DE TOEKOMST

Met het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte voor de Binnenstad en haar Randen wordt dezelfde route gevolgd als met de Omgevingsvisie: de Historie en de Goudse Waarden bepalen de koers van de gemeente en de Goudse (deel-) opgaven voor de aanpak van de binnenstad. In de vorige hoofdstukken is de historie onderzocht, benoemd op haar facetten, voor de drie structurerende componenten tijdens haar groei en transformatie: water, stedenbouw en openbare ruimte.

Die integrale componenten langs de tijdlijn van de Goudse binnenstad die van invloed zijn op de identiteit en kwaliteit van de openbare ruimte – cultuurhistorisch en fysiek – zijn onderzocht en gekoppeld aan de stadsplattegrond van nu.

Het is evident dat met de grootschalige aanpak van de openbare ruimte van de binnenstad de komende jaren ook de mogelijkheid wordt geboden om in de binnenstad de identiteit te versterken en kwaliteit te verbeteren. De identiteit van de binnenstad als geheel wordt bepaald door de identiteit en kwaliteit van de onderscheidende onderdelen in de binnenstad.

Want het vooronderzoek heeft aangetoond, dat de Goudse binnenstad als cultuurhistorisch hart van Gouda een dynamische geschiedenis heeft te vertellen, die zichtbaar wordt in haar eigen dna: de stadsplattegrond.

Het verhaal van Gouda is veelzijdig, gekleurd en kent vele verhaallijnen. Die zijn allemaal te lezen in de stadsplattegrond. Somme verhaallijnen structureren het “boek” van de binnenstad, andere duiken op of zijn interessante anekdotes in de kantlijn. Ze dragen allen bij aan een gastvrije, beleefbare, compacte en vitale stad. Een diverse, identiteitvolle stad met een rijk verleden en een duurzame toekomst voor de bewoners en bezoekers van die fantastische stad.

A scenic view of a Dutch street. On the left, a canal reflects the sky and trees. A large tree trunk is in the foreground. A silver car is parked on the left. Two people are riding bicycles on a brick-paved path. On the right, there are red brick buildings with white window frames. A red semi-transparent banner is overlaid across the middle of the image.

BIJLAGEN

OPENBARE RUIMTE PROFIELEN

In het voorgaande verhaal is een aantal heldere keuzen gemaakt op het gebied van gebruik, beleving en kwaliteit van de openbare ruimte in de Goudse binnenstad.

Voor het cultuurhistorische hart van Gouda staat vanaf nu de gebruiker centraal en dat is de mens, niet de auto. De laatste is te gast in een primair verblijfsgebied, dat is afgestemd op de bewoner, bezoeker en ondernemer.

De gebiedsprofielen benoemen de cultuurhistorische identiteit om de geschiedenis van Gouda mee te kunnen nemen in de herinrichtingsopgave voor de komende jaren en de historische kwaliteit te bewaken.

Die kwaliteit dient leesbaar in de stadsplattegrond van de Goudse binnenstad terug te vinden zijn. Dit geldt ook voor de ruimtelijke hiërarchie en beeldtaal van de verschillende dragende structuren in de openbare ruimte. De thema's groen, klimaat en natuur worden daarin (als onderdeel van een gezonde leefomgeving) integraal meegenomen.

In de uitwerking van bovenstaande onderwerpen zijn de meeste ruimtelijke structuurdragers in het openbare ruimte weefsel van de binnenstad uitgewerkt naar een principeprofiel met uitspraken over indeling, materialisatie, gebruik, groen etc.

Als basis voor alle profielen staat een indeling centraal met het gebruik van het gehele profiel voor de voetganger. De auto krijgt daarbinnen de aanduiding van een rijloper, waar hij zich mag verplaatsen als gast in het verblijfsgebied. De mate van aanwezigheid in het verblijfsgebied bepaalt de wijze van onderscheid in rijloper binnen het profiel, waarbij in enkele gevallen het parkeren (haaksparkeren) de aanleiding kan zijn om toch te kiezen voor een niveauverschil met bandenlijnen.

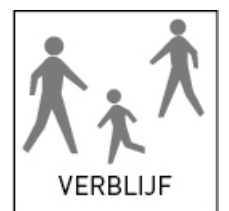
Ook de verschillende vormen van margezones komen hier aan bod.



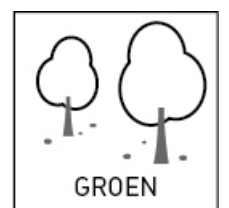
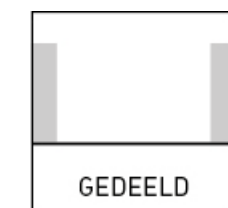
DE KERN vb: Achter de kerk

Achter de kerk is onderdeel van de Oorsprong. Het is verblijfsgebied en heeft een intiem cultuurhistorisch karakter met een te behouden eigen identiteit en materialisatie die afwijkt van de rest van de binnenstad.

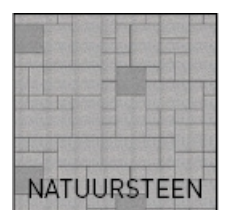
gebruik



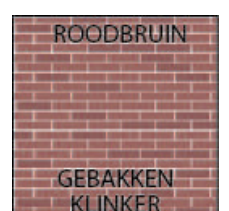
indeling



materialisatie



toevoeging

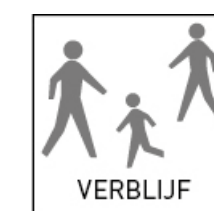




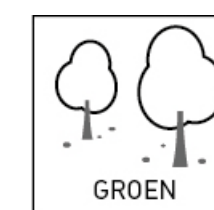
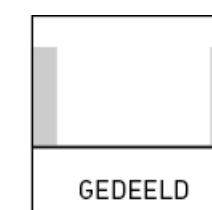
DE GRACHTEN vb: Spieringstraat

De Spieringstraat maakt deel uit van de Grachten. Het is een verkeersluw verblijfsgebied voor de voetganger, waar auto en fietser te gast is. Het profiel is ongedeeld, en watert af op de gracht.

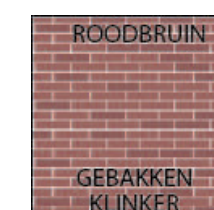
gebruik



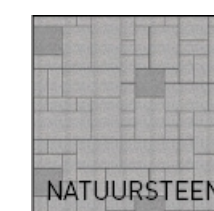
indeling

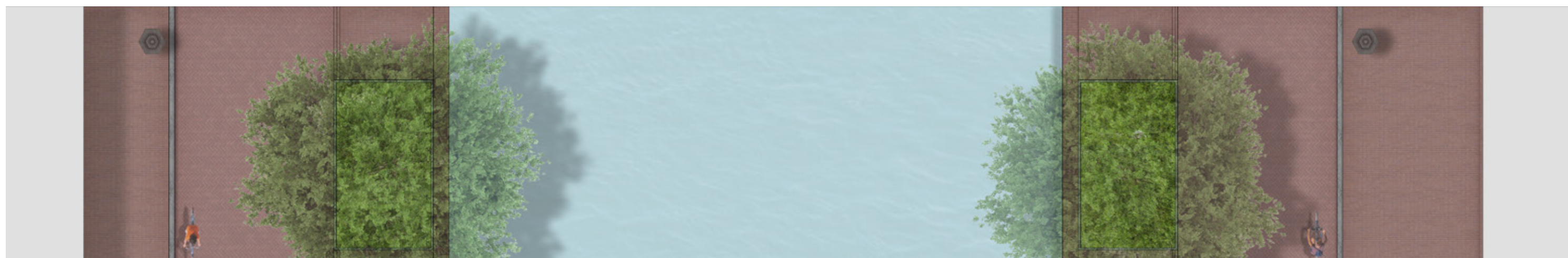


materialisatie



toevoeging



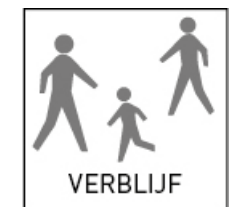




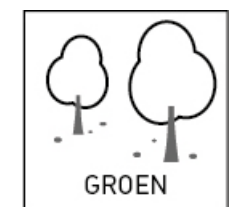
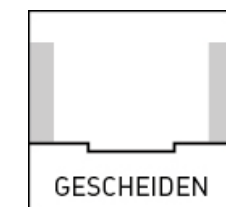
DE GOUWE/HAVEN vb: Gouwe

De Gouwe is onderdeel van de Havens. Het doel is verkeersluw verblijfsgebied met de auto te gast maar geen parkeren. Het trottoir is gescheiden van de rijbaan vanwege logistiek verkeer door de binnenstad. Het profiel watert af naar de kade.

gebruik



indeling

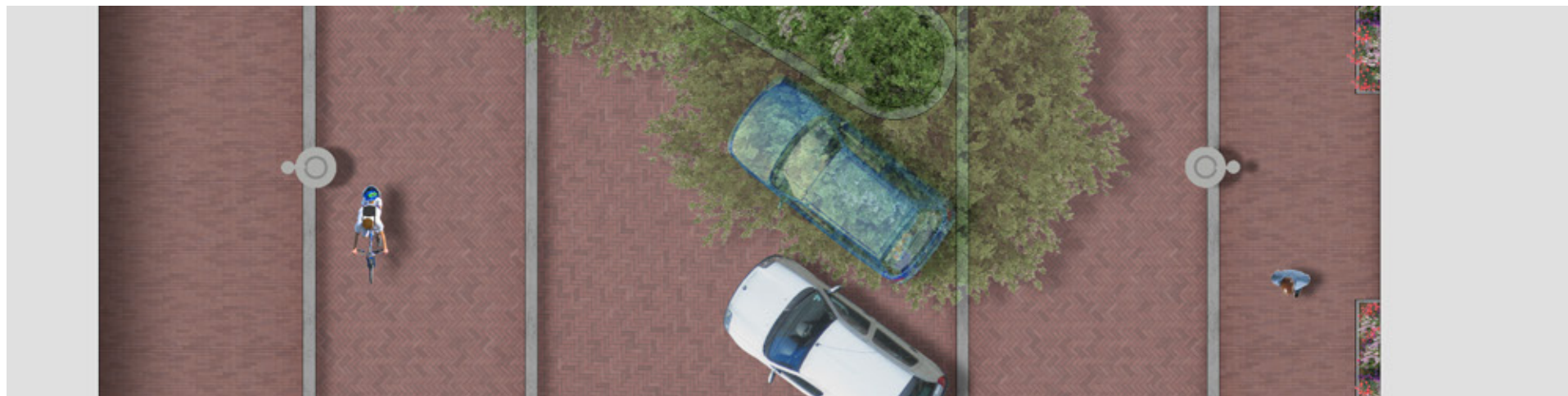


materialisatie



toevoeging

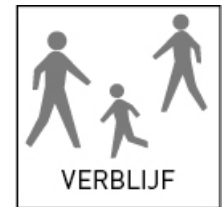




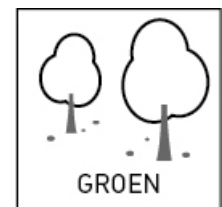
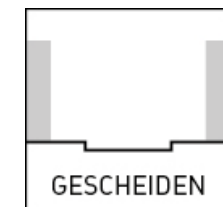
DE GEDEMPTE GRACHTEN EN HAVENS vb: Raam

Raam is een gedempte haven. De identiteit wordt nu bepaald door volwassen bomen met parkeren in de middenberm. Vanwege de parkeerfunctie en afwateringsrichting heeft Raam een gescheiden indeling in rijbaan en trottoir.

gebruik



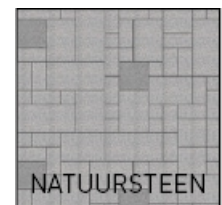
indeling



materialisatie



toevoeging

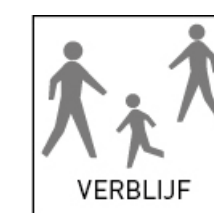




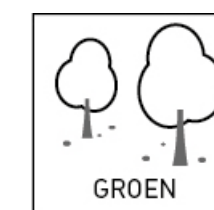
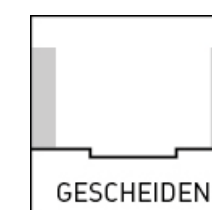
DE GEDEMPTE GRACHTEN EN HAVENS vb: Nieuwehaven

De Nieuwehaven is een gedempte Haven. De identiteit wordt nu bepaald door volwassen bomen met parkeren ertussen. Vanwege de parkeerfunctie en afwateringsrichting heeft de Nieuwehaven een gescheiden indeling in rijbaan en trottoir.

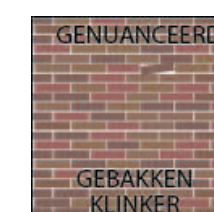
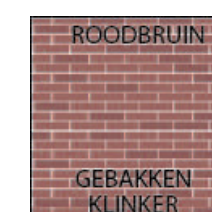
gebruik



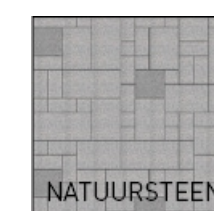
indeling

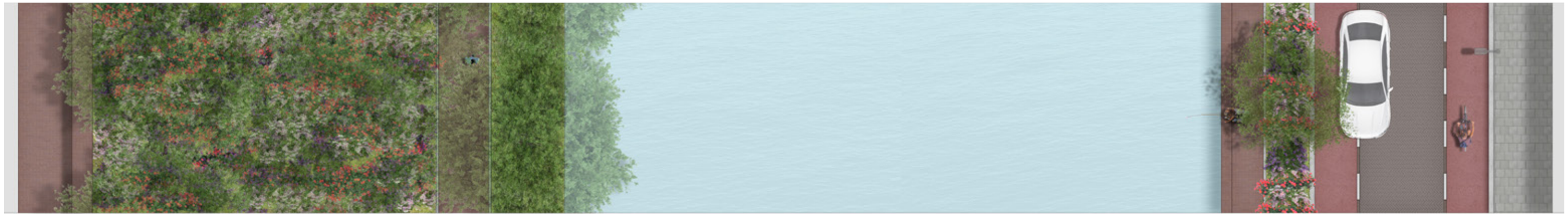


materialisatie



toevoeging



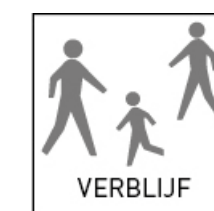




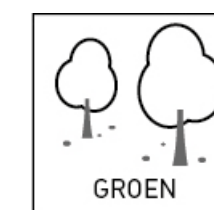
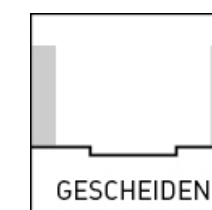
DE SINGELS vb: Fluwelensingel

De Fluwelensingel hoort bij de Singels. De binnenzijde wordt verder vergroend tot een aangesloten singelpark. De buitenzijde wordt begeleid door een kade en groenstructuur met bomen. Daar is een gescheiden profiel vanwege de verkeersfunctie van de weg.

gebruik



indeling



materialisatie

kade: gebakken klinker

fietsstrook: rood asfalt

rijbaan: gebakken klinker zwart
asfalt zwart met
sheetprint

trottoir: betontegel

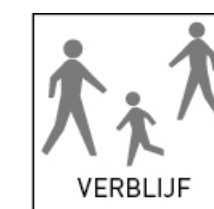




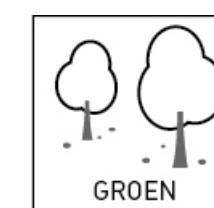
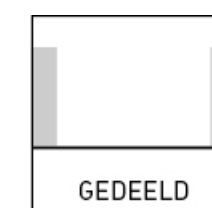
SINGELS vb: Turfsingel - Vest

De Turfsingel hoort bij de Singels, maar kent geen doorgaande verkeersfunctie. De Vest heeft een gedeeld profiel met de auto te gast. Aan de buitenzijde (Turfsingel) ligt een gescheiden profiel met een trottoir dat aansluit op de wereld van de woonbuurt.

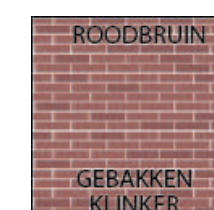
gebruik



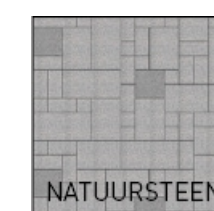
indeling



materialisatie



toevoeging





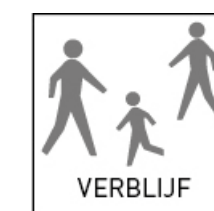
LINTEN
vb: Kleiweg met trappen



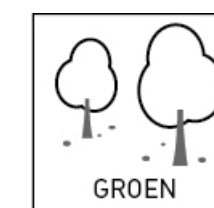
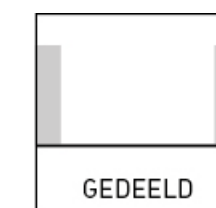
LINTEN vb: Kleiweg

De Kleiweg maakt onderdeel uit van de Linten. Het is kernwinkelgebied, verkeersluw verblijfsgebied en onderscheid zich in profiel van door een gedeeld profiel met aan weerszijden molgoten. De linten hebben een eigen kleurenmix aan gebakken verharding.

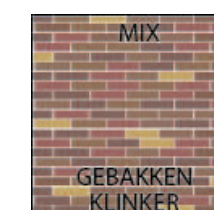
gebruik



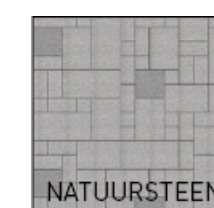
indeling



materialisatie



toevoeging

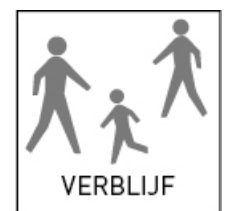




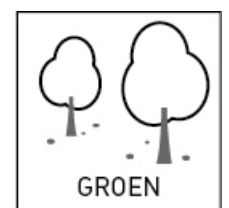
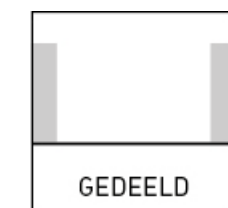
LINTEN vb: Lange Tiendeweg

De Lange Tiendeweg is ook een oorspronkelijk Lint. Het is kernwinkelgebied, verkeersluw verblijfsgebied en onderscheid zich in profiel van door een gedeeld profiel met aan weerszijden molgoten. De linten hebben een eigen kleurenmix aan gebakken verharding.

gebruik



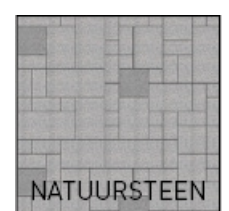
indeling



materialisatie



toevoeging

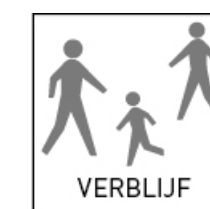




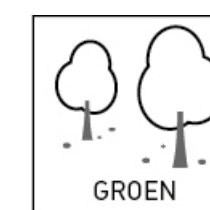
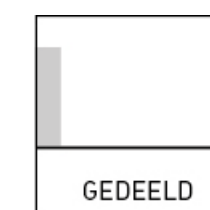
NIEUWE (WINKEL-)LINTEN vb: Agnietenstraat

De Agnietenstraat is een nieuwe winkelstraat, die bij het kernwinkelgebied hoort. Het wil verkeersluw verblijfsgebied zijn, maar geeft toegang tot de parkeergarage en is een belangrijke fietsroute naar de binnenstad. Het wijkt om die reden af van de overige Linten.

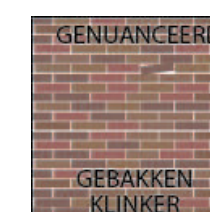
gebruik



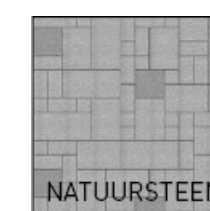
indeling

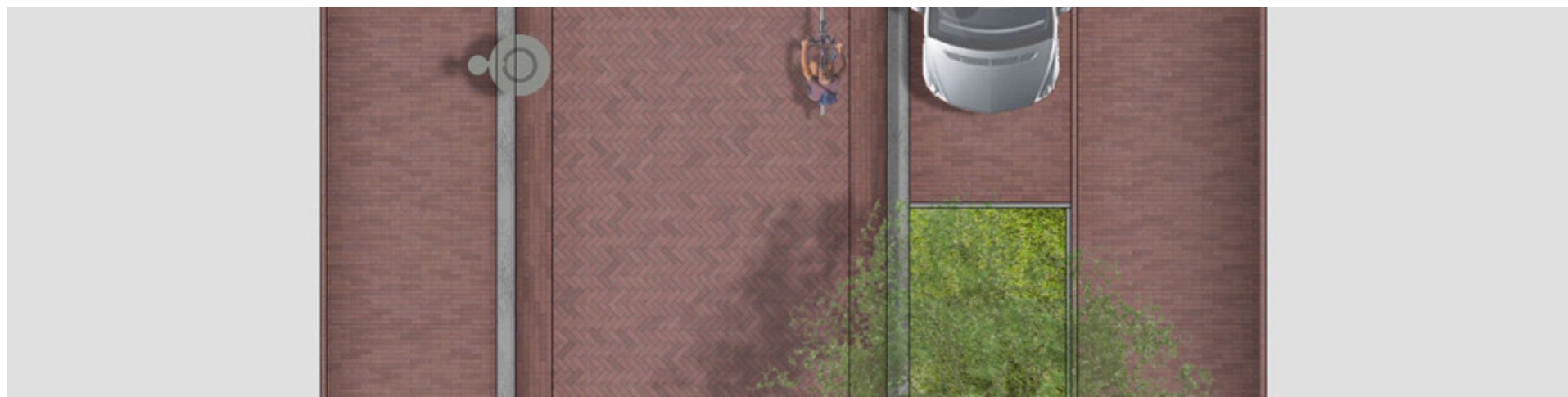


materialisatie



toevoeging

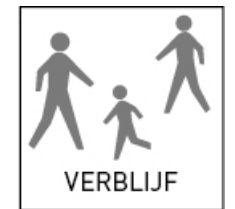




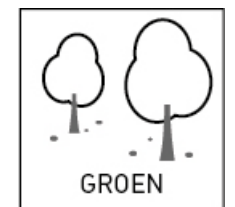
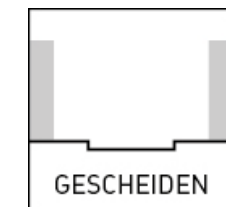
STRATEN vb: Groeneweg

De Groeneweg maakt onderdeel uit van de Straten. Vanwege de nog aanwezige verkeersbehoefte en parkeerdruk, is gekozen voor een gescheiden profiel met parkeren op het niveau van het trottoir. Zo is er overdag ruimte voor de voetganger, en in de avond voor de auto.

gebruik



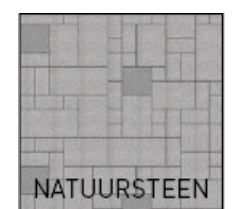
indeling

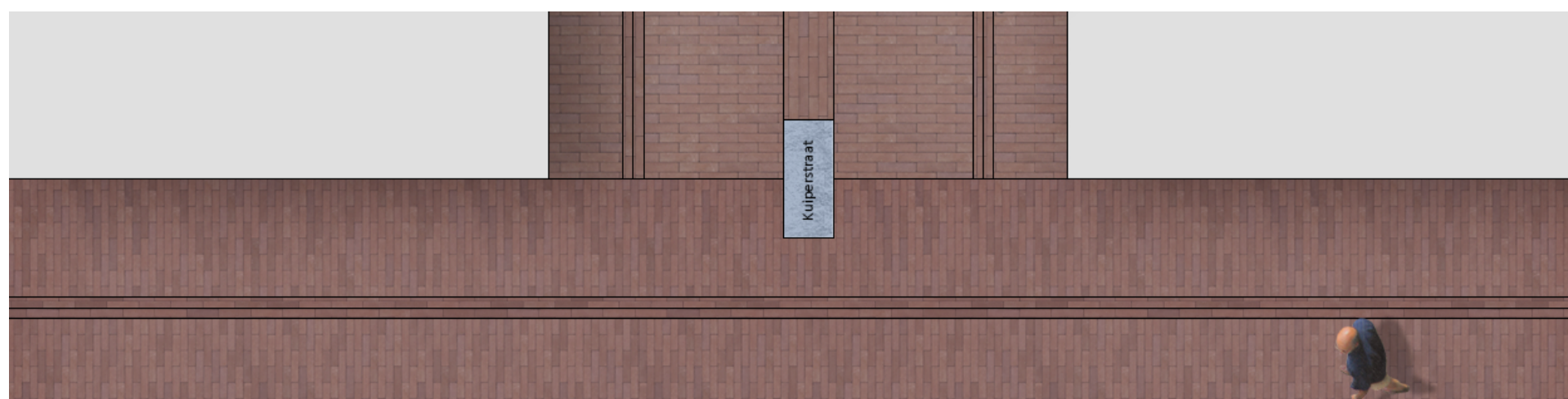


materialisatie



toevoeging

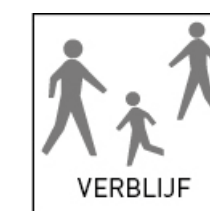




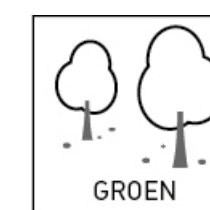
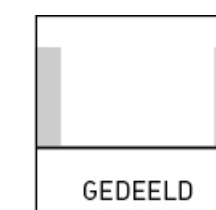
STEGEN vb: Kuiperstraat

De Kuiperstraat hoort bij de Stegen. Een gedeeld profiel met kleine margezones voor de panden en een molgoot in het midden. Om de leesbaarheid van het labrynt te vergroten krijgen de stegen een eigen formaat (waalformaat) en een naamtegel.

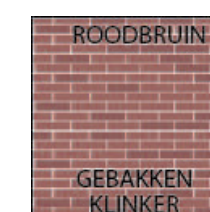
gebruik



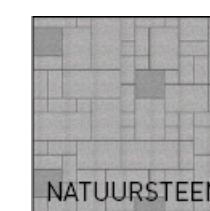
indeling



materialisatie



toevoeging





DE OVERGANGZONE - VAN PRIVAAT GEBRUIK NAAR PUBLIEK

DE MARGE ZONE LANGS DE GEVEL

In de binnenstad loopt de openbare ruimte vaak door tot op de gevel. Zonder hoogteverschil sluit het straatprofiel dan aan op de bebouwing. In de plint vindt de uitwisseling tussen binnen en buiten plaats.

Die **plint** kent een gevarieerd gebruik. Vaak zitten er winkels, horeca of andere vormen van ondernemerschap in de begane grondlaag. Daarnaast zijn er de toegangen tot de woningen op de lagen er boven. Buiten het kernwinkelgebied wordt er ook gewoond in de plint op de begane grond.

Op die overgang tussen gevel en openbaar gebied is vaak sprake van een menging van gebruik. We noemen dat de “margezone”: het publiek domein waar het gebruik vanuit de bebouwing elkaar tegen komen.

Het is goed om voor dat gebruik heldere regels af te spreken hoe dit overlappend gebruik van privé onge-stoord past in het publiek domein en daar een positieve bijdrage aan levert.

Vanuit de gebruikers van de Goudse binnenstad is er bijvoorbeeld een grote behoefte om bij te dragen aan het groenbeeld. Hiervoor is nu in elk profiel de standaard opgenomen dat 50 cm gebruikt kan worden voor gevel-tuintjes of het plaatsen van een bankje of een bloembak.

Voor de overige gebruiksmogelijkheden (privé of collectief) is in diverse maten een aantal inpassingsvoorstellen als basis uitgewerkt. Dit zijn zonder uitzondering uitwerkingen die flexibel inpasbaar en aanpasbaar zijn in de stadsplattegrond van de historische binnenstad, zonder dat het basisprincipe van de bestrating verandert. In de bijlage worden de verschillende marge zones behandeld.



voorbeeld van de inpassing van geveltuint (50cm - rechts) en reclame (80 cm - links) in het straatbeeld van de binnenstad



MARGE ZONE 50 CM

gebruik	geveltuinen, gevelgroen, etc
materialisatie	plantvak / plantbak / potten
inpassing	50cm potgrond met opsluitband





MARGE ZONE 80 CM

gebruik overgangen openbare ruimte - gebouw
 - privé trappen
 - privé stoepen

materialisatie natuursteen

inpassing ingestraat in het halfsteensverband





MARGE ZONE 80-100 CM

gebruik	uitstalling vanuit gebouwde functie (winkels en horeca) - reclame - producten - terras
materialisatie	conform straatprofiel
inpassing	indicatiesteen in bestaand profiel kleur: antraciet





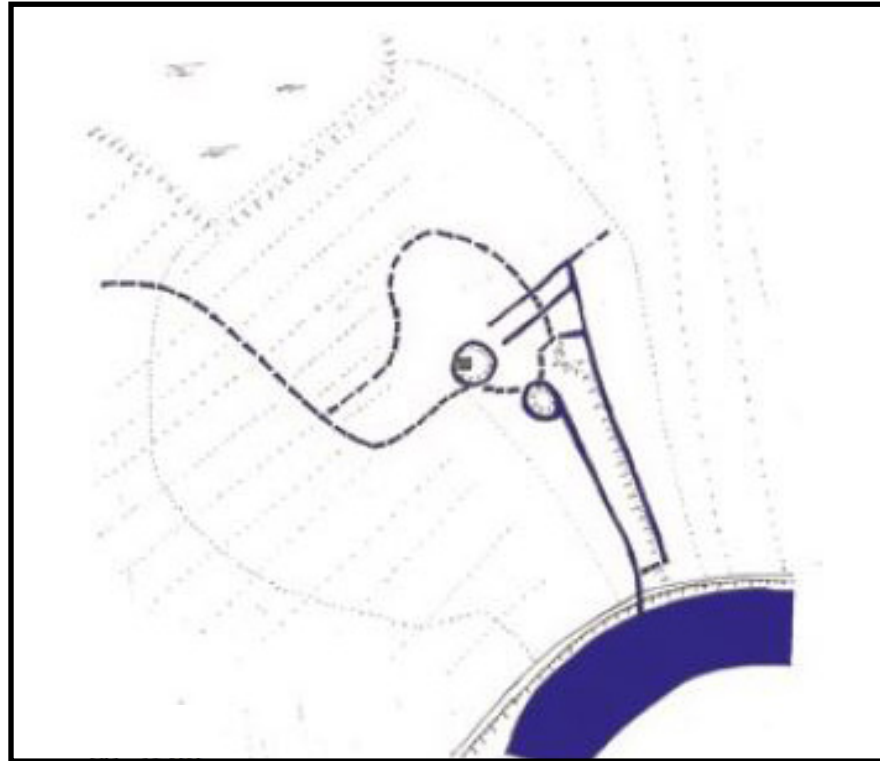
GEBRUIK KADE >200CM

gebruik	bewoners en ondernemers - banken - terras - vergunningsparkeren (invalide) - etc
materialisatie	nader te bepalen
inpassing	indicatiesteen (wanneer van toepassing) antraciet in hetzelfde formaat opgenomen binnen halfsteensverband



HISTORIE

750 JAAR GOUDA - VAN MOTTE TOT DE MODERNE TIJD



Het stadsbeeld van omstreeks 1200:

- Vanuit het Sticht in het oosten en het graafschap Holland in het westen ontmoeten de ontginningen van het Sticht in het oosten en het graafschap Holland in het westen elkaar in de buurt van het riviertje de Gouwe
- In het landschap is een slagenverkaveling ontstaan met verschillende richtingen die samen met de rivierlopen van de Gouwe het latere stadsbeeld van Gouda bepalen
- De eerste bewoning vindt plaats op de stevige ondergrond van de op het veen afgezette kleidekken langs de Hollandsche IJssel en de Gouwe
- Ter plaatse van de huidige Molenwerf is als grenspost van Holland tegen Utrecht een burcht gesticht omgeven door een gracht en ringwal. Deze 'motte' sluit aan op een oude Gouweloop (ongeveer ter hoogte van de huidige Spieringstraat)
- Ten westen en ten oosten van de motte liggen tot de burcht behorende terreinen en gebouwen, waaronder een slotkapel (een eerste versie van de huidige Sint Janskerk) en een voorloper van het Catharina Gasthuis
- De Hollandsche IJssel is al gedeeltelijk bedijkt



Het stadsbeeld van omstreeks 1300:

- De Hollandsche IJssel is nu geheel bedijkt, waarmee de loop van de rivier is vastgelegd
- De Haven is gegraven als kunstmatige Gouwemond. De voorhofstede van de burcht is verkaveld waarna aan weerszijden van de Haven kavels zijn uitgegeven
- De loop van de Gouwe tussen het huidige Bolwerk en de Haven is ook aangepast. Via de Donkere Sluis is de haven verbonden met de Gouwe.
- In de Haven en de Gouwe zijn drukke vaarbewegingen via de Hollandsche IJssel en de Gouwe door de vaarroute van Vlaanderen in het zuiden en de Hanzesteden in het noorden
- De stad is sterk gegroeid, met name na verlening van het stadsrecht en de vaarrechten. De verstedelijking is ter weerszijden van de Haven gegroeid tot de Spieringstraat aan de oostzijde en tot de Raam aan de westzijde
- Het noordoostelijke deel van de stad is nog onbebouwd; het Marktveld ligt nog braak



Het stadsbeeld van omstreeks 1550:

- De stad is volledig uitgegroeid tot de omvang van de huidige binnenstad. Alle kenmerken van het Goudse stedelijke weefsel zijn nu aanwezig, maar gedeelten van de stad zijn nog onbebouwd
- Het stedelijke gebied is geheel door stadsmuren omgeven met vijf grote en twee kleinere poorten
- Ter beheersing van de waterstand is binnen de stadsmuren een dicht net van zijlen en grachten ontstaan. De huidige singel vormt de overgang tussen de stad en haar stadsmuren en het achterland.
- De motte is verdwenen; het gebied is verkaveld; restanten van de oorspronkelijke burchtgracht zijn bewaard gebleven
- De Sint Janskerk is uitgebouwd tot een van de grootste kerken van Europa
- Aan de Hollandsche IJssel, ter plaatse van de Nieuwe Veerstal, is een zeer groot en sterk Kasteel gebouwd
- Op de Markt is een nieuw, representatief Stadhuis gebouwd
- In de bebouwingsschil tussen 1300 en 1550 is een groot aantal kloosters en kapellen gesticht



Het stadsbeeld van omstreeks 1650:

- Het stedelijk weefsel binnen de singels is verdicht: alle straatwanden zijn nu gesloten
- Het Kasteel van Gouda aan de IJssel is weer afgebroken. De vrijgekomen ruimte tussen dijk en stad wordt niet verdicht maar vormt de basis van het latere Houtmanplantsoen
- De kloosters zijn allemaal afgebroken; ter plaatse zijn littekens in het stedelijke weefsel ontstaan die in feite nog steeds zichtbaar zijn
- De bebouwing buiten de singels is om strategische redenen afgebroken
- De Mallegatsluis en Havensluis zijn gebouwd
- Bij de Potterspoort (het huidige Bolwerk), bij de Tiendewegpoort en de Veerstal zijn ravelijnen aangelegd.
- De Sint Janskerk is uitgebreid tot zijn huidige uiterlijk
- Aan de Veerstal en op de Punt zijn twee volmolens gebouwd



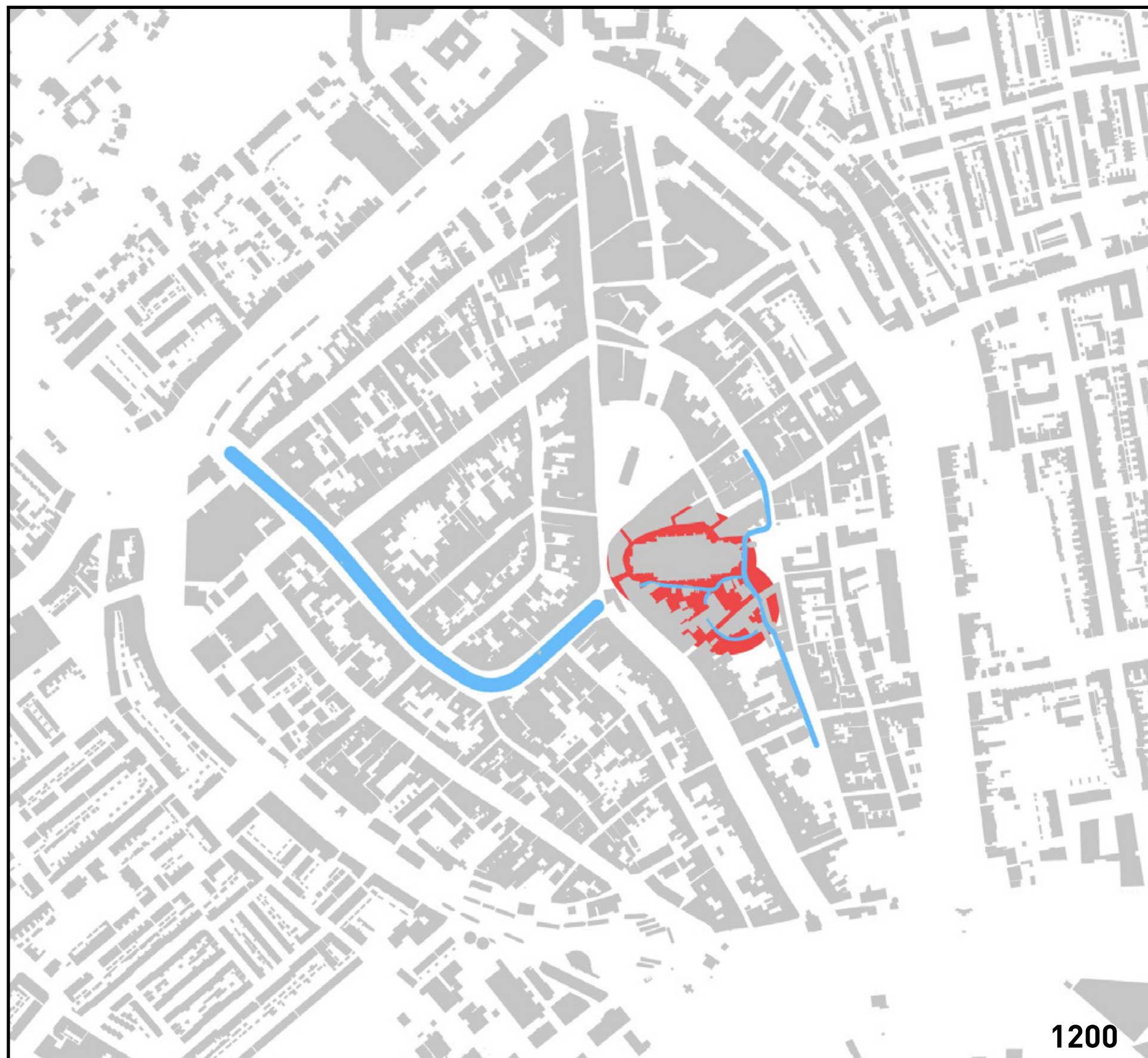
Het stadsbeeld van omstreeks 1900:

- Achter het Stadhuis wordt in 1668 de gevellijn doorbroken voor de Waag voor de belangrijke kaashandel
- De stadsmuren en de poorten zijn afgebroken, het bolwerk De Punt is gesloopt maar de singels zijn geheel bewaard gebleven
- Ter plaatse van de huidige Nieuwe Markt is een garnizoen gevestigd nabij de kazerne, die ligt bij de Kleiwegbrug
- In het zuidoostelijke binnenstadsdeel heeft zich een parkzone ontwikkeld, het latere Houtmanplantsoen (1898)
- Een groot aantal industrieën heeft zich in en rond de binnenstad gevestigd. Waaronder de Gasfabriek, de Plateelfabriek Zuid-Holland, de Kaarsenfabriek en de Garensponnerij
- De volmolens en enkele stadsmolens zijn weer verdwenen
- Aan de noordzijde van de stad ligt het nieuwe treinspoor met een station
- Aan de buitenzijde van de binnenstad heeft zich een nieuwe schil aan bebouwing ontwikkeld (waar onder Korte Akkeren)



Het stadsbeeld van omstreeks 2000:

- Door afsluiting van de Haven van de Hollandsche IJssel zijn de binnenvaart en daarmee samenhangende functies uit de binnenstad verdwenen
- Door aanleg van een provinciale weg is de binnenstad van de rivier gescheiden, waarmee de dynamiek uit het zuidelijke binnenstadsdeel verder is afgenomen
- Gouda is geheel gerioleerd. Naast de zijlen die in de 19e eeuw verdwijnen worden nu de laatste zijlen gedicht
- Een groot aantal bijzonder karakteristieke grachten is gedempt. De stedenbouwkundige ruimten die achterblijven zijn anders en minder uitgesproken ingevuld
- De nieuwe neogotische Gouwekerk bepaalt sinds 1904 naast de Sint Jan het stadsbeeld
- Door aangescherpte regelgeving en door schaalvergroting zijn veel (openbare) functies en ook bedrijvigheid verdwenen uit de binnenstad
- Met de stadsvernieuwing is veel bouwval geruimd, maar ook veel ouds en authentieks verdwenen. De nieuwbouw is vaak anoniem, slecht ingepast en een schaal te groot
- Rondom de binnenstad zijn veel nieuwbouwwijken verzezen

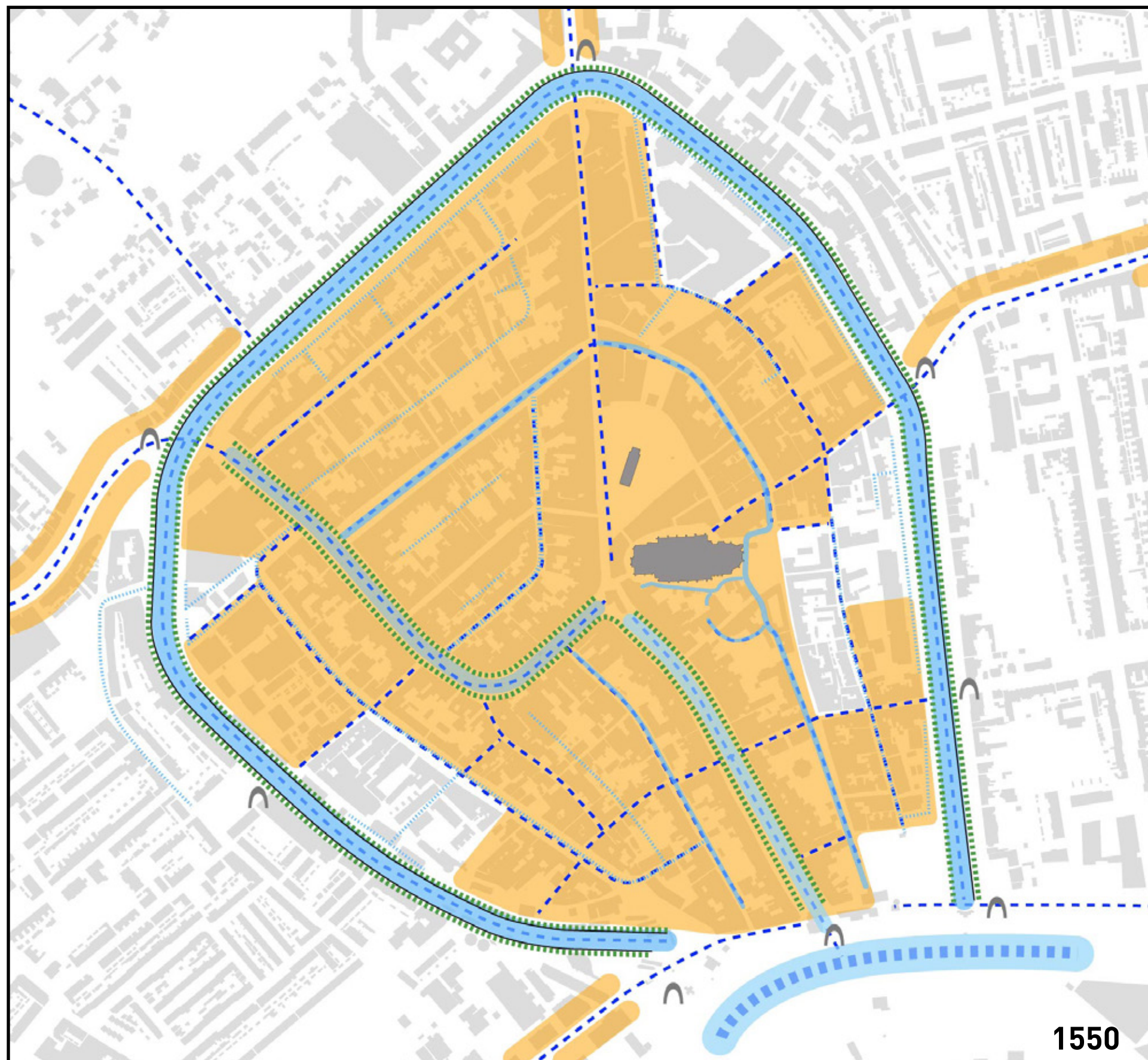


DE HISTORIE VAN GOUDA LEESBAAR IN DE STADSPLATTEGROND

De huidige stadsplattegrond van de binnenstad herbergt op onderdelen de gehele tijdslijn van de geschiedenis en ontwikkeling van Gouda. Soms zijn delen uit die tijdlijn volledig verdwenen, soms verrassend goed bewaard, soms verstopt of gehavend en soms vervangen. De dynamiek die de binnenstad heeft doorgemaakt hoort bij het dna. Hierdoor wordt een wandeling door de stad ook een reis door de tijd. Daarbij maakt het uit vanaf welke kant de binnenstad wordt betreden. De oude stadspoorten zijn allemaal verdwenen maar elke toegang biedt een andere en eigen beleving van de binnenstad. De route via de Kleiweg brengt de bezoeker vanaf het station via de singel en het winkelhart van Gouda in één rechte lijn naar de Markt en het Stadhuis. De route vanaf de sluizen langs de Haven en de Gouwe biedt een geheel ander beeld van de binnenstad. Zo'n route wordt, naast de bijzondere gebouwen, gedragen door de openbare ruimte en de leesbare jaarringen van de binnenstad.

DE OORSPRONG

De oorsprong van Gouda is weliswaar enigszins verstopt maar verrassend goed bewaard gebleven. De motte is verdwenen. Maar de oorspronkelijke ringgracht en de oude loop van de Gouwe richting Hollandsche IJssel zijn goed bewaard gebleven. Andere waterlopen uit de 12e eeuw, in het verlengde of parallel aan de oude loop, zijn deels gedempt maar terug te herkennen in het huidige weefsel van openbare ruimte. Onder andere Jeruzalemstraat, Zeugstraat, Achter de Vismarkt en Tuinstraat/Groeneweg. De Sint Jan kerk is door de verschillende uitbreidingen steeds dominanter geworden in het hart van de oorsprong. Het contrast in schaal tussen de grote kerk en de kleine openbare ruimte is daardoor des te fascinerender.



DE HANDELSTAD EN WATERSTAD

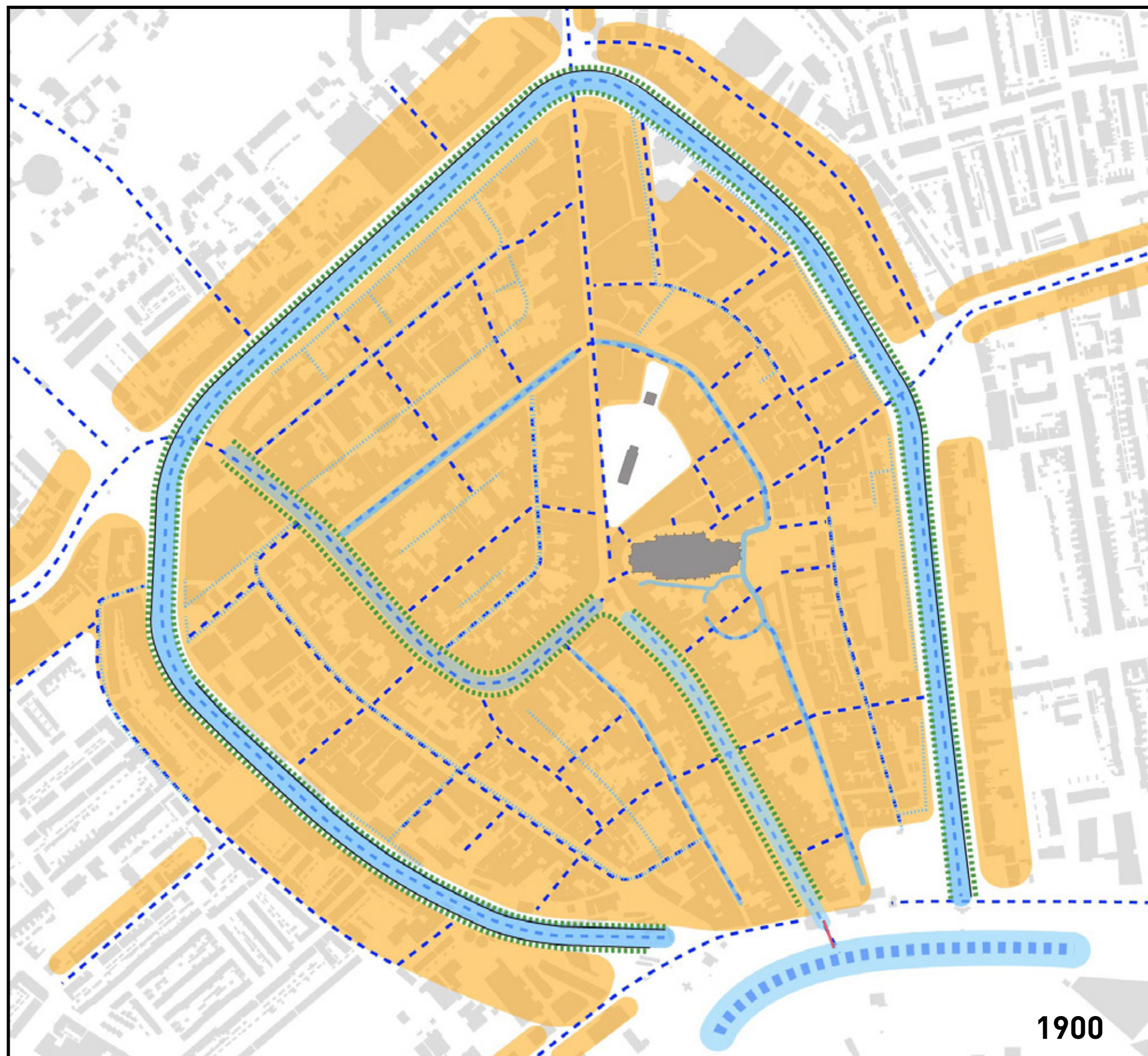
Dit is de periode van de groei van Gouda waarin de stadsrechten zijn verworven tot aan het midden van de 16e eeuw. De groeiende handel en welvaart doet de stad goed en komen tot uitdrukking in een grote expansie van de binnenstad. Ook is de welvaart zichtbaar in de steeds toenemende grootte van de Sint Janskerk.

In deze periode ontstaan ook de belangrijkste openbare ruimte structuren van de binnenstad. De Markt met haar stadhuis. De Haven en de Gouwe met haar statige profielen en gevels. Het (voormalige) water van de Raam, de Turfmarkt en de Nieuwe Haven. De zijlen en stegen. En natuurlijk de singels rond de binnenstad. Al die structuren zijn nog steeds in het huidige straatbeeld herkenbaar.

Veel van de waterlopen in de binnenstad, destijds nodig voor transport, afwatering en riolering, zijn ook nog als doorgaande structuren terug te vinden in de stadsplattegrond. Soms als grachten, soms gedempt maar nog steeds als openbare ruimte.

De singels – gegraven rond 1350 – bepalen nog steeds de overgang van het ommeland (nu wijken) naar de historische binnenstad van Gouda.

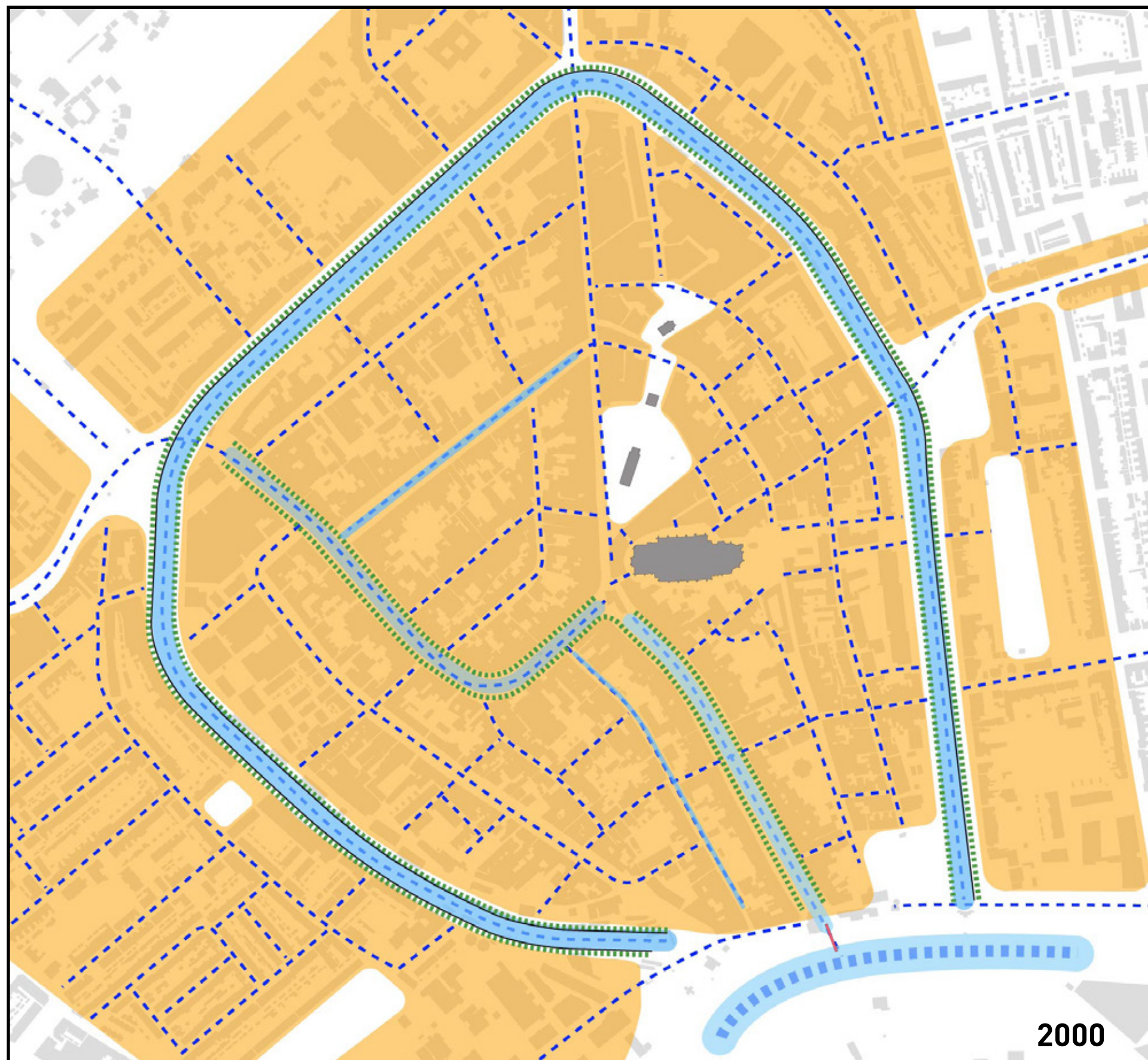
De historische linten van de Kleiweg en Lange Tiendeweg zijn ook nu nog dragende structuren voor bijvoorbeeld het winkelgebied. De vroegere stadspoorten zijn als poort in de stadsmuur verdwenen maar functioneren via bruggen nog steeds als de verschillende entrees vanuit de omliggende wijken naar de binnenstad.



DE KLOOSTER- EN NIJVERHEIDSSSTAD

Met name in de buitenranden van de binnenstad – globaal tussen Raam / Nieuwe Haven / Groeneweg en de singels – zit de grootste dynamiek en schaalsprong met de middeleeuwse kleine maat en korrel. Hier is zowel in de bebouwing als in de openbare ruimte veel en vaak ingegrepen in de loop der tijd. De open plekken zijn na 1350 met steeds weer andere functies gedicht. Kloosters aan de oostzijde. Fabrieken met bebouwing aan de westzijde. Daarna volgde de transitie van bedrijvigheid naar nog meer woningbouw. Dit levert door de eeuwen heen een gefragmenteerde openbare ruimte op. Binnen het voorheen zo homogene weefsel is opeens sprake van een discrepantie in maat en schaal, met name in de buitenste ring van de binnenstad.

Het is bijzonder te noemen dat waar hele complexen, watergangen en zijlen verdwenen zijn, het labirint van steegjes nog opvallend intact is gebleven. Alleen is de samenhang in deze zone zoek. Het contrast is groot en de kwaliteit en afstemming is met regelmaat verloren geraakt.



DE MODERNE STAD

Door de groeiende schaalvergroting van winkels zijn met name tussen de Kleiweg en de Lange Tiendeweg de grootste wijzigingen opgetreden. Grote winkelketens vestigden zich langs de Kleiweg. De bouw van winkelcentrum de Nieuwe Passage en de woningbouwcomplexen langs de Conventstraat en de Agnietenstraat kenmerken de jongste dynamiek van de binnenstad. Dit is de Moderne tijd. De structuur van openbare ruimte en bebouwing is hier volledig aangepast. Het exercitieterrein van de kazerne is bebouwd. Nieuwe buitenruimte zoals rond de Agnietenkapel en Achter de Waag is ontstaan.

Het jongste wapenfeit is de nieuwbouw op het Bolwerk. De tijdlijn van de Goudse binnenstad loopt door en de stad verandert nog steeds mee met haar tijd.



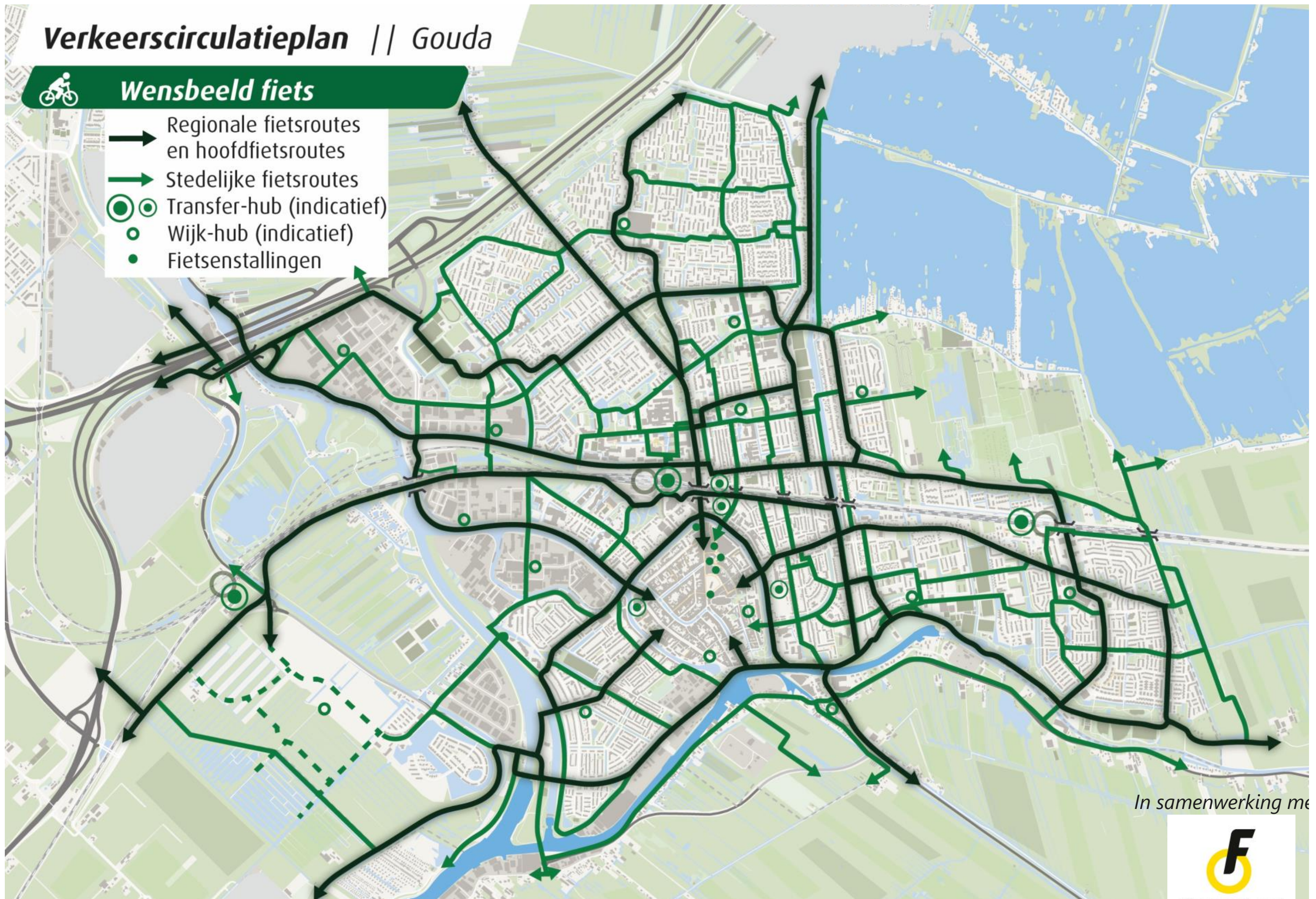
VERKEER

Verkeerscirculatieplan || Gouda



Wensbeeld fiets

- Regionale fietsroutes en hoofdfietsroutes
- Stedelijke fietsroutes
- ⊙ Transfer-hub (indicatief)
- Wijk-hub (indicatief)
- Fietsenstallingen



In samenwerking met



Verkeerscirculatieplan || Gouda



Wensbeeld wandelen

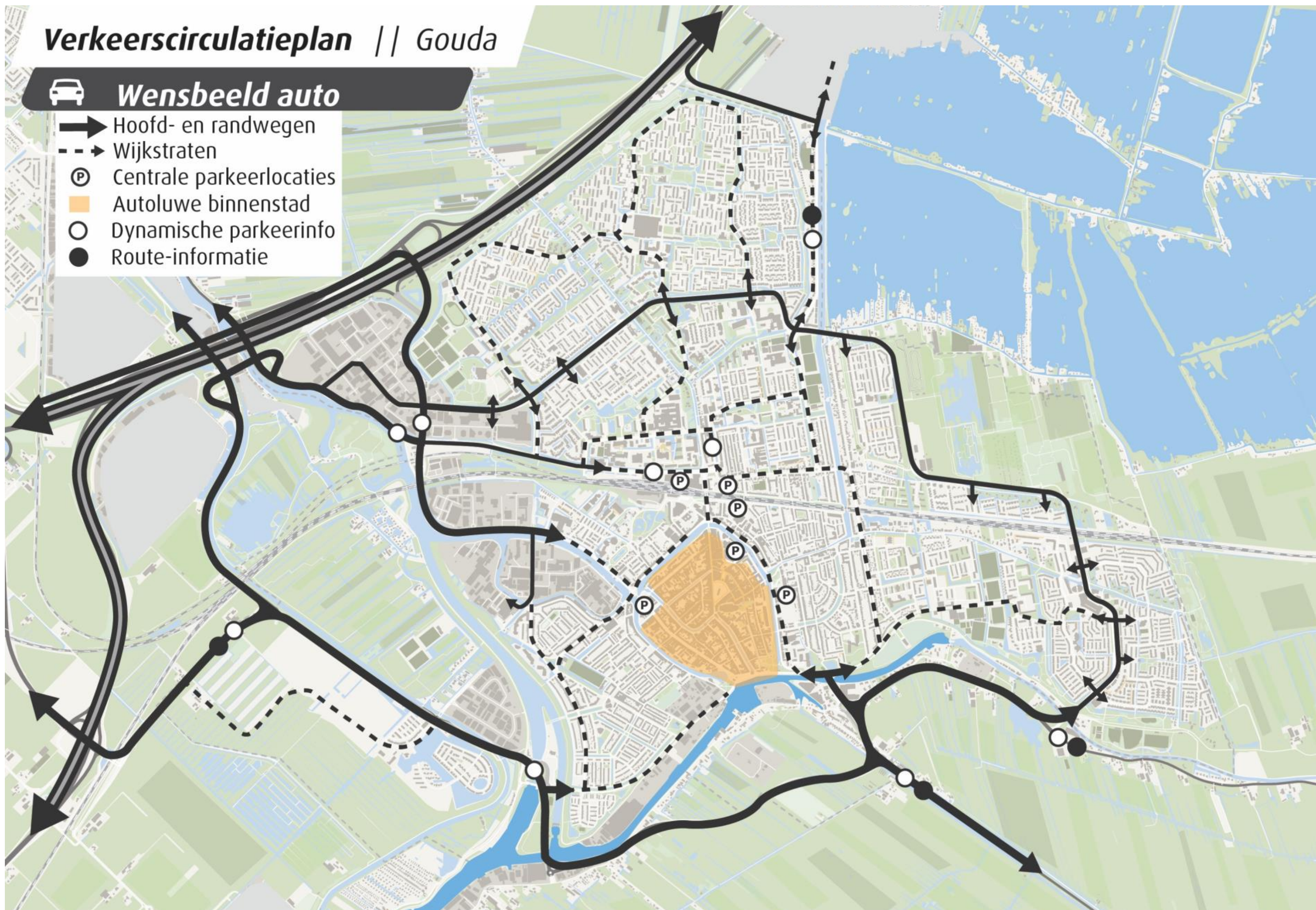
- A-milieu: wandelaar als hoofdgebruiker
- B- & C-milieu: basiskwaliteit wandelen
- Bijzondere wandelroutes en oversteeklocaties
- Extra wandelkwaliteit ivm bezoekersfunctie



Verkeerscirculatieplan || Gouda

Wensbeeld auto

-  Hoofd- en randwegen
-  Wijkstraten
-  Centrale parkeerlocaties
-  Autoluwe binnenstad
-  Dynamische parkeerinfo
-  Route-informatie



10. Verbeteren verblijfskwaliteit binnenstad

De binnenstad is een bijzonder waardevol gebied in Gouda. Hier zet de gemeente in op het herwinnen van de openbare ruimte voor verblijven, wandelen, geveltuintjes, bomen, groenvakken en een autoluw milieu. Dit draagt bij aan de klimaatadaptiviteit, het woongenot én aan de winkelaantrekkelijkheid en het toerisme in de Goudse binnenstad.

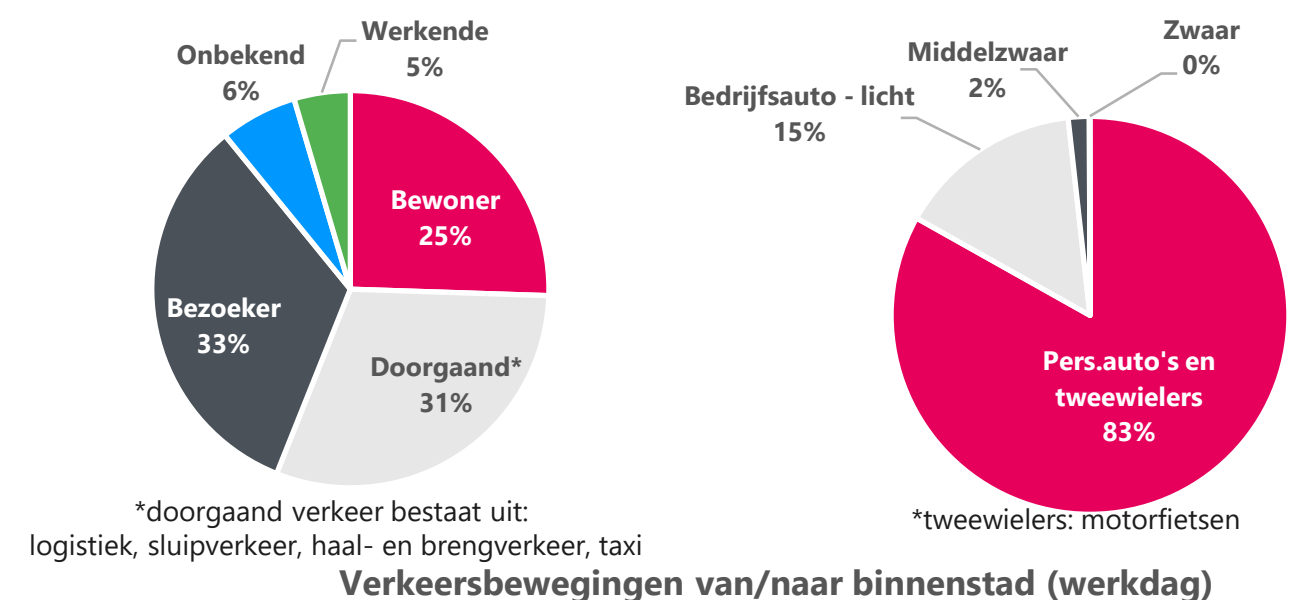
Een belangrijke sleutel om de verblijfskwaliteit in de binnenstad te verbeteren, is het terugdringen van gemotoriseerd verkeer in de binnenstad. De doelgroepen waar de meeste winst is te halen, zijn bezoekers (ca 33% van het autoverkeer in de binnenstad), logistiek/taxi/kiss&ride-verkeer (31%) en bewoners (25%).



Hiervoor zijn gedragsgerichte maatregelen te treffen, gericht op:

- Aantrekkelijke verblijfskwaliteit, extra ruimte voor wandelen en fietsen in de binnenstad, en goede hoogwaardige fietsparkeervoorzieningen, om gebruikers te verleiden tot nieuw gedrag.
- Optimaal benutten van parkeerlocaties en verminderen straatparkeren, dit stuurt de verkeersstromen en het reduceert zoek- en sluipverkeer.
- Selectieve toegang binnenstad, waarbij alleen de doelgroepen die nodig zijn, gemotoriseerd toegang hebben tot kwetsbare delen van de stad.

De volgende bladzijden zoomen in op deze drie typen maatregelen.



Verkeerscirculatieplan Gouda - 6 mei 2021

In de eerste plaats zorgt een aantrekkelijke verblijfskwaliteit en extra ruimte voor wandelen en fietsen, dat mensen in de binnenstad worden verleid tot het gewenste en gezonder gedrag. In de openbare ruimte van de binnenstad wordt de voetganger de hoofdgebruiker. Hierbij past een principe-inrichting met 'woonerf-kenmerken': gemengd profiel, smalle rijlopers zonder verhoogde trottoirs, auto en fiets gedragen zich als gast, voldoende wandelruimte en groen. Daarnaast krijgen wandelaars en fietsers betere en nieuwe micro-verbindingen binnen de binnenstad en richting de omliggende delen van Gouda: een nieuwe wandelbrug tussen Klein Amerika en de Koepoort en een "voetpad, fiets te gast"-regime in enkele straten en stegen. Tot slot zijn ook voldoende hoogwaardige fietsenstallingen nodig rondom het winkelgebied. Dit vermindert wildparkeren van fietsen in de binnenstad.



Extra ruimte voor wandelen en groen (Leiden)



Impressie wandelbrug (Leiden)

In de tweede plaats zorgt een slimme strategie voor het autoparkeren voor minder autoverkeer in en rond de binnenstad. Uit cijfermatige analyses (zie bijlage 3) blijkt dat de bestaande parkeervoorzieningen voldoende capaciteit bieden, maar dat deze niet efficiënt wordt gebruikt. Er liggen éérst kansen in het beter benutten van parkeergarages en -terreinen:

- Voor bezoekers: beter benutten van Bolwerk, Stationsgarage en Vossenburchkade. Dit vergt: dynamische parkeerinfo vanaf de randen van Gouda die real-time aangeeft waar hoeveel plek is, prettige looproutes naar de binnenstad en een strenger straatparkeerregime in de binnenstad, bv. alleen dagkaarten of andere prijsdifferentiatie.
- Voor bewoners: verlagen van het aantal straatparkeervergunningen door natuurlijk verloop en wachtlijst. Optie is om nieuwe bewoners een vergunning aan te bieden voor collectieve parkeerlocaties zoals Bolwerk, Klein Amerika en Vossenburchkade. Alleen dit geeft in de binnenstad al binnen 10 jaar tot 25-50% minder straatparkeren. Onderdelen van dit parkeerproduct: zelfde prijsstelling als straatvergunningen, fietsenstalling bij de garage, strippenkaart voor incidenteel straatparkeren.
- Minder validen krijgen maatwerk om hun mobiliteit te garanderen (o.a. gratis parkeren op alle straatparkeerplaatsen en mindervalide-plaatsen)

- De gemeente faciliteert deelmobiliteitsaanbieders om microhubs te openen, zodat binnenstadsbewoners een volwaardig alternatief krijgen voor de eigen auto (deelauto, -fiets, -cargobike, OV-abonnement).
- De komende jaren blijft de gemeente de parkeerdruk meten op straat en in parkeervoorzieningen. Hieruit blijkt hoe snel en hoeveel straatparkeerplaatsen kunnen worden omgezet in verblijfsruimte/groen. Daarnaast wordt duidelijk of extra parkeercapaciteit nodig is. Daarbij kan gedacht worden aan een extra parkeerlaag op de Stationsgarage, Klein Amerika, Vossenburchkade en/of een nieuwe parkeervoorziening nabij de zuidelijke binnenstad (Goudasfalt of nabij Croda).

In de derde plaats kiest de gemeente voor een autoluwe binnenstad met selectieve toegankelijkheid vanaf 2025 (in aanvulling op het bestaande autovrije winkelgebied). In april 2021 heeft de gemeenteraad besloten dat vanaf 2025 alleen Zero Emission Stadslogistiek toegang krijgt tot de binnenstad. Het bijbehorende handhavingssysteem is een geschikte basis voor een autoluwe binnenstad, óók voor andere doelgroepen: het Delfts model, met flexibele ontheffingen voor OV, bewoners, ondernemers en bezoekers. Ontheffingen worden op kenteken telefonisch of via internet aangevraagd (tot 24 uur na bezoek, gratis of betaald).

De maatregelen voor de binnenstad zijn samen te vatten in onderstaande kaartbeeld.



Verkeerscirculatieplan Gouda - 6 mei 2021

In het Verkeerscirculatieplan wordt de gemeenteraad gevraagd een besluit te nemen over het toekomstbeeld voor de binnenstad. Op de voorgaande pagina's is dit toekomstbeeld van een autoluwe binnenstad geschetst. Deze koers moet nadere uitwerking krijgen in een binnenstadstrategie met maatregelen en volgordelijkheid, te bepalen in afstemming met de verschillende stakeholders. Zoals beschreven gaat het om drie pijlers waar een raadsbesluit voor wordt gevraagd:

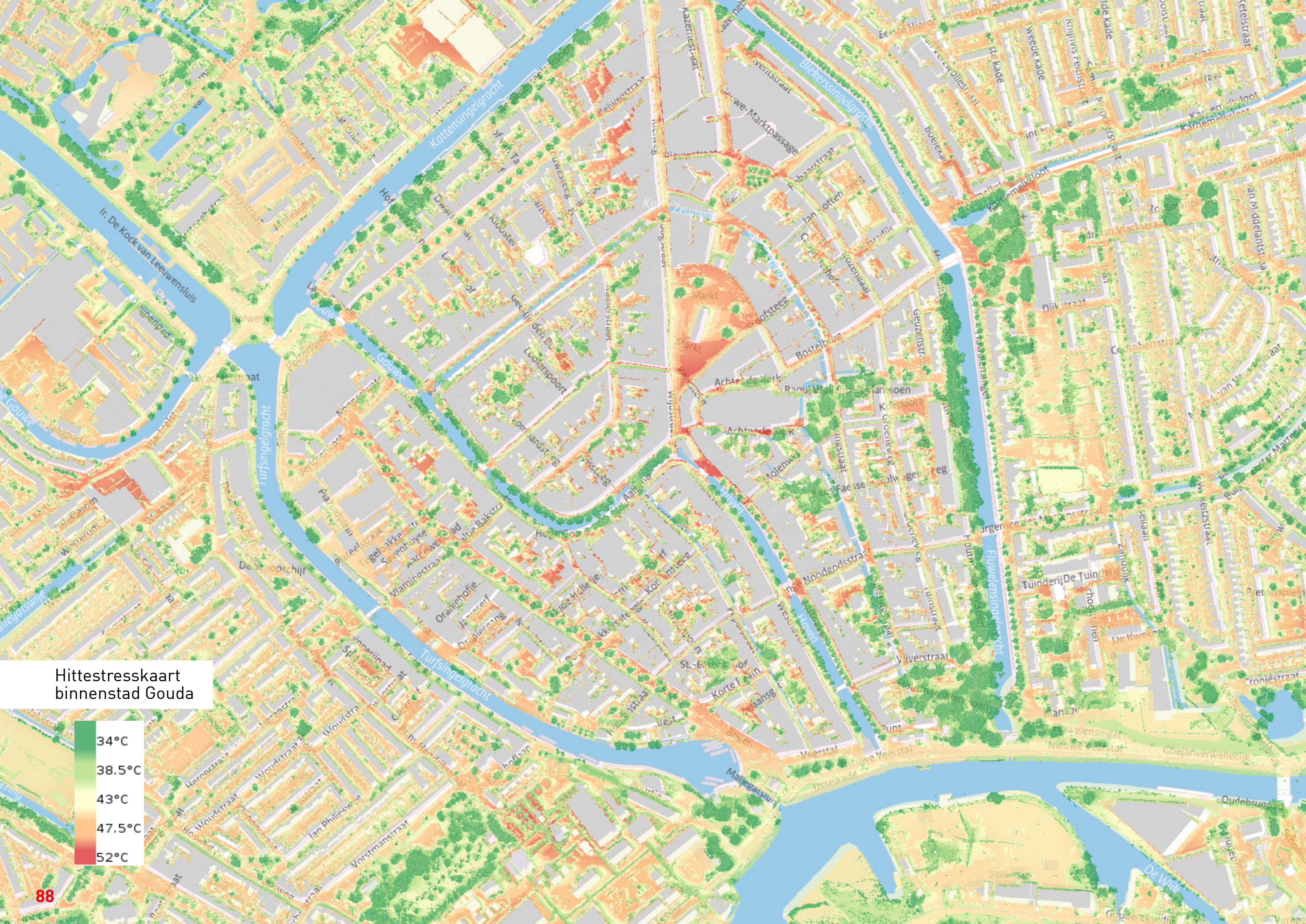
- 1. Aantrekkelijk verblijfsklimaat.** De komende jaren vindt groot onderhoud plaats in de binnenstad. De gemeente grijpt dit aan om het verblijfsklimaat te verbeteren en nieuwe meer erf-achtige inrichtingen te realiseren. Dit kan met middelen van beheer- en onderhoud.
- 2. Sturen op parkeren.** Om straatparkeerplaatsen om te kunnen zitten in meer groen en verblijfsruimte zijn sturende maatregelen nodig om het aantal straatparkeervergunningen in de binnenstad te beperken. In de binnenstad zijn ca. 1.500 bewoners- en bedrijfsvergunningen voor ca. 1.200 straatparkeerplaatsen. Een deel van de vergunninghouders parkeert nu al elders. Het doel is niet om de gehele binnenstad vrij te maken van parkeren op straat, een deel van de binnenstad is woongebied waar prima auto's op straat kunnen parkeren. Voor de

aantrekkelijkheid van de binnenstad zijn er met name kansen voor parkeervrije grachten, zoals de West- en Oosthaven, de Lage- en Hoge Gouwe en de Turfmarkt. Hier zijn totaal zo'n 250 parkeerplaatsen (ca. 20% totaal). Daarmee zou zo'n 3.000 m² vrij komen voor andere functies, zoals groen, horeca en zitjes. Verminderen van parkeerplaatsen kan pas als het aantal straatvergunningen voldoende is gedaald. Dit is mogelijk met een vergunningenplafond (bv. maximaal 1000) met een organisch uitdoofbeleid: bij verhuizing vervalt het recht op een straatvergunning. Wel worden alternatieven geboden in de vorm van een vergunning op een parkeerlocatie in de schil, maar ook in de vorm van deelmobiliteit en goede fiets en OV-verbindingen.

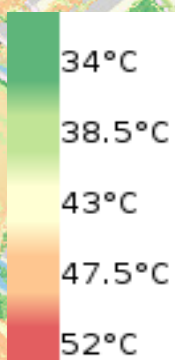
- 3. Sturen op toegankelijkheid.** Voorstel is om gelijktijdig met de zero-emissie stadslogistiek in 2025 ook een autoluwe zone in te stellen voor alle doelgroepen met een ruim ontheffingenbeleid. Dit beperkt onnodige autoritten, en geeft ruimte voor bestaande gebruikers.

Met deze maatregelen wordt de binnenstad van Gouda autoluw. Naar schatting kan zo'n 20% a 30% van het verkeer dat de binnenstad in- en uitrijdt gereduceerd worden, en tot wel 40% a 50% van het verkeer in het 'hart' van de binnenstad. De achtergrondrapportage licht dit verder toe.

KLIMAAT & GROEN



Hittestresskaart
binnenstad Gouda



KLIMAAT ADAPTATIE

HITTESTRESS, DROOGTESTRESS, WATEROVERLAST

In de binnenstad spelen veel klimaatuitdagingen. Zo is de hele binnenstad aangewezen als prioriteitsgebied voor hittestress. De hoogste urgentie is het gebied rondom het winkelcentrum en het stadhuis. De hele binnenstad is ook een aandachtsgebied voor wateroverlast.

De volgende locaties zijn extreem gevoelig voor wateroverlast:

- Nieuwe haven
- Raam
- Stadhuis / Markt
- Rozendaal

De klimaatstresstest wijst ook nog kwetsbare panden bij wateroverlast aan. Deze panden zijn vooral te vinden rondom het Stadhuis.

Het aanleggen van groen en water is een middel om de negatieve gevolgen van hittestress tegen te gaan.

GEMEENTELIJK RIOLERINGSPLAN (GRP) 2019-2023

De gemeente Gouda stelt eens per vijf jaar een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op. Dit volgt uit de wettelijke taken op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater. Het wettelijk verplicht op te stellen GRP geeft invulling aan deze watertaken.

Er zijn sterke relaties tussen riolering, oppervlaktewater, hemelwater, grondwater en ruimtelijke ontwikkelingen. De interactie tussen deze systemen, het toenemend gebruik van de ondergrond (kabels, leidingen, ondergrondse installaties voor energietransitie en doorwortelbare ruimte voor bomen) en de problematiek van verdroging versus wateroverlast door klimaatverandering maken een **integrale benadering** wenselijk.

In het GRP is als één van de doelen opgenomen dat rioolvervangingen met aandacht voor de klimaatopgaven worden uitgevoerd. Dit betekent dat niet alleen de capaciteit van de riolering wordt vergroot maar bijvoorbeeld ook **de buitenruimte zo wordt ingericht dat water kan worden geborgen**. Of dat sturing van hemelwaterafstroming naar een bepaald punt mogelijk is. Het gaat bij de klimaatopgaven zowel om hevige neerslag, droogte, hitte als overstromingen. Deze opgaven worden waar mogelijk gekoppeld aan de opgaven in het GRP.

BEHEEROPGAVEN

Naast alle beleidsopgaven liggen er ook beheeropgaven in de binnenstad. Denk hierbij aan het vervangen van wegen, riolering, kunstwerken en kabels voor de openbare verlichting. Diverse netbeheerders vervangen in de Goudse binnenstad hun verouderde ondergrondse netwerken. Dit gaat met name om gas, water en elektriciteit.

GOUDA STEVIGE STAD

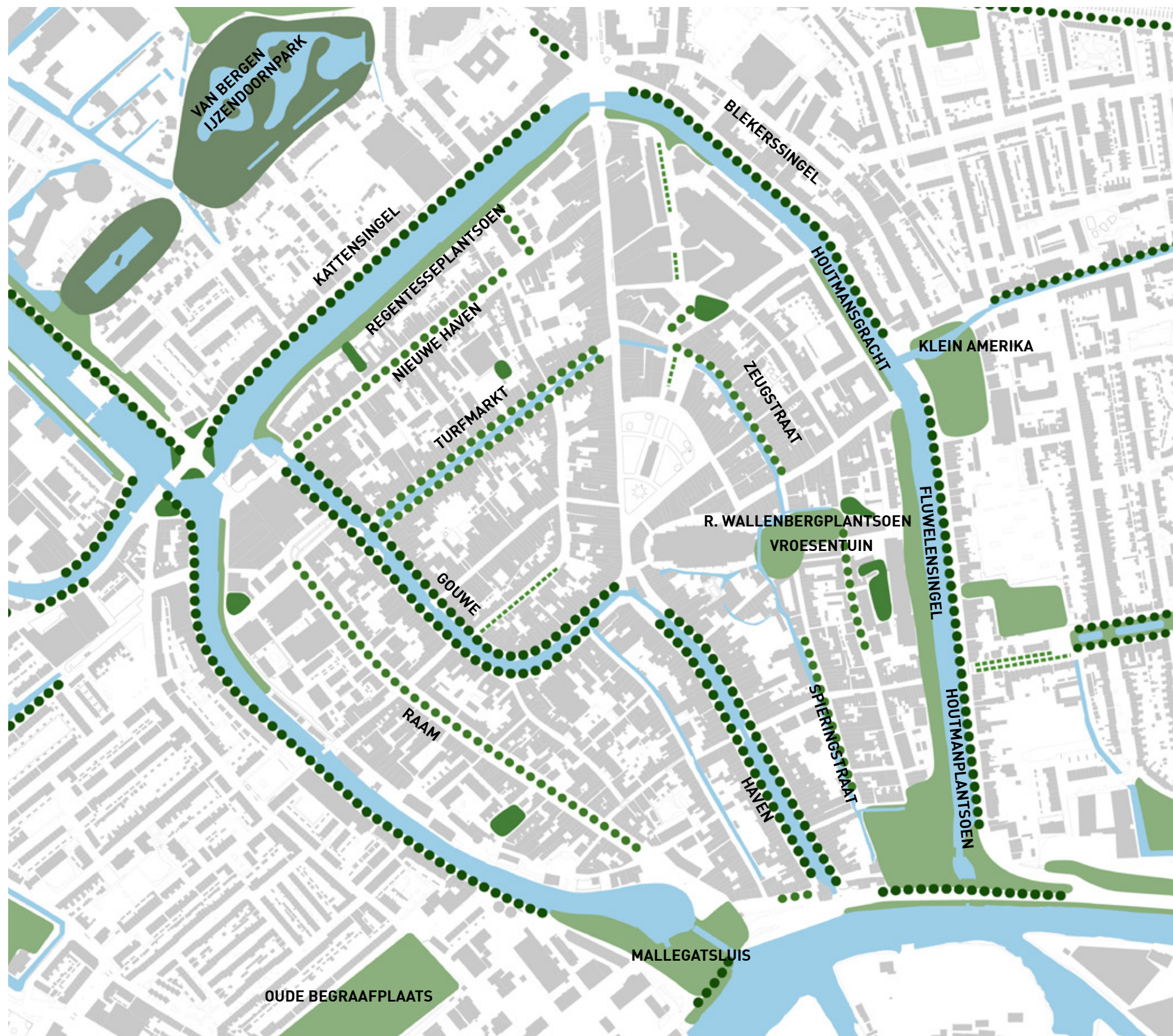
De problematiek van bodemdaling en grondwateroverlast is in de binnenstad groot. De afgelopen jaren heeft de gemeente samen met het Hoogheemraadschap onderzoek gedaan naar mogelijke oplossingen. Het project “Gouda Stevige Stad” heeft geleid tot het **Kaderplan Bodemdaling**.

Hierin is vastgelegd dat het peil van het oppervlaktewater in het laaggelegen deel van de binnenstad wordt verlaagd. Dit zal in een aantal stappen vorm krijgen. Om dit mogelijk te maken wordt een gemaal en peilscheidingen gerealiseerd. Ook is aanpassing van het rioolstelsel nodig.

In de oudere wijken, waaronder de binnenstad, ligt de opgave om kwalitatief slechte en oude riolering te vervangen door een gescheiden riool- en drainage-/infiltratiestelsel.



het hoge (grond-)waterpeil in de binnenstad (Turfmarkt)



DE GROENE BINNENSTAD

BESTAAND GROEN EN WATER IN DE BINNENSTAD

Gouda is een waterstad. Het water heeft destijds het ontstaan van de stad bepaald en tot op de dag van vandaag is het **water een beelddrager en hoofdstructuur in de binnenstad**. Veel van de grachten en singels worden in de openbare ruimte begeleid met bomen. Deze bomen staan vooral aan de kades in de verharding en maken daarmee onlosmakelijk deel uit van het cultuurhistorisch beeld van **Gouda Waterstad**.

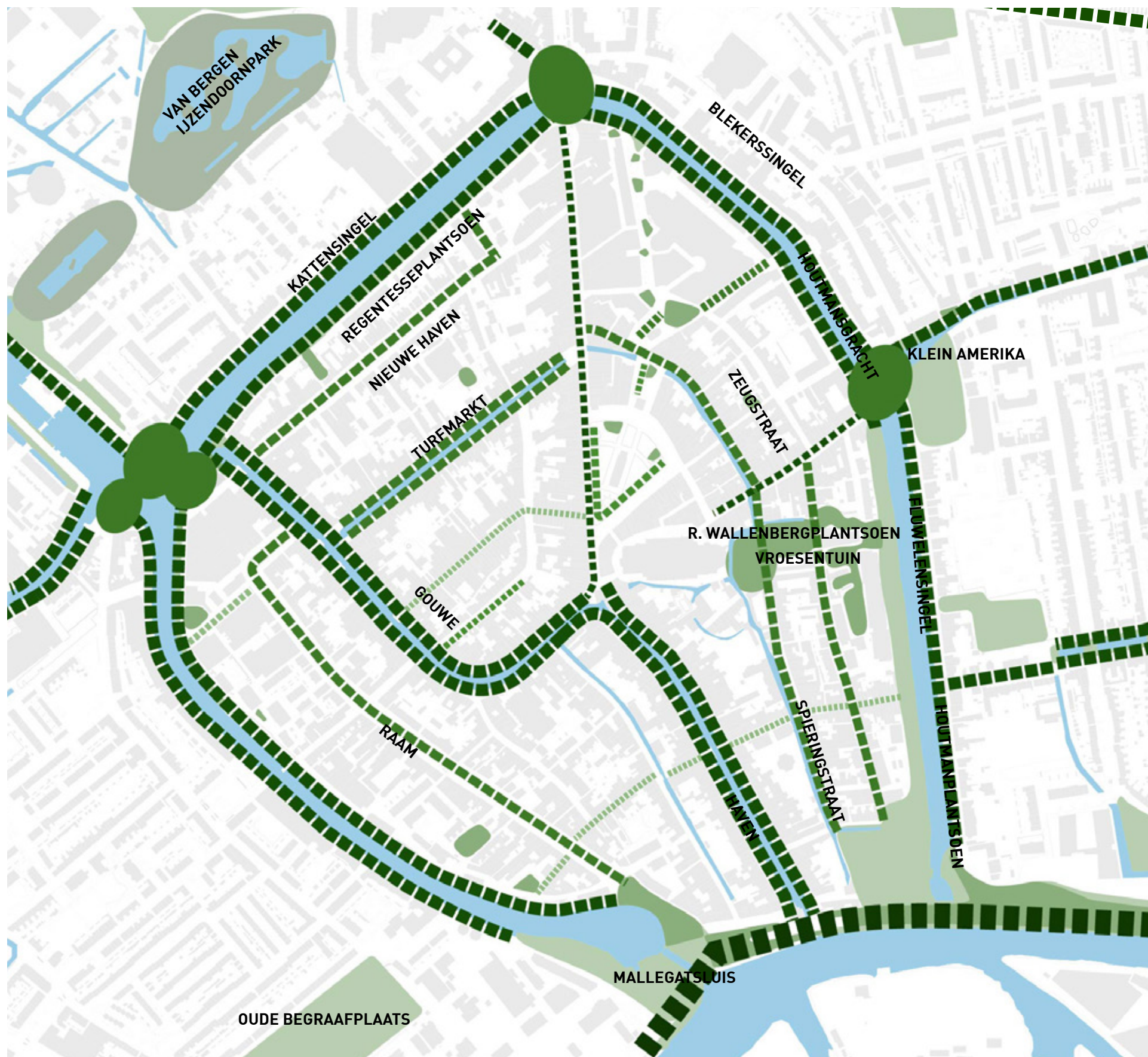
Waar in het verleden havens of grachten zijn gedempt, is het water vervangen door een groene bomenstructuur, bijvoorbeeld in de Nieuwe Haven en de Raam.

In de binnenstad liggen **plantsoenen en tuinen**, die een **monumentale status** hebben. De Vroesentuin – onderdeel van het Raoul Wallenbergplantsoen en het Houtmanplantsoen liggen in het zuidoostelijk deel van de binnenstad en hebben een oorsprong met de oude **cultuurhistorie** van Gouda.

De dijk langs de Hollandsche IJssel loopt bij Gouda langs de binnenstad maar helaas ontbreekt het aan een goede **relatie** en verbinding **tussen de binnenstad en de rivier**.

Buiten de binnenstad liggen op korte afstand en verder weg meerdere groengebieden. Klein Amerika ligt aan de andere kant van de singel, de oude begraafplaats Gouda en het Van Bergen IJzendoornpark iets verder weg, net als de lange lijnen van de Burgemeester Martenssingel en Karnemelksloot en de Nieuwe Gouwe. Plekken in de nabijheid van de binnenstad maar niet verbonden.

Het nieuwe beleid op groen verschuift de aandacht van behoud en doelmatig beheer richting een duurzame ontwikkeling van een samenhangend groennetwerk dat robuust, divers en natuurinclusief is. Sterke groen- en waterstructuren die een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving. Het aanwezige groen biedt voldoende basis om op verder te bouwen. Het dient alleen te worden verbonden tot één samenhangend en gevarieerd netwerk met ruimte voor mens en natuur. **Groen in de stad.**



GROEN: VERBINDEN EN VERSTERKEN

Een belangrijke eerste stap op weg naar een groene klimaatadaptieve binnenstad bestaat uit **het versterken van het bestaande groen**. Groen – en met name bomen – leveren een grote bijdrage aan het voorkomen van klimaatproblemen in de stad. Ze zorgen voor schaduw, houden water vast en staan dat weer geleidelijk af aan de omgeving. Daarnaast zuivert groen de lucht en biedt een gezonde habitat voor mens én natuur.

Langs alle singels, grachten en andere waterlopen kan het bestaande groen robuust en divers worden ingericht. De keuze om het gebied autoluw te maken en het parkeren langzaam uit de binnenstad te weren, biedt de mogelijkheid om het groen in de openbare ruimte uit te breiden. Met de herinrichting worden groeiplaatsen verbreed en met onderbeplanting aangevuld. Afwateren op de groen- en boomvakken biedt een kans tegen de droogtestress in de zomermaanden en de wateroverlast in de wintermaanden.

De impact van groen in de leefomgeving neemt exponentieel toe wanneer groen verbonden is met andere gebieden.

Binnen de singels kunnen bestaande structuren worden aangeheeld en uitgebreid met nieuwe nevenlijnen in gebieden, waar nog geen of onvoldoende groene structuur is.

Doel is om vergelijkbaar met de Singels een aaneengesloten groene route te creëren, **groene routes voor mens en natuur**. De bestaande structuren kunnen onderling met elkaar worden verbonden met nieuwe groene lijnen, zoals bijvoorbeeld de route Houtenstraat / Kuiperstraat / Lange Noodgodstraat / Doelenstraat.

Het koppelen van dergelijke groene structuren aan de randen en poorten buiten de binnenstad leidt tot **een robuust en divers groen netwerk, verweven in de stadsplattegrond van de binnenstad en verbonden via de poorten met het groen in de omliggende wijken**. De vroegere ravelijnen (Mallegat, Bolwerk, Klein Amerika) kunnen de groene hubs worden tussen de binnenstad en de wijken.



GROEN EN WATER EEN GEZAMENLIJKE BIJDRAGE

De gemeente is primair verantwoordelijk voor het beleid op groen, klimaat en biodiversiteit in de stad. Zoals hiervoor benoemd, maken groen en water integraal onderdeel uit van de identiteit en cultuurhistorie van de binnenstad. Voor het openbaar gebied en zeker voor de dragende structuren in de binnenstad is de gemeente aan zet.

RUIMTE OP PRIVÉ TERREINEN

Een belangrijk deel van de groene kwaliteit en kwantiteit in de binnenstad van Gouda ligt echter op privé gronden. Bijvoorbeeld de groene terreinen binnen de gesloten bouwblokken of de privé tuinen grenzend aan de grachten van de Spieringstraat zijn groene oases met bomen. Deze groengebieden bepalen, naast de kleinschalige bebouwing, het beeld van de Goudse binnenstad.

Behoud van dit groen op privé grond is van groot belang. Maar hier liggen ook mogelijkheden voor meer vergroening en waterberging in tuinen en daken. Hier kan de gemeente nog meer haar bewoners positief stimuleren.



geslaagde voorbeelden van groene samenwerking in de openbare ruimte

De inwoners van Gouda geven aan dat zij graag hun bijdrage leveren aan het vergroenen van de binnenstad en het klimaatrobuust inrichten van hun omgeving.

KADERS VOOR GROEN MOET JE DOEN

Via Groen moet je doen geeft de gemeente ruimte aan groeninitiatieven van bewoners. Als er draagvlak is in de buurt, krijgen bewoners toestemming om openbaar groen zelf in te richten en te onderhouden. Het vertrouwen en de vrijheid die bewoners krijgen van de gemeente is een belangrijke voorwaarde voor de initiatiefnemers. Dit staat aan de basis van het succes van de regeling. Momenteel worden er geen randvoorwaarden vanuit een gemeentelijke kader opgelegd aan GMJDs. Deze vrijheid kan ervoor zorgen dat GMJDs qua beeldkwaliteit niet altijd aansluiten op de gemeentelijke wensen. Zolang de buurt het groen wél waardeert is er voor de gemeente nu geen aanleiding om voorwaarden mee te geven. Naast een groene uitstraling, dragen GMJDs namelijk ook bij aan een gevoel van betrokkenheid van bewoners bij hun directe omgeving en elkaar. De gemeente gaat wel actiever communiceren over geschikte planten voor GMJDs, via de website Maak Gouda Duurzaam. De focus ligt daarbij op biologisch en inheems.

Geveltuinen

Een andere mogelijkheid om de leefomgeving te vergroenen is door het aanleg van een geveltuin. Een geveltuin mag in Gouda op eigen initiatief door bewoners worden aangelegd, zonder dat er een GMJD overeenkomst wordt afgesloten. Deze geveltuinen moeten aan een aantal voorwaarden voldoen. Zoals dat de stoep breed genoeg moet blijven. Er zijn extra voorwaarden voor bijvoorbeeld geveltuinen bij monumenten. Zo mag beplanting geen schade toebrengen aan een monument. Het aanbrengen van een klimconstructie tegen een monumentale muur is ook niet toegestaan. De voorwaarden rondom geveltuinen staan op de gemeentelijke website.



WINKELVISIE

Winkelvisie Gouda 2017 - 2025

-  kernwinkelgebied
-  functionele mix zone
-  dwaalmilieu

